

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI

ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR İLE EVLİLİĞİ SÜRDÜRME NEDENLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eda ALTUNAL

ÇANAKKALE
Ocak, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Bilim Dalı

**Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi**

Eda ALTUNAL
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK

Çanakkale
Ocak, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans Bitirme Tezi olarak sunduğum “**Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

29/01/2019

Eda ALTUNAL

İmza

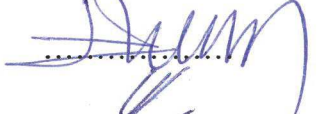

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Eda ALTUNAL tarafından hazırlanan çalışma, 29/01/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez referans no:.....10179770.....

	Akademik Ünvan	Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Ercan KOCAYÖRÜK	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi	Ersin UZMAN	
Üye	Dr. Öğretim Üyesi	Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ	

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

İnsanoğlunun varoluşsal kaygıları onu zaman zaman boşluğa ve derin bir yalnızlığa sürükledi. Varlık ve yokluk arasında geçen zaman diliminin önemi nedir? Var olmanın dayanılmaz acısı nasıl baş edebilirdi? Sordu kendine bu soruları insan ve derin bir hüznü kapladı içini, bu varoluşun hiçliğiydi... O zaman kendisinden kaçmak isteyen insan yok olmayı tercih etti, bunu kendisini dinlemekten kaçarak yaptı belki de. Bir istek aradı onu oyalayacak, bir anlam, bir eğlence, bir macera, bir huzur ve bir eş aradı içindeki boşluğun tamamlayıcısı olabilecek. Varoluşunu ancak böyle anlamlı kılacağını düşündü insan. Ne çağlar değiştirdi bunu ne kültürler, insanoğlu hep eşini aradı. Buldu ve birçok ilişki türü denedi, birçok eş, ilginçtir ki o adına evlilik dediğimiz yapı biçimleri değişkenlik gösterse de yüzyıllardır varlığını sürdürmeye devam etti. Kırılan anlamlar, yitirilen birçok kavram var iken evlilik değer kavramı değişse de toplumlar, kültürler, ülkeler ve zamanlar içinde önemini yitirmedi. Neydi evliliğin önemi? Belki bunun cevabı çok zor bulundu ya da halen bulunamadı. Ne için, nasıl, kiminle, hangi evlilik türüydü kurduğumuz ilişki ve yüzyıllardır önemini kaybetmeyen evlilikler şimdi neden boşanma oranlarıyla anılmakta? Oysa benim merak ettiğim ise ilişkiyi, adına evlilik denen kurumu, sürdürülebilen kılan ne idi? İşte bu araştırmada beni meraklandıran çıkış noktası hep bu olmuştu. Evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenler nelerdi? Birçok soruya cevap bulmaya çalıştığım bu çalışmada motivasyonumu yüksek tutmama yardımcı olan, kapsamlı bir çalışma yapabilmem için beni her zaman destekleyen ve her konuda bana destek olan danışman hocam Doç. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK' e teşekkür ederim. Ayrıca her aşamada desteği ve görüşlerini esirgemeyen Dr. Öğretim üyesi Mustafa TÜRKMEN' e, yorumları ve destekleyici tutumu için Doç. Dr. Osman ÇEKİÇ' e ve birçok değerli hocama teşekkür ederim. Ölçek formlarını gönüllükle dolduran katılımcılara katkılarından dolayı teşekkür ederim. Her zaman destekçim olan aileme ve arkadaşım Ezgi AKYOL ÇALIŞKAN' a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tezin her aşamasında yanımda olan ve daima manevi desteğini esirgemeyen eşime teşekkür ederim. Her şeyden önce çalışmamın bilim dünyasında bir gelişme getirmesi ümidiyle. Varoluşun anlamsızlığında anlam bulabildiğim eşim Ümit Yaşar ALTUNAL' a...

Çanakkale, 2019

Eda ALTUNAL

Özet

Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu araştırmanın amacı ilk olarak evliliği sürdürme nedenlerini ortaya koymak ve bu nedenlere verilen önem derecesini ortaya koyan bir ölçek geliştirmektir. Araştırmanın sonraki amacı ise erken dönem uyumsuz şemalar ile evliliği sürdürme nedenleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmada kullanılan yöntemler; ölçek geliştirme çalışması ve nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. Ölçek geliştirme çalışması için uygun örnekleme yöntemi ile seçilen Çanakkale’ de yaşayan 40 evli birey madde havuzu oluşturulması için, 300 evli birey ölçek deneme formu çalışması için, 80 evli birey de test tekrar test çalışması için araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın ikinci aşaması için İstanbul, İzmir ve Çanakkale’ de yaşayan 300 evli birey çalışmaya katılmıştır. Veri toplama sürecinde Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşam Ölçeği, Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği, Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 kullanılmıştır.

Veriler SPSS 18.0 programı ile analiz edilmiştir. Ölçek geliştirme çalışması için açımlayıcı faktör analizi ile geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İkinci aşama için ise t-Testi, Anova, Korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırma sonucunda 24 maddelik ve 5 faktör yapısına sahip evliliği sürdürme nedenleri ölçeği geliştirilmiştir. Faktörler içeriklerine göre Köken Aile, Sosyoekonomi, Çocuk, Güven ve İlişki olarak adlandırılmıştır. Ölçek iç tutarlılık croanbach alpha değerleri, test-tekrar-test katsayıları, madde-toplam puan korelasyonu ve ölçüt bağıntılı geçerlilik değerlerinin uygun olduğu görülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şemalar ile evliliği sürdürme nedenlerinin incelenmesi sonucunda: Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar şema alanları ile

sosyoekonomi boyutuna verilen önem arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Zedelenmiş otonomi, Kopukluk şema alanı ile Güven ve İlişki boyutuna verilen önem arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Kopukluk şema alanının sosyoekonomi, çocuk, güven ve ilişki boyutuna verilen önemi yordadığı görülmüştür. Diğer yönelimlilik şema alanının sosyoekonomi ve çocuk boyutuna verilen önemi yordadığı, Zedelenmiş otonomi şema alanının ise sosyoekonomi boyutuna verilen önemi yordadığı görülmüştür.

Analizler sonucunda elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evliliği Sürdürme Nedenleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Abstract

The Study of the Relationship Between Early Maladaptive Schemes whit the Reasons for Maintaining Marriage

The aim of this study is to develop a scale that shows the reasons for maintaining the marriage and the importance level given to these reasons. The other aim of the study is to investigate the relationship between early maladaptive schemes and reasons for maintaining marriage. The methods used in this research are scale development study and relational screening model of quantitative research methods.

The 40 married individuals living in Çanakkale who were selected by appropriate sampling method for scale development study were included in the study to form a pool of substance. The 300 married individuals participated in the study for a scale trial form study and the 80 married individuals participated in the study for the test re-test. For the second phase of the study, 300 married individuals living in İstanbul, İzmir and Çanakkale participated in the study. Demographic information form, marriage life scale, marriage continuity scale, young schema scale, short form-3 were used for data collection.

The datas were analyzed with SPSS 18.0 program. The validity and reliability analyzes were performed with exploratory factor analysis for scale development. The T-Test, Anova, Correlation and Regression analysis were performed for the second phase. According to the results of the study, the scale of reasons for maintaining the marriage with 24 items and 5 factors was developed. The factors were named as Origin Family, Socioeconomic, Child, Confidence and Relationship according to their contents. It is clealy understood that scale internal consistency Cronbach alpha values, test-re-test coefficients, item-total score correlation and criterion-related validity values are appropriate.

Result of the reasons for maintaining the marriage with the early maladaptive schemes were studied, it has been revealed that there was a significant and positive relationship between impaired autonomy, disconnection, high standards schema areas and socioeconomic reasons. A meaningful and negative relationship has been revealed between the confidence and relationship with disconnection schema area. It has been observed that the disconnection schema area predicts the importance given to the dimension of socioeconomic, child, trust and relationship, the other-directedness schema area predicts the socioeconomic and the importance given to the child dimension and the impaired autonomy schema area predicts the importance given to the dimension of socioeconomic.

The findings of the analyzes are discussed in consideration of body of literature.

Key Words: Marriage, Reasons for Maintaining Marriage, Early Maladaptive Schemes

İçindekiler

Onay.....	i
Önsöz.....	ii
Özet.....	iii
Abstrat.....	v
İçindekiler.....	vi
Ekler.....	xii
Tablolar Dizini.....	xiii
Şekiller Dizini.....	xiv
Kısaltmalar.....	xvi
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	5
Araştırmanın Amacı.....	6
Araştırmanın Önemi.....	6
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Araştırmanın Sayıltıları	7
Tanımlar.....	8
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve.....	9
Aile.....	9
Ailenin işlevleri.....	10
Aile yaşam döngüsü.....	11
Evlilik.....	12
Yakın İlişkilerin Sürdürülmesini Açıklayan Kavramsal Çerçeve.....	16
Karşılıklı bağımlık kuramı.....	16

Yatırım modeli.....	18
Bilişsel Kuram.....	20
Şema Terapi.....	21
Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	24
Şemalarla Başa Çıkma ve Tepkiler.....	29
Alanyazın.....	31
Yurt içinde yapılan araştırmalar.....	31
Türkiye dışında yapılan araştırmalar.....	35
Bölüm III: Yöntem.....	39
Araştırma Modeli.....	39
Evren ve Örneklem.....	41
Veri Toplama Araçları.....	42
Kişisel bilgi formu.....	42
Evliliği sürdürme nedenleri ölçeği.....	42
Evlilik yaşam ölçeği.....	42
Verilerin Toplama Süreci.....	43
Verilerin Analizi.....	44
Araştırmanın Modeli.....	46
Evren ve Örneklem.....	47
Örneklem.....	47
Veri Toplama Araçları.....	49
Demografik bilgi formu.....	49
Evliliği sürdürme nedenleri ölçeği.....	49
Young şema ölçeği-kısa form 3 – YŞÖ-KF3.....	50
Veri Toplama Süreci.....	51

Verilerin Analizi.....	52
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum.....	53
I.Aşama (Ölçek Geliştirme Analizi Bulguları) Veri Analizi Bulguları	53
İkinci Aşama Veri Analizi Bulguları.....	61
Evliliği sürdürme nedenlerinin cinsiyete göre incelenmesi.....	61
Evliliği sürdürme nedenlerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi.....	62
Evliliği sürdürme nedenlerinin evlilik süresine göre incelenmesi.....	63
Evliliği sürdürme nedenlerinin algılanan ekonomik düzeye göre incelenmesi.....	64
Evliliği sürdürme nedenlerinin çocuk sayısına göre incelenmesi.....	65
Evliliği sürdürme nedenlerinin yaşa göre incelenmesi	67
Demografik Bilgilere Göre Şema Alanlarının İncelenmesi	69
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının cinsiyete göre incelenmesi.....	69
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının eğitim düzeyine göre incelenmesi.....	70
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının evlilik süresine göre incelenmesi.....	72
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının algılanan ekonomik düzeye göre incelenmesi	73
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının çocuk sayısına göre incelenmesi.....	74
Erken dönem uyumsuz şema alanlarının yaşa göre incelenmesi	75
Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	77
Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	79

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Evliliği Sürdürme Nedenleri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	83
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	86
Tartışma	86
Evliliği Sürdürme Nedenleri, Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Değişkenlerinin İncelenmesi.....	87
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	88
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin eğitim durumu değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	89
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin evlilik süresi değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	90
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin ekonomik düzey değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	91
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin çocuk sayısı değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	92
Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin yaş değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.....	93
Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	94

Sonuç.....	99
Öneriler.....	101
Kaynakça.....	103
Ekler.....	111
Özgeçmiş.....	125

EKLER.....	111
Ek 1.Madde Havuzu Oluşturma Formu.....	111
Ek 2.Araştırmaya Gönüllü Katılım Formu	112
Ek 3. Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği Deneme Formu.....	113
Ek 4.Evlilik Yaşam Ölçeği Formu.....	116
Ek 5.Demografik Bilgi Formu.....	117
Ek 6. Araştırmaya Gönüllü Katılım Formu.....	118
Ek.7. Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği Uygulama Formu.....	119
Ek 8.Young Şema Ölçeği Kısa Form-3.....	121

Tablolar Dizini

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Aile Yaşam Döngüsü	11
2	Doyum ve İstikrarı Etkileyen Dört Koşul	17
3	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Şemalar	28
4	Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	48
5	KMO Yeterlilik Testi Değerleri	53
6	Maddelerin Varyans Miktarları	54
7	Faktör Analizi Sonrası Dönüştürülmüş Bileşenler Matriksi	56
8	Alt Boyutlar ve İlgili Maddeler	57
9	Pearson Korelasyon Analizi	57
10	İç Tutarlılık Değerleri	58
11	Faktörler Arası İlişkileri Belirlemek için Yapılan Pearson	58
12	Korelasyon Analizi Normal Dağılım	59
13	Maddelerin Toplam Puanla Korelasyonu	60
14	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenleri Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması T Testi Bulguları	61
15	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	62
16	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	63

17	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Algılanan Ekonomik Düzeye Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	64
18	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	65
19	Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	67
20	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması t-Testi Bulguları	69
21	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	70
22	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	72
23	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Algılanan Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	73
24	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	74

25	Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Yaşa Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları	75
26	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Evliliği Sürdürme Nedenleri Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu	77
27	Erken Dönem Uyumsuz Şema boyutları ve Evliliği Sürdürme Nedenleri Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu	79
28	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Evliliği Sürdürme Nedenleri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	83

Şekiller Dizini

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	Ölçekteki Maddelere İlişkin Yığılma Grafiği	55

Kısaltmalar

Akt : Aktaran

ESN : Evliliği Sürdürme Nedenleri

EYŞ : Evlilik Yaşam Ölçeği

YŞO : Young Şema Ölçeği

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

Bölüm I: Giriş

Problem Durumu

Evlilikler üzerine birçok araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmalar; evliliklerin güçlendirilmesi, evlilikte uyumun artırılması, evli bireylerin kişilik yapılarının incelenmesi gibi çeşitli konuları içermektedir. Bu araştırmaların en temel amacı toplumun yapı taşı olan evlilik kurumunu koruyucu ve iyileştirici yapı unsurlarını belirlemektir. Yine bu araştırmalar birçok kuramsal yaklaşımın bakış açısıyla ele alınmaktadır. Şema terapi ise günümüzde psikoloji alanında yeni sayılabilecek farklı bir kuramsal yaklaşımdır. Temellerini bilişsel kuramın uzantısı üzerine kurmuş olan şema terapi, artık çift terapilerinde ve evlilikleri anlamakta da birçok araştırmaya konu olmaktadır. Şema sözcüğü pek çok anlamı barındırmaktadır. Genel terim olarak şema yapı, iskelet ve taslak anlamına gelmektedir. Antik Yunan felsefesinde stoacılar çıkarım şemaları biçiminde mantık prensiplerini sundular. Kantçı felsefede şema, sınıfın tüm üyeleri için ortak olan şeyin kavramıydı. Terim birçok bilimsel alanda kullanılmıştır.

Şema teriminin psikoloji bilimi içerisindeki tarihine bakılacak olursa yaygın olarak çocukluk bilişsel gelişiminin farklı düzeylerindeki şemalar hakkında yazmış olan Piaget ile karşılaşmaktadır. Bilişsel psikolojide şema kavramı bilgiyi yorumlama için rehber hizmeti gören soyut bir bilişsel plan olarak görülebilir. Bilişsel psikolojiden bilişsel terapiye geçildiğinde Beck, erken dönem yazılarında şemalardan bahsetmiştir. Şemalar büyük olasılıkla bireyi doğru olduğunu düşündüğü şeye hızlıca götüren ve karşılaştığı tüm ayrıntıları işleme ihtiyacını gideren kısa yollar olarak hizmet görürler. Bazı durumlarda şemalar bireylerin olayları kavramasını sağlarken bazı durumlarda yolu kaybetmesine neden olurlar. İki durumda da kendimiz ve dünya ile ilgili tutarlı bir görüşü-bu görüş uyum sağlayıcı ya da uyum bozucu olabilir- sürdürmeye yardım ederler (Bernstein, Rafaeli ve Young, 2012). Bireyler yeni yollar denemeden önce var olan bilişsel şemalarını kullanma eğilimindedir. Bu bağlamda şema kişinin yaşam deneyimlerinin anlam kazanması için genel biçimde

düzenlenmiş herhangi bir prensip olarak düşünülebilir (Klosko, Young ve Weishaar, 2009). Erken dönem uyumsuz şemalar ise gelişimin erken dönemlerinde başlayan, yaşam boyunca tekrarlanan kendilik yıkıcı ve duygusal ve bilişsel örüntülerdir (Klosko ve ark. 2009). Bu bilişsel örüntülerin oluşmasına neden olabilecek yaşantılar bireylerin şemalarına etki etmektedir.

Çocuklukta normal gelişimsel ihtiyaçları karşılanmayan bireylerin uyum bozucu şemaları gelişir. Uyum bozucu şemalar, kendimizle, dünyayla ve diğer insanlarla ilgili sahip olduğumuz inançları içeren psikolojik yapılardır ki bunlar giderilmemiş temel çocukluk ihtiyaçlarının, kalıtsal mizacın ve erken dönem çevrenin etkileşiminden ortaya çıkar. Şemalar çocuklukta anılar, bedensel uyarımlar, duygular ve bilişlerden oluşur ve kişinin ömrü boyunca karmaşıklaşır. Bu şemalar çocuklukta uyum sağlayıcı olsa da yetişkinlikte çoğunlukla uyum bozucu, işlev bozucu ve sınırlayıcıdır (Farrel, Reiss ve Shaw, 2016). Bilişsel örüntülerimizi karar verme, yeni yollar izlemede kolaylık sağlayıcı bulsak da yetişkinlikte eski örüntüleri kullanmak her zaman doğru bir yol gösterici olmamaktadır.

Bir şema daha önceki ilişki deneyimlerinin içimizdeki izidir. Bir şemanın bireyi şekillendirdiği gibi sonrasında da bu şema doğrultusunda bireyler şematik davranır. Bu da bireylerin özgürlüğünü kısıtlar. Bunu yaşamın ileriki yıllarında gayri ihtiyari olarak eş seçerken daha önceki ilişki deneyimlerinin ışığında arayışta bulunulmasına benzetebilir (Behary, Roediger ve Zarbock, 2016). Kişi çocukluğundan itibaren kurduğu ilişki örüntülerini, yeni kurduğu ilişkilere yansıtmaktadır. Bunun içerisinde eşle kurulan yakın ilişkide yer alır (Klosko ve ark., 2009).

Bu araştırmada ele alınan yakın ilişki türü ise evliliktir. Literatürde çeşitli tanımlamaları bulunan evlilik Fowers' a göre benliğin, bir başkasının benliğiyle birleşmesine olanak sunan, kişiliğin gelişmesini ve duygusal açıdan doyum yaşanmasını sağlayan bir kurum olarak tanımlanabilir (Akt. Caner, 2009).

Her bir eş evliliğe ilişkiler hakkında hâlihazırda sahip olduğu şemalarla birlikte gelir ve şemaların kendilerini sürdürücü özelliği evlilik ilişkisinde de kendini gösterir. Dattilio' ya göre şemalar bir kez geliştirildiğinde yeni bir durumda ya da ortamda bilginin nasıl işlendiğine etki ederler. Örneğin kişinin seçici olarak neyi algılayacağını, diğer kişinin davranışlarının nedenleri hakkında nasıl çıkarımlar yapacağını ve aile ilişkilerinden memnun olup olmasını etkilerler (Akt. Sosyal, 2017).Bireylerin duygusal ihtiyaçları onları şematik ihtiyaçlarını karşılayabilecek ya da sürdürebilecek bireylere çekmektedir. Şemaların kendilerini devam ettirici yapısı bireylerin aynı şemaların etkileşmesi ve sürmesi için bilinçdışı düzeyde bu tarz eşleri seçmemize neden olur(Rafaeli ve ark.,2017). Bu da evli bireylerin şematik davranışlarının incelenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının ve deneyimledikleri duygu düzenleme problemlerinin pek çok psikopatolojinin temellerini oluşturduğu bilinmektedir. Çocuklukta şemalar uyum sağlayıcı olsa da yetişkinliğe gelindiğinde bireylerin değişen çevresel koşullarına rağmen dünyayı şemalarıyla algılamaları ve şemalarını sürdürecektek tepkiler vermeleri sebebiyle uyumsuz hale gelmekte ve psikopatolojilerin oluşumuna yol açmaktadır. Şema başa çıkma stilleri (şema teslimi, aşırı kullanımı ve kaçınması) gibi şemaların sürdürülmesi pek çok psikopatolojide gözlenebilmektedir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Bu şemalar yetişkinlik dönemindeki ilişkilerde devam etmekte ve evlilik doyumunu da azaltmaktadır. Bu sorun ilişkilerde uyum ve doyumun düşmesi gibi olumsuz etkiler yaratmaktadır (Altun,2015). Evlilikte ortaya çıkabilecek birçok sorunun bir etmeni de şemalar olabilir.

Şemalardan bağımsız olarak da mutsuz evliliklerde ortaya çıkan problemler fiziksel ve ruhsal problemlere yol açmaktadır. Bu problemler eşler için psikopatoloji, fiziksel hastalıklar, intihar ve şiddet gibi olabilmektedir. Aynı zamanda o ailede yetişen çocukların içe çekilme, depresyon, düşük sosyal yeterlik, düşük akademik beceriler gibi psikolojik ve fiziksel

problemler yaşaması boşanma ile ilişkilendirilen birçok negatif sonuç arasındadır (Akt. Beştepe, Erbek, Akar, Eradamlar ve Alphan, 2005). Olayların negatif sonuçlarını ortaya koyan çalışma bulgularının aksine bu çalışma pozitif psikoloji bakış açısıyla oluşturulmuştur. Bu doğrultuda evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenlerin araştırılması evlilikleri güçlendirmek adına önemli görülmüştür. Araştırmada öncelikle evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenlerin ortaya çıkarılması için ölçek geliştirme çalışması yapılarak, ardından bireylerin getirdikleri şemaların evliliği nasıl etkilediğinin ortaya konulması amacı ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Erken dönem uyumsuz şemalar ile evliliği sürdürme nedenleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmanın Alt Problemleri

- 1) Bireylerin evliliği sürdürme nedenleri nelerdir?
- 2) Evliliği sürdürme nedenleri, bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik yılı, maddi durum, yaş, çocuk sayısı) farklılaşmakta mıdır?
- 3) Erken dönem uyumsuz şemalar, bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik yılı, maddi durum, yaş, çocuk sayısı) farklılaşmakta mıdır?
- 4) Erken dönem uyumsuz şemalardan “kopukluk şeması” alanına sahip katılımcıların evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem farklılaşmakta mıdır?
- 5) Erken dönem uyumsuz şemalardan “zedelenmiş otonomi şeması” alanına sahip katılımcıların evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem farklılaşmakta mıdır?
- 6) Erken dönem uyumsuz şemalardan “zedelenmiş sınırlar şeması” alanına sahip katılımcıların evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem farklılaşmakta mıdır?
- 7) Erken dönem uyumsuz şemalardan “diğerleri yönelimlilik şeması” alanına sahip katılımcıların evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem farklılaşmakta mıdır?
- 8) Erken dönem uyumsuz şemalardan “yüksek standartlar şeması” alanına sahip katılımcıların evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem farklılaşmakta mıdır?
- 9) Erken dönem uyumsuz şemalar evliliği sürdürme nedenlerine verilen önemi yordayıcı etkiye sahip midir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı evliliği sürdürme nedenlerinin belirlenmesi, bu etmenlerin bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi ve erken dönem uyumsuz şemalar ile evliliği sürdürme nedenleri arasında ilişki olup olmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Benliğin, bir başkasının benliğiyle birleşmesine olanak sunan, kişiliğin gelişmesini ve duygusal açıdan doyum yaşanmasını sağlayan bir kurum olarak tanımlanan evliliği son yıllarda birçok güncel risk beklemektedir. Modern yaşam bireylerin birbirinden uzaklaşma kuvvetlerini arttırmakta ve ilişkiler sonlanma tehlikesi altındadır. Araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi evliliklerdeki boşanma oranları son dönemlerde gittikçe artmaktadır. Boşanmalar ailelerde parçalanmaya, ailede parçalanma da bireylerin ve en önemlisi evliliklerin parçası olan çocukları çok daha fazla etkilemektedir. Evlilik üzerine yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Evlilik uyumu, doyumu, bağlanma, kıskançlık, aldatma eğilimi, psikopatoloji bu araştırmalardan bazılarıdır. Bu zamana kadar evlilikle ilgili yapılan araştırmalar ışığında birçok ölçek geliştirilmiştir. Bu kapsamda evlilikleri güçlendirmek adına evliliği sürdürmenin nedenlerinin anlaşılmasının daha faydalı olacağı düşünülerek, alanda var olan eksikliği ölçek geliştirerek tamamlanmak istenmektedir. Ayrılma ve boşanma durumlarına karşı olan şeyin eşler arasındaki bağlayıcı güçleri arttırmak olabileceği düşünülerek evliliği sürdürmeyi sağlayan nedenleri ortaya koymak amacıyla ölçek geliştirilmesinin, pozitif psikoloji bakış açısıyla evlilikleri güçlendirmeyi sağlayacak alanların belirlenmesi adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Şema terapi ise son yıllarda çift ve aile terapilerinde etkili olduğu düşünülen yeni bir yaklaşımdır. Aynı zamanda evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenlerin erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkisinin incelenmesinin çift ve aile terapilerinde şema terapiden nasıl faydalanabileceği konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Çanakkale, İstanbul ve İzmir ilinde yaşayan evli bireylerle sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmanın ölçek geliştirme çalışmasının oluşturması aşamasında madde havuzunun oluşturulması için gidilen örneklem grubun samimi cevaplar verdiği ve evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

2. Madde yazımında maddelerin gönderileceği uzmanlar evlilik üzerine bilim dalı bulunmadığı için aile danışmanlığında profesyonelleşmiş uzmanlar olacaktır.

Tanımlar

Evlilik: Genel olarak iki kişinin oluşturduğu yasal bir sözleşme ve sosyal birlikteliktir (Solmuş,2010). İnsanın gelişiminde birinci düzeyde rol oynayan ve bir süreç sonucu oluşan en küçük birimdir. Bireylerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal ilişki biçimi olan evlilik, kişilerin doyum sağlamasını, biyolojik, sosyal, ekonomik birçok ihtiyacının karşılanabildiği ve çevreye de sosyal uyum anlamında katkıları bulunan bir kurumdur (Çelik, 2006).

Bağlanım: Literatür incelendiğinde romantik ilişkilerin bitirilmesi ya da devam ettirilmesi ile ilgili süreçleri anlatan bağlanım kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bağlanım kavramı ilişkiyi sürdürme, devam ettirme isteği ve eşe psikolojik olarak bağlanmayı kapsayan uzun süreli yönelimi açıklamaktadır (Rusbult ve Buunk, 1993).

Şema: Karmaşık uyarın ve deneyimler kümesi içinde bir düzen yaratmaya yardımcı olan kalıp veya düzenleyici çerçeve anlamına gelmektedir. Bilişsel psikoloji içinde şema, veriyi yorumlamak ve sorunları çözmek için rehber görevi gören soyut düşünsel bir plandır (Bernstein, Rafaeli ve Young, 2012).

Erken Dönem Uyumsuz Şema: Gelişimimizin erken dönemlerinde başlayan, yaşamamız boyunca tekrarlanan kendilik yıkıcı duygusal ve bilişsel örüntülerdir (Klosko ve ark.,2009).

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve

Aile

“Aile evlilik bağı ile başlayan, kan veya evlat edinme bağları ile devam eden, toplumun temelini oluşturan en küçük sosyal kurumdur”(Baran, Tiryaki, 2016, s.3).Biyolojik veya psikolojik olarak birbirleriyle ilişkisi olan, birbirleriyle tarihsel, duygusal ve ekonomik bağları olan ve kendilerini aynı çatının parçası hisseden kişilere aile denir (Gladding, 2015). Bu tanımlama ile ailenin fiziki olarak birlikteliğinin öneminden ziyade duygusal ve bilişsel zeminde bir olduğunu hissetmeyi vurgulanmaktadır. Bir diğer tanıma göre ise aile; insan neslinin devamlılığını sağlayan, bireylerin etkileşimlerini içeren, maddi ve manevi değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan ekonomik, biyolojik, hukuksal, psikolojik vb. yönleri bulunan toplumsal birimdir (Canatan, Yıldırım, 2011). Toplumun temel yapı taşı olarak algılanan aile kurumunun birçok tanımını yapmak mümkündür.

“Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu tarafından kabul ettiğimiz tanım aileyi şu şekilde açıklar; aile kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlediği temel bir birimdir”(Nazlı, 2011, s.19).Ailenin tanımlamaları çeşitlendikçe onun işlevleri de dikkat çekmektedir.

Dönmezer (2001)’ e göre aile; aralarında evlilik, kan ve çocuk bağları olan, aynı çatı altında yaşayan, ortak geliri paylaşan, kendine özgü benzer görgü, inanç ve değerleri bulunan, toplumsal rolleriyle iletişim ve etkileşim içinde olan insanlardan oluşan en küçük toplumsal kurumdur. Cohen’ in aktardığı gibi Amerika Birleşik Devletleri’nde resmi kurumlar aileyi “doğum, evlilik veya evlatlık edinme yoluyla bir ilişkisi olan ve bir hanede birlikte yaşayan iki veya daha fazla kişinin oluşturduğu bir küme” (Canatan, Yıldırım, 2011 s. 63) .

Bir başka tanıma göre aile hane halkı ve kompozisyonu, otorite, mülkiyet ve akrabalık ilişkileri çerçevesinde biçimlenen, zaman ve mekan boyutlarında farklılık gösteren, evrensel niteliğe sahip toplumsal bir kurumdur(İçli,1997). Bu tanım çeşitliliğinin ya da kavramlaştırmanın zor olmasının sebebi ailenin yüzyıllardır değişen yapısıdır. Aile ilişkileri, aile içi pozisyonlar, ailenin işlevleri ve aile türleri zamanla değişimlere uğrayarak çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle ailenin evrensel bir tanımını yapmak zorlaşmaktadır.

Ailenin işlevleri. Aile sistemi toplumsal ve bireysel anlamda birçok işleve sahiptir. Ailenin güvenlik, toplumsallaştırma, toplumsal değerlerin aktarımı ve devamlılığının sağlanması gibi işlevlerin yanında bireyin sevilme, sayılma, söz sahibi olma gibi çeşitlendirebileceğimiz işlevleri vardır (Baran,2016). Toplumun temel taşı olarak kabul ettiğimiz aile çağlar boyunca varlığını korumuş ve değişimlerden geçmiştir. Toplumların yaşadığı sosyolojik, ekonomik, kültürel değişimler aile sisteminin, aile içerisindeki hiyerarşileri ve tabi ki ailenin işlevlerinin değişmesine neden olmuştur. Geçmişten günümüze ailenin gerçekleştirdiği işlevler ise aşağıda sunulmaktadır.

Ailenin birincil işlevi kabul edilen biyolojik işlevi neslin devamlılığını sağlamaktır. Bunun yanında eşlerin cinsel yaşamlarını yasallaştırması da biyolojik işlevi içermektedir. Aile içerisinde bireylerin sevilme, sayılma, değer görme, kişiliklerini geliştirme, bağlılık ve huzur, güven ortamının bulunması ailenin psikolojik doyum sağlama işlevini içermektedir. Bir diğer işlev ise toplumun bir parçası olarak maddi anlamda gerek üretim basamaklarında, gerek tüketim basamaklarında ekonomik çarkın parçaları olması ile ekonomik işlevleri yerine getirmektedir. Bireye toplumsal değerlerin aktarılması, kültürel yapının nesillere aktarılması ile korunması, bireyin kendini toplumun bir parçası gibi hissetmesi noktalarında ailenin toplumsal işlevidir. Aynı zamanda ailenin çocukların eğitimlerini üstlenmeleri ve önem vermeleri ailenin toplumsallaşma ve eğitim işlevlerini içermektedir(Aksoy,2016). Bu işlevlere ek aile ortamının dini değer ve alışkanlıkların ilk edinildiği ve aktarıldığı yer olması

ile ailenin dini işlevini yerine getirmektedir. Aile kurumu dini değer ve alışkanlıkların kuşaktan kuşağa aktarılmasını ve bunların kontrolünü aile büyükleri ile sağlamakla yükümlüdür (Zeybekoğlu-Dündar,2012).

Aile yaşam döngüsü. Yaşamın her döneminde geçişlerin olduğu gibi ailede gelişen ve değişim gösteren ve geçişlerin bulunduğu bir yapıdır. Aile yaşam döngüsü; bireyin evden ayrılması ile başlayan evlilik ile devam eden ailenin kurulması, aileye yeni üyelerin katılması, yeni rollerin edinilmesi gibi birçok süreci içeren bu döngüde ailenin geçireceği aşamalarda olması beklenen durum ve görevler anlatılmaktadır (Nicholas, 2013).

Tablo 1: *Aile Yaşam Döngüsü*

Aile Yaşam Döngüsü Evresi	Duygusal Geçiş Süreci: Temel İlkeler	Ailenin Statüsündeki Gelişimsel İlerleme İçin Gerekli İkinci Dereceden Değişiklikler
Evden ayrılma: bekar, genç yetişkinler	Kendi duygusal ve mali sorumluluğunu üstlenme	a. Benliğin aile köklerinden ayrılması b. Akranlarla yakın ilişkilerin gelişmesi c. Çalışma ve mali bağımsızlık bakımından benliğin kurulması
Ailelerin evlenme yoluyla birleşmesi: yeni çift	Yeni sisteme bağlılık	a. Evlilik sisteminin oluşması b. Geniş aileler ve arkadaşlarla ilişkilerin eşi de içerecek şekilde düzenlenmesi
Küçük çocuklu aileler	Yeni üyelerin sisteme kabulü	a. Evlilik sisteminin çocuklara yer açacak şekilde yeniden uyarlanması b. Çocuk büyütme, para kazanma ve ev görevlerinde birleşme c. Geniş aile ilişkilerinin anne babalık ve büyük anne, büyük babalık rollerini de içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi
Çocukları ergenlik çağındaki aileler	Çocukların bağımsızlığını desteklemek ve büyük anne ve babanın kırgınlıklarını hafifletmek için aile sınırlarında esnekliğin artırılması	a. Anne baba ile çocuk ilişkilerinin ergenin sisteme giriş çıkışına izin verecek şekilde değiştirilmesi b. Orta yaş evlilik ve kariyer konularına yeniden odaklanma c. İlişkilerin gelin, damat ve torunları içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi d. Anne babaların (büyük anne babaların) yetersizlikleri ve ölümleri ile ilgilenme
Yaşamın ileri aşamalarında aileler	Değişen kuşak rollerinin kabul edilmesi	a. Psikolojik gerilemeye karşı kendi veya çift işleyişini ve ilgilerini sürdürme: yeni ailevi ve toplumsal rol seçeneklerinin araştırılması b. Orta kuşağın daha merkezi olan rolünü destekleme c. Sistemde yaşlıların erdem ve deneyimlerine yer açma, yaşlı kuşağı onlar için aşırı çalışmadan destekleme d. Eş, kardeş ve diğer akranların ölümleriyle başa çıkma ve ölüme hazırlanma

(Nicholas, 2013, s. 137)

Tablo 1' de görüldüğü üzere aile yaşamının birçok aşaması bulunmaktadır. Her ne kadar aile ve evlilik birbirinden yapısal olarak ayrılmasa da, yeni bir sisteme geçiş olarak aile olmanın ilk adımı ise evliliğdir.

Evlilik

İlişkiler insanlar için önemlidir. İnsan romantik ilişkileri duygusal temeller üzerine kurulu görülse de romantik duyguların arkasında biyolojik ihtiyaçlar da bulunmaktadır. İnsanlar doğumundan itibaren biyolojik bir bağlılık ihtiyacı ile dünyaya gelir. Doğa yeni doğanlarla ebeveynler arasında biyolojik bağlanma eğilimini getirir. Bebeklik dönemi bağlanma ihtiyaçları ve çocukluk dönemi ebeveynle kurulan ilişkiler arasındaki etkileşim ilişki gelişimimizi oluşturur (Roediger, Behary ve Zarbock, 2016). Young ve Klosko' ya göre bireyler eş seçiminde ilişki gelişiminden elde ettiği tanıdık şeyler tarafından yönlendirilir. İnsanın tanıdığı şey tarafından yönlendirilmesine ise "ilişki kimyası" denir (Akt.,Roediger ve ark., 2016). İlişkilere yön veren birçok zemin bulunmaktadır, eş seçimi etkileyen de birçok faktör vardır. Eş seçimi üzerine öğrenme kuramının, sosyal psikolojinin ve bilişsel terapilerin ve daha birçok yaklaşımın açıklamaları vardır. Aşk, sevmeye, eş bulma, romantik ilişki ve uzun süreli ilişkileri açıklamaya çalışmak psikolojinin araştırma konularından birisi olmuştur. Araştırmamızda incelenen kavram ise evlilik ilişkisidir.

İnsan ırkı tarihsel gelişimde biyolojik, toplumsal ve bilimsel birçok değişikliğe tanıklık etmiştir. İnsanlık avcı toplayıcılık döneminden yerleşik düzene geçene kadar birçok sosyal değişim geçirmiş ve elbette ki toplumsal kurumlardan bahsedilir hale gelmiştir. Toplumsal kurumlardan biri olan evlilik kurumunun başlangıcı ise M.Ö.2000 yıllarına dayanan yaklaşık 4000 yıllık bir kavramdır(Yıldırım, 1993). Evlilik ile ilgili araştırmaların doğması ve evliliğin tarihsel geçmişi birçok evlilik tanımının yapılmasına neden olmuştur.

M.Ö.2000 yıllarından beri varlığını gözlemlediğimiz evlilik kavramı Özgüven'e göre "karşı cinsten iki kişinin, birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek amaçlarıyla yaptıkları bir 'sözleşmedir'. Evlilik, kurumsallaşmış bir yol; biyolojik, sosyal ve psikolojik işlevleri olan bir ilişkiler sistemi; bir kadınla bir erkeği, 'kari-

koca' olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden 'devletin' kontrol, hak ve yetkisi bulunan bir yasal ilişki biçimidir (Akt. Göncü, 2014).

Bir yaşam biçimi olan evlilik kurumuna evrensel düzeyde rastlanılmaktadır. Bu çeşitlilik evlilik kurumunun toplumsal ve ailevi işlevlerinden kaynaklanmaktadır. Aile kavramı bir grubu tanımlarken evlilik kavramı ikili ilişkileri içeren bir kadın ve erkeği yasal yollarla birbirine bağlayan, devletin kontrolü ve üzerinde hakları bulunan çocuk sahibi olmayı, iletişim kurma, birlikte olma gibi birçok amacı içeren yasal birlikteliktir (Özgüven,2001). Evlilik tanımlamalarında yasal bir dayanak noktası hep vurgulanmıştır.

Evlilik, aile kurumunun oluşabilmesine imkan sağlayan eşlerin birlikte yaşamaya karar vermeleri ile gerçekleşen aile kurumunun oluşmasını sağlayan ilk adımdır. Günümüzde halen evlilik ve aile kurma önemini korumaktadır. Evlilik iki kişinin oluşturduğu yasal bir sözleşme, sosyal bir birlikteliktir. Evliliğin tanımlanması, dinamikleri, eşlerin alacağı sosyal roller, kültürlere göre farklılık gösterse de evlilik her kültürde sürdürülmesi gereken önemli bir kurumdur (Özen,2010). Aile kurumunda olduğu gibi evlilikte tarih içerisinde büyük değişimlere uğramıştır. Bütün tarih boyunca farklı evlilik türlerine ve yaşayış biçimlerine rastlanmaktadır. Bir evliliğin oluşumu, yaşam biçimi ve sürdürme şekli toplumdan topluma fark göstermektedir. Toplumların kültürel değerleri aile kavramını da etkilediği gibi evlilikleri de etkilemiştir. Kavramsal olarak aile ve evliliği birbirinden ayırt etmekte zorluklar yaşansa da tanımlamalardaki farklılıklar bize yol göstermektedir.

Literatürde çeşitli tanımlamaları bulunan evlilik Fowers' a göre; benliğin, bir başkasının benliğiyle birleşmesine olanak sunan, kişiliğin gelişmesini ve duygusal açıdan doyum yaşanmasını sağlayan bir kurum olarak tanımlanabilir (Caner,2009). Fowers bu tanımlama ile duygusal ihtiyaçlara dikkat çeker iken, "sosyal bilimci Anthony Giddens, evliliği iki yetişkin birey arasında sosyal olarak gerçekleşen ve onaylayan cinsel birleşme olarak tanımlamaktadır"(Canatan ve Yıldırım, 2011, s.66). Tanımlamalar birçok işlev ve

amacı içeren bilgilere yer vermektedir. Genel olarak evliliğin amacı ise şu başlıklar altında toplamaktadır; aile kurmak, çocuk yetiştirmek, neslini devam ettirmek ve sosyalleşmek. Görüldüğü üzere evlilik yalnızca neslin devam ettirilmesi değildir. Daha geniş bir perspektifte bakmak gerekir ise evliliğin işlevleri şu başlıklar altında toplanabilir;

- Kadın ve erkeğin romantik ilişkiler kurması
- Aile kurmak
- Yalnızlık duygusunu gidermek
- Ekonomik ihtiyaçları karşılamak
- Sosyal destek ihtiyacını karşılamak
- İyi yaşam koşullarına ulaşmak
- Meşru bir cinsel hayat sürdürmek
- Statü kazanmak (Demir ve Durmuş, 2015).

Evlilik çiftlerin birçok ihtiyacını karşılayabilmektedir. Özgüven' e göre çiftlerin evliliğe ihtiyaç duymasının altında yatan maddi, manevi, fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar bulunmaktadır. Evlilik yaşantısında eşler güven içinde hissedilme, dayanışma içinde olabilme, yaşama umutla bakabilme gelecek için plan kurabilme, desteklenme ve güven duyulma ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Özellikle de sevilme ve beğenilme ihtiyacı da evlilik aracılığıyla doyurulmaktadır. Eşler evlilik ile ortak amaçlara kendilerini adayıp, hayatı paylaşıp beraber olmaktan mutlu olabilmektedirler (Akt. Kahveci,2016). Ancak evliliğin birçok ihtiyacı karşılamasının yanında getirdiği yükümlülüklerden biri de evliliği sürdürebilmektir.

İnsanoğlunun soyunun devamlılığını ve güvenliğini sağlamak amacıyla geliştirdiği evlilik kurumu bunun yanında bu kurumunun nasıl yaşatılacağıyla ilgili soruları da yanında getirmiştir. Evlilik kurumunun nasıl yaşatılacağı 1970'li yıllardan beri araştırılan bir konu olmuştur (Bacanlı, 2001). Evlilik kurumunun nasıl yaşatılacağı sorusu bu konu üzerinde

araştırmalar yapılmasını sağlamıştır. Evlilik ilişkisinde, bireylerin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin gerçekleşmemesi, eşler arasındaki etkileşim, paylaşma ve sosyal ilişkilerin hoşgörü sınırlarını açacak şekilde ciddi şekilde bozulması, eşlerin birinde ya da her ikisinde birden stres oluşturmakta ve bu durum doyumun azalması ile birlikte boşanmaya doğru gidilmesine neden olmaktadır (Özgüven, 2014).

Mutlu bir aile olma isteğiyle yola çıkılan sevgi, aşk, güven, destek gibi birçok ihtiyacın karşılanabildiği evlilikler ilerleyen dönemlerinde sorunları da meydana getirmektedir. Nitekim TÜİK verilerine bakıldığında son 10 yıl içerisinde, Türkiye’de evlenen çift sayısı azalırken, boşanan çift sayısının yüzde 29 artış gösterdiği kayıtlara geçmiştir (Cnntürk, 2018)ve boşanma oranları yıllar geçtikçe artış göstermektedir. Aynı veriler evlenme oranlarında da düşüşü göstermektedir. Evliliği bekleyen güncel riskler ve evlilik kurumunun korunması araştırmada evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenlerin belirlenmesine gereken ihtiyacı doğurmuştur.

Yakın İlişkilerin Sürdürülmesini Açıklayan Kuramsal Çerçeve

Karşılıklı bağımlılık kuramı. Thibaut ve Kelly'nin geliştirmiş oldukları etkileşim sonuçları kuramı literatürde sosyal mübadele başlığı altında değinilmektedir. Bu kuram ikili ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve sona ermesine ilişkin model olarak kabul edilmiştir. Thibaut ve Kelley'e göre birey doyum alamadığı ilişkiyi bağımlılığı yüksek olması yüzünden sürdürmeye devam edebilir. Yakın ilişkilerin sürdürülmesine ilişkin kuramlar gibi Kelley' de bağlanım kavramı üzerine açıklamalarda bulunmuştur. Kelley bağlanımı ilişkilerin sürdürülüp sürdürülmeyeceğine ilişkin değişken olarak değerlendirilebileceğini ileri sürmüştür. Buna göre Kelley bireyi ilişkide tutan ve ilişkiden ayıran nedensel koşulların belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kelley bağlanımı nedensel koşullar ve ilişkinin devamlılığına katkıda bulunan süreç olarak görmektedir. İlişkiden alınan doyum gibi bazı nedensel koşullar ve ilişkinin bitmesi sonucunda ödenecek bedeller kişiyi ilişkide tutarken, başka bir ilişkinin ya da alternatifin çekiciliği gibi seçenekler bireyi ilişkinin dışına itmekte ve ilişkiden uzaklaştırmaktadır (Akt. Taluy, 2013) .

Thibaut ve Kelley'nin kuramında dikkat çeken iki kavram bulunmaktadır. Bu iki kavram; karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyidir. Karşılaştırma düzeyi bireyin o anki ilişkisindeki doyumunu gösteren nötr noktadır. Eğer ilişki karşılaştırma düzeyinin üstünde ise doyum verici altında ise doyum sağlamayan ilişki olarak nitelendirilmektedir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bireyin bulunduğu ilişkiyi başkaları ile yaşama olasılığında duyacağı doyumunu değerlendirdiği orta noktadır. Bu kurama göre bireyler ilişki doyumlarını karşılaştırma düzeyine bakarak, ilişkiyi sürdürme kararını ise seçenekler için karşılaştırma düzeyine bakarak ölçüt oluşturmaktadır. Thibault ve Kelley' in bu kapsamda yaptığı araştırmalar şunu göstermektedir; seçenekler için karşılaştırma düzeyi, karşılaştırma düzeyinin altında kaldığında bireyin ilişkiden yeterince doyum almasa bile mevcut ilişkisini sürdürme kararlılığında olur (Akt. Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu, 2005). Konuyla ilgili

Türkiye’ de Hovardaoğlu’ nun da yapmış olduğu çalışmalarda bu öngörülerini desteklemektedir.

Tablo 2: *Doyum ve istikrarı etkileyen dört koşul*

	İstikrarlı İlişki			İstikrarsız İlişki				
Yüksek Doyum	Sonuç=	Karşılaştırma	düzeyi	Sonuç=	Karşılaştırma	düzeyi		
	>Seçenekler için karşılaştırma düzeyi			<Seçenekler için karşılaştırma düzeyi				
	(1)			(2)				
Düşük Doyum	Sonuç<	Karşılaştırma	düzeyi	>	Sonuç<	Karşılaştırma	düzeyi	<
	Seçenekler için karşılaştırma düzeyi			Seçenekler için karşılaştırma düzeyi				
	(3)			(4)				

(Hovardaoğlu, 1996)

Birinci hücrede açıklanan yüksek doyuma sahip ve istikrarlı ilişkilerde, ilişkiden alınan sonuç karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyine eşit ve ya daha yüksektir. Bu tarz ilişkiler doyum verici ve istikrarı yüksektir. İkinci hücrede açıklanan yüksek doyuma sahip ama istikrarsız ilişkilerde, ilişkiden alınan sonuç karşılaştırma düzeyine uygun ya da yüksek fakat seçenekler için karşılaştırma düzeyinden düşüktür. Üçüncü hücrede açıklanan düşük doyuma sahip ama istikrarlı ilişkilerde, ilişkiden elde edilen sonuç karşılaştırma düzeyinden düşük ama seçenekler için karşılaştırma düzeyinden yüksektir. Bu tür ilişkiler doyum olmasa da seçeneklerin cazibesi düşük olduğu için ilişkinin devam etmesini açıklar. Dördüncü hücrede açıklanan düşük doyuma sahip ve istikrarsız ilişkilerde, ilişkiden elde edilen sonuç hem karşılaştırma düzeyinin hem de seçenekler için karşılaştırma düzeyinden düşüktür. Bu tarz ilişkiler hem doyumunu düşük hem de istikrarsız olduğu için ilişkinin yakında sonlanabileceğini düşündürmektedir. Karşılıklı bağımlılık kuramı bu modellemelerle ilişkinin istikrarını ve doyumunu açıklar. Karşılıklı bağımlılık kuramı gibi ilişki istikrarını açıklamaya çalışan ve bağlanımı daha geniş çerçevede inceleyen bir diğer kuram ise Rusbult’ un Yatırım Modeli’ dir.

Yatırım modeli. Romantik ilişkileri sürdürme ya da sonlandırma kararlarını anlamaya çalışan Yatırım modeli temellerini Thibault ve Kelley' in geliştirmiş olduğu karşılıklı bağımlılık kuramından alan ancak ilişkiye yapılan yatırım kavramını da içine alan yeni bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım karşılaştırma düzeylerinin yanında ilişkiye yapılan yatırımların ilişki de kalmak istemenin önemli bir parçası olarak görmektedir. Rusbult' a göre bir ilişkide bireyin başka bir bireye bağlanımının salt olarak ne karşılaştırma düzeyi ne de seçenekler için karşılaştırma düzeyidir, bireylerin ilişkilerine yaptıkları yatırımlar ilişkide kalmanın esas gücünü belirlemektedir. Rusbult ilişkide bağlanımı belirleyen üç ana etmenden bahsetmiştir bunlar; ilişkinin doyumu, ilişki için yapılan yatırım ve seçeneklerin değerlendirilmesidir (Rusbult,1980).

Rusbult (1988)' e göre ilişkiye bağlanım düzeyini etkileyen değişkenlerden biri de bağlanım düzeyidir. Bağlanım kavramı ile açıklanmak istenen durum ilişki doyumundan farklıdır. Bireyin ilişkiye yaptığı yatırımlar harcanan zaman, kendini açmak, ilişkiden edinilmiş somut kazanımlar, statü, çocuk gibi çeşitlendirilebilir. İlişkiye yapılan yatırım düzeyi ilişkide bağlanım miktarını etkilemektedir. Aynı zamanda ilişkideki yatırımlar arttıkça ilişkinin sonlanması durumundaki bedeller de artmaktadır. Bu nedenle bağlanım, doyum ile açıklanamaz çünkü ilişkide doyum düzeyi düşük evlilikler ya da ilişkilerde sürmektedir.

Bağlanım birçok öge içerir. Bunlar; içgüdüsel, bilişsel ve duygusal ögeler olarak üç grupta toplanır. İçgüdüsel öge bireyin içten gelen bir güdüyle ilişkide kalma isteğini ifade eder. Bilişse öge kişinin ilişkinin uzun zamanlarında da kendisini ilişkiye bağlı olarak tasarlamasıdır. Duygusal öge kişinin ilişkiye olan psikolojik bağlılığıdır (Agnew, Langston, Van Lange, ve Rusbult, 1998).

Bağlanımın çok boyutlu kuramsal analizini yapan sosyolog Johnson (1991-1999) bağlanımı ilişkiyi korumanın kişisel bir kararı olduğunu düşünmektedir. Kişinin bağlanımının üç farklı tür işlevi vardır; kişisel, ahlaksal ve yapısal bağlanımdır. Kişisel bağlanım kişinin o

ilişkiyi devam ettirme isteği, ilişkinin devam etmesine ilişkin hissedilen duygu ahlaksal bağlanımı, ilişkinin sürmesine ilişkin hissedilen zorunluluk ise yapısal bağlanımı açıklar (Akt. Taluy,2013).

Rusbult ve arkadaşları bağlanım kavramının güven ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bireyin ilişki süresince ilişkide kalma istikrarı, ilişki için çaba harcaması, seçenekleri değerlendirmemesi ilişkideki diğer kişinin güvenini arttırmaktadır. Çiftlerin birbirlerine güveninin artması ile ilişkide alınan doyum artmakta, dış seçeneklere (başka bir çekici eş ya da alternatifler) kapalı hale gelmekte ve ilişkiye olan bağlanımları artmaktadır. Bağlanımın artması yatırımların artmasını ve ilişkide kalma süresinin, niyetinin artması anlamına gelmektedir (Rusbult, Olsen, Davis ve Hannon, 2014).

Yatırım modelinde ilişkiye yapılan yatırımlar içsel ve dışsal yatırımlar olabilmektedir. İçsel yatırımlar ilişkiye harcanan zaman, çaba, statü gibi soyut kavramlar iken dışsal yatırımlar ilişkiden ortaya çıkan maddi yatırımlar, çocuk, anılar gibi somut sonuçlardır. Rusbult, bireylerin mutsuz olsalar dahi ilişkilerini devam ettirmelerini yatırımlara bağlamaktadır, çünkü bireyin ilişkiye yaptığı yatırımlar onu ilişkiye bağlamakta ve ilişkiyi bitirme durumunda karşılaşılabilecek bedelleri arttırmaktadır. Yatırımlar ilişkiyi sürdürmede psikolojik bir etkendir (Akt. Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2007). Yatırım modeli romantik ilişkilerin sürdürme ya da bitirilme kararlarının açıklanmasında kullanılmaktadır.

Bilişsel Kuram

Evli bireyler ile yapılan birçok araştırma da bilişsel terapinin katkılarında rastlanılmaktadır. Bilişsel terapi, insanların hayat boyunca yaşadıklarına verdiği tepkilere anlam arayan kişilik kuramlarına dayanır. Bilişsel sisteme bireylerin olayları anlama, işleme, yorumlama şekilleriyle ilgilenir. Bilişsel sistem bilgiyi işleme alma ve işleme sürecinde bireyin doğru algılamalar ve yorumlar yapmasına öncülük etmek ister. Sonuç ve tepkiden çok bilginin işlenmesi, yorumlanması süreçlerine dikkati yoğunlaştırır. Daha önceleri bilişsel kuram, bilişsel şemaların diğer sistemler ile arasındaki doğrusal ilişkiye dikkat çekerken şu anki bilişsel kuram bütün sistemleri mod gibi bir arada hareket ettiğini ve birbirlerini etkilediğini savunur. Modlar; kişiliği oluşturan ve süregelen durumları yorumlayan bilişsel, davranışsal, güdüsel ve duygulanımsal şemalardır (Corsini ve Wedding, 2012).

Bilişsel terapiye göre insanların düşünceleri onların duygu ve davranışlarını etkilemektedir. Bu nedenle bilişsel terapiye göre tüm psikolojik güçlüklerin altında yatan temel faktör, çarpıtılmış düşünceler ve işlevsel olmayan akıldışı inançlardır. Bireylerin yaşamlarının değişmesi için öncelikle duygu ve davranışların başlangıç noktası olan düşüncelerin gerçekçi şekilde değerlendirilmesi ve yeniden çerçevelendirilmesi gerekmektedir(Beck,2001). Bilişsel şemalar ya da akılcı olmayan inançlar bireylerin ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bilişsel terapi çerçevesinde evlilikle ilgili yapılan çalışmalarda odak noktası evli bireylerin inançları olmuştur. Epstein, Baucom ve Rankin tarafından yapılan araştırmalar eşlerin bazı işlevsel olmayan bilişsel inançlarının evlilik ilişkisini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu işlevsel olmayan inançların evliliklerde çatışmalara neden olduğu ve eşleri mutsuzluğa sürüklediği araştırmalar sonucunda elde edilmiştir (Akt. Sığırcı,2010). Temellerini bilişsel terapinin uzantıları üzerine kurmuş olan şema terapi bireylerin işlevsel olmayan mod ve şemalarına odaklanmakta olduğu için bu çalışmada

evliliklerin sürdürme nedenlerinin şemalarla ilişkisi araştırılmak istenildiği için şema terapi üzerine önem verilmiştir.

Şema Terapi

“Şema karmaşık uyaran ve deneyimler kümesi içinde bir düzen yaratmaya yardımcı olan kalıp veya düzenleyici çerçeve anlamına gelir” (Bernstein, Rafaeli ve Young, 2016, s. 17). Şemalar, bilgiyi algılama, düzenleme, işleme ve kullanmamıza yardım eden varsayımsal bilişsel yapılardır. Şemaların işlevlerinden birisi de çevremizdeki şeyleri algılamamıza yardımcı olmaktır. Çevremizi algılamamızın yanı sıra şemalar bize bilgiyi düzenleyebileceğimiz ve işleyebileceğimiz bir yapı verir (Burger, 2016). Bilişsel psikolojide şema şu şekilde tanımlanmaktadır; Bilgilerin işlenmesine yardımcı olmak için kullanılan sezgisel işlem stratejileri geliştirmek amacıyla birey tarafından daha önceleri tutulmuş doğru ya da doğru olmayan bilgilerden yararlanılması sürecidir (Klaczynski, 2001). Kavramsal gelişimin yanı sıra şema terimi birçok araştırmacı tarafından farklı durumları açıklamada kullanılmıştır.

Şema terimini psikoloji alanında en yoğun kullanan kişi ise çocukluk bilişsel gelişim aşamalarını tanımlayan Piaget’ tir. Piaget’ e göre yeni bilgilerin öğrenilmesiyle yeni bilişsel şemalar oluşturulurdu. Şema kavramı bilişsel- davranışçı terapi kapsamında birçok çalışmada kullanılmıştır. Aaron T.Beck depresif bireylerle yaptığı ilk çalışmalarında bu bireylerin negatif düşüncelerini benliklerine, dünyalarına ve geleceklerine taşıdıklarını fark etti. Şemaların ya da genel düzenleyici kuralların kişilerin hayatlarını anlamlandırmalarında yol gösterdiği fikri terapiye yönelik birçok özü oluşturdu. Şema terapi modeli ise 1960’lı yıllarda Beck’ in geliştirdiği bilişsel terapinin uzantısıdır (Datillo,2005).

Beck (1967) depresyon üzerindeki erken dönem çalışmalarında şemayı şu şekilde tartışmıştır;

Bir şema organizmaya etki eden uyarıların taranması, kodlanması ve değerlendirilmesi için bir yapıdır. Şemalar, birey kendini zamana ve mekana göre yönlendirme, deneyimleri anlamlı bir şekilde kategorize etme ve yorumlama yeteneğine sahiptir (Akt. Klaczynski, 2001). Beck' in kullandığı bilişsel şemaların içeriği geniş bir anlamı içermektedir bu nedenle spesifik değildir. Young Şema terapi modelinde kullandığı şema kavramını geliştirmek için klinik deneyimlerini analiz ederek bilişsel açıdan farklılık gösteren “erken dönem uyumsuz” şemaları geliştirmiştir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Genel anlamda şema kavramının anlamı ve kullanımı hakkında bilgiler verilmiştir. Şimdi ise son yıllar psikoloji biliminde kullanılmaya başlanan şema terapi modeli hakkında bilgiler sunulacaktır.

Şema terapi modeli, Young ve arkadaşlarının, kişilik bozuklukları ve diğer uzun süreli ilişkisel ve duygusal güçlükleri tedavi etme amacıyla geliştirdiği, farklı terapi öğelerini sentezleyen bütüncül bir yaklaşımdır. Değiştirilmesi zor, çocukluk ve ergenlik döneminde belirgin kökenleri bulunan psikolojik bozuklukların (özellikle Eksen-II ve kronik Eksen-I bozukluklar olmak üzere) açıklanması ve tedavisine ilişkin bir modeldir. Bu bütünleştirici model, bilişsel, davranışçı, kişilerarası, yaşantısal teknikleri birleştirmektedir. Şema terapi klasik bilişsel davranışçı terapiden; terapi ilişkisine, duygulara, çocukluk yaşantılarıyla gelişimsel süreçlere, başa çıkma biçimlerine ve yaşam olaylarına daha fazla vurgu yapmasıyla ayrılmaktadır (Klosko ve ark., 2009).

Şema terapi bütünleştiren bir kurama ve yapılandırılmış ve sistemli bir yaklaşıma dayanır. “Şema terapi bütünleştiren bir tedavi olmasından dolayı, bilişsel ve psikodinamik psikoterapi, nesne ilişkileri kuramı ve Gestalt psikoterapi gibi başka psikoterapi modelleri ile ortak yanları vardır ama hiçbir modelle tümünden örtüşmemektedir”(Farrel, Reiss ve Shaw, 2016 s.23).

Şema terapi modelinde ileri sürülen nokta, bireylerin kendileri ve çevresi ile oluşturdukları çarpık inançların, bireylerin algı ve davranış problemlerini etkileyerek ciddi psikolojik problemlere de varabildiğidir (Muris,2006). Young' a (1999) göre olumsuz çocukluk deneyimleri yüzünden bazı insanlar nasıl düşüncelerini, nasıl hissetmelerini ve nasıl davranmalarını etkileyen erken dönem uyumsuz şemalar geliştirirler. Bu şemalar sonrasında yakın ilişkilerini ve çevrelerindeki ilişkilerinde nasıl davranmaları gerektiğini etkiler (Akt. Stiles, 2004). Şemalar yakın ilişkilerde iletişimin ana basamakları olan gönderici, mesaj, alıcı döngüsünde mesajın doğru algılanmasını bozarak, bazı problemlere neden olabilmektedir.

Şema terapinin yapı taşı çocuğun normal gelişimsel ihtiyaçları karşılanmadığında ortaya çıkan uyum bozucu şemalardır. Bunlara erken dönem uyumsuz şemalar adı verilmiştir. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar kökenlerini gelişimimizin erken dönemlerinden alan ve yaşamımız boyunca öncelikle ailemiz sonrası da yakın çevremizle etkileşimlerimizden oluşturduğumuz, yaşamımız boyunca tekrarlanan çoğunlukla kendilik yıkıcı duygusal ve bilişsel örüntülerdir. “Erken dönem uyumsuz şemaların kapsamlı tanımı ise şöyledir:

- Genel ve yayılımcı içerik veya örüntülerdir.
- Anılar, duygular, bilişler ve fiziksel duyumlardan oluşur.
- Kişinin kendisini ve ötekilerle olan ilişkisini konu alır.
- Çocukluk ve gençlikte ortaya çıkarlar.
- Yaşam boyunca gelişirler.
- Belirli bir derecede işlev bozucudurlar” (Berstein, Rafaeli ve Young, 2016, s. 19).

Şemaların oluşumunun hızlanmasına neden olan dört çeşit erken yaşam deneyimi vardır. Bunlardan ilki çocuğun ilk yaşam dönemlerinden bakımdan ve sevgiden mahrum bırakılması ihtiyaçların karşılanmaması durumudur. İkincisi travmatik yaşam deneyimleridir. Üçüncüsü ise çocuğun bireyselliğini öne koymasına ve talepte bulunmasına fırsat verilmeden

tüm ihtiyaçlarının gerekenden fazla karşılanması durumudur. Dördüncüsü ise seçici içselleştirme ve özdeşimdir. Ancak şemalarda bireyin çevresi de etkilidir. Sonuçta şemalar bireyim mizacı ile biçimlendirici ortamı (ailesi, çevresi, kültürü) arasındaki etkileşimden doğar (Berstein ve ark.,2016). Bahsedilen şema kavramı erken dönem uyumsuz şemalar anlamında kullanılmaktadır.

Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Young ve arkadaşlarının geliştirdiği şema modelinde; 18 erken dönem uyum bozucu şema, karşılanmayan temel duygusal ihtiyaçları temsil eden ve “şema alanı” olarak tanımlanan beş kategoride toplanmıştır.

Alan I: Ayrılma ve reddedilmişlik alanı. Güvenlik, emniyet, istikrar, bakım, empati, duyguların paylaşılması, kabul ve saygı gibi temel evrensel ihtiyaçların karşılanmaması ile ilişkili şemaları içerir. Bu alandaki şemalar aile çevresi soğuk, reddedici, tacizkar ve öngörülemez olduğunda ortaya çıkar.

İlgili Şemalar:

Terk edilme/istikrarsızlık. Bu şemaya sahip bireyler önemsedikleri kişilerle bağlantı kurmada istikrarsızlık gösterir. Her an destek beklediği kişiler tarafından duygusal güç, yakınlık ve aktif koruma alamayacakları algısını içerir. Terk edilmiş bireyler ya da ölümlerin, aile kayıplarının bulunduğu aile yaşantıları geçiren bireylerin ortamı terk edilme şemasının habercisidir.

Güvensizlik/suistimal edilme. Bu şema başkalarının size zarar vereceği, sizi kötüye kullanacağı, aşağılayacağı, aldatacağı ya da sizi kullanacağı beklentisine sahip olma algısını içerir. Bu şemaya sahip kişi kendisini daima aldatılacak olarak görmektedir.

Duygusal yoksunluk. Bu şema kişinin duygusal destek alma (bakım, empati, korunma yoksunluğu) konusunda başkaları tarafından yeterince karşılanmayacağı beklentisini içerir.

Kusurluluk/utanç. Bu şema kişinin önemli açılardan kusurlu, kötü, istenmeyen, aşağı veya işe yaramaz olduğu veya gerçek benliğinin asla sevilmez olduğu duygusunu içerir. Kişinin kendisini daha eksik, değersiz hissetmesi nedeniyle kendisinden utanç duymasını, kıyaslama yapmasını içerir.

Sosyal izolasyon/yabancılaşma. Bu şema kişinin dünyanın geri kalanından özellikle ailesi dışındaki sosyal dünyadan yalıtılmış olduğu hissidir. Bu şemaya sahip bireyler diğer insanlardan farklı olduklarını ve hiçbir grup ya da topluluğa ait olmadıklarını hissederler.

Alan II: Zedelenmiş otonomi ve kendini ortaya koyma alanı. İkinci alan, özerklik ve rekabet gibi temel evrensel ihtiyaçların ihlali ile ilişkili şemaları içerir. Bu alandaki şemalar genellikle iç içe geçmiş, aşırı korumacı ya da çocuğun aile dışında kendini ortaya koymasını sağlamada başarısız olan erken dönem aile ortamlarında oluşur.

İlgili Şemalar:

Bağımlılık/yetersizlik. Bu şema kişinin başkalarının yardımı olmadan gündelik sorunların üstesinden gelemeyeceğine yönelik inancı içerir. Bu kişiler gündelik işlerini dahi yardım almadan yapamayacaklarını, kararlar alamayacaklarını ya da asla iyi kararlar alamayacaklarını hissederler.

Hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık. Bu şema kişinin her an bir felaket geçireceğine, başına bir iş geleceğine ve kişinin bunu engelleyemeyeceğine yönelik abartılı korkuyu içerir.

İç içe geçme/gelişmemiş benlik. Bu şema, tam bir bireyselleşme sağlayamama veya normal sosyal gelişim göstermeme pahasına, bir yada birden fazla kişi ile aşırı duygusal bağlanma ve yakınlık içine girmeyi içerir. Genellikle kişinin duygusal olarak bağlandığı kişi olmadan yaşayamayacağına, mutlu olamayacağına dair inancı içerir.

Başarısızlık. Bu şema kişinin başarısız olduğu, kaçınılmaz olarak başarısız olacağı, temelde yetersiz oluşuna yönelik inancı içerir.

Alan III: Zedelenmiş sınırlar alanı. Kişinin aile ortamında her şeyden fazlaca imkan sağlandığı ve çoğunlukla fazla hoşgörülü ve müsamahalı karşılandığı aile ortamlarında gelişir.

Haklılık/büyükleme. Bu şema kişinin özel haklara sahip olduğu, her zaman daha üstün olduğu düşüncesi ve kişinin tüm ortamlarda her isteğine sahip olması ve istediklerini yapması yönündeki inancı içerir. Başkaları ile empati kurmadan onların görüşlerini değiştirmeye çalışmak bireyler üzerinde güç sağlayarak istediklerini yaptırmak gibi istekleri içerir.

Yetersiz öz-denetim/ öz-disiplin. Bu şema kişinin hedeflerine ulaşma ya da istek ve duygularını aşırı ifadesini engellemek için özdenetim uygulamada yetersiz kalma, zorlanma ya da uygulamayı reddetmeyi içerir.

Alan IV: Diğer yönelimlilik. Bu alan kişinin kendi ihtiyaçlarını yok sayarak, bastırarak onay kazanma, bağlılık ve aitlik hissini sürdürmek için kendini ihmal edecek duruma gelmesini kapsayan şemaları içerir. Kişide kendi isteklerine, ihtiyaçlarına ve dileklerine yönelik farkındalık eksikliklerini içerir.

Boyun eğicilik. Bu şema kontrolü aşırı derecede başkalarına bırakarak kendi ihtiyaçlarını bastırma ve duyguları bastırma yöntemiyle yok saymasını içerir. Kişi kendi arzu, fikir ve duygularının başkaları için geçersiz ya da önemsiz olacağı düşüncesi içindedir.

Fedakarlık. Bu şema kişinin kendi mutluluğu pahasına gönüllü olarak başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmış olmasını içerir. Bu şemaya sahip bireyler bencil olmaktan duyacakları suçluluktan kaçınmak için bu şemayla tutarlı olarak yardıma muhtaç algılanan bireylerle ilişkilerini sürdürmeyi tercih ederler.

Onay arayıcılık/ kabul arayıcılık. Bu şema kişinin kendi öz saygı ve değerinin başkalarının değerlendirmesi ve kabulü ile değerlendirdiği, sosyal kabul, onaylanma ve diğerlerinin tepkisine bağlı olarak kendini değerlendirmeyi içerir.

Alan V: Aşırı tetikte olma ve bastırılmışlık. Bu şema kişinin kendini ortaya koyma, yükümlülükler, görevler, kurallara uygun davranmak gibi konuların gevşeme, oyun, keyif verici etkinliklere ağır basmak zorunda kaldığı cezalandırıcı, talepkar aile ortamların sonucu olarak gelişmektedir. Bu şemaya sahip bireyler her zaman tetikte olma ihtiyacı duyar eğer dikkatli olmazsa her şeyin dağılacağına yönelik bir endişe eğilimi vardır.

Karamsarlık/kötümserlik. Bu şema kişinin hayatındaki olumlu yönleri küçümseme görmezden gelme, olumsuz anları abartma şeklinde kendini gösterir. Kişi sürekli olarak hayatının kötü olacağı inancına sahiptir ve kronik endişe, yakınma ve kararsızlıkla tanımlanır.

Duyguların bastırılması. Bu şema kişinin genellikle başkaları tarafından kınanma, utanç duyguları ve dürtülerinin kontrolünü kaybedilmesinden kaçınmak için spontan duygu ve düşüncelerini dahi aşırı derecede bastırılmasını içerir.

Yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik. Bu şema bireyin içselleştirilmiş yüksek standartlarını karşılayabilmesi için gösterdiği yoğun çaba ve daima tam olarak yeterli olmak için daha fazla çaba göstermeli inancını içerir.

Cezalandırıcılık. Bu şema insanın hata yapma olasılığı, empati, kusurlulukları hoş görme gibi konuları kabullenme direnci ile kendini gösteren bireyin kendisi ya da diğerleri tarafından yapılan hataları bağışlamakta zorlanmasını içerir (Rafaeli ve ark., 2017).

Young şema terapi modeline göre erken dönem uyumsuz şemalar on sekiz tanedir. Bunlar ; Terk Edilme ve İstikrarsızlık, Güvensizlik / Suistimal Edilme, Duygusal Yoksunluk, Kusurluluk / Utanç, Sosyal İzolasyon/ Yabancılaşma, Bağımlılık/ Yetersizlik, Hastalıklar ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık, İç içe Geçme / Gelişmemiş Benlik, Başarısızlık,Haklılık/ Büyüklenmecilik, Yetersiz Öz Denetim/ Öz Disiplin,Boyun Eğicilik, Fedakarlık, Onay Arayıcılık/ Kabul Arayıcılık,Karamsarlık /Kötümserlik, Duyguları Bastırma, Yüksek Standartlar, Cezalandırıcılık olarak adlandırılmıştır. Bu on sekiz şema ise beş şema alanı altında toplanmaktadır. Şema alanları; Ayrılma ve Reddedilmişlik Şema Alanı, Zedelenmiş

Otonomi ve Kendini Ortaya Koyma, Zedelenmiş Sınırlar, Diğer Yönelimlilik ve Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık' tır.

Tablo 3: *Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Şemalar*

Ayrılma ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Terk Edilme ve İstikrarsızlık Güvensizlik / Suistimal Edilme Duygusal Yoksunluk Kusurluluk / Utanç Sosyal İzolasyon/ Yabancılaşma
Zedelenmiş Otonomi ve Kendini Ortaya Koyma	Bağımlılık/ Yetersizlik Hastalıklar ve Tehditler Karşısında Dayanısızlık İç içe Geçme / Gelişmemiş Benlik Başarısızlık
Zedelenmiş Sınırlar	Haklılık/ Büyükleme Yetersiz Öz Denetim/ Öz Disiplin
Diğer Yönelimlilik	Boyun Eğicilik Fedakarlık Onay Arayıcılık/ Kabul Arayıcılık
Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık	Karamsarlık /Kötümserlik Duyguları Bastırma Yüksek Standartlar Cezalandırıcılık

Şemalarla Başa Çıkma Biçimleri ve Tepkileri

Şemaların kendilerini sürdürücü yapıları vardır. İnsanlar yaşamlarında edindikleri deneyimlerini filtreden geçirir ve kendi yaşantısal deneyimleri ile dünya görüşlerine göre bu bilgiler şekillenir. Bireyler şemaları ile tutarlı olan bilgiyi tutmaya ve kabullenmeye eğilimlidir. Örneğin; kusurluluk şemasına sahip olan bir birey arkadaşları tarafından sıcaklığı, yardımseverliği, sadakati ve cömertliğine değer verildiğine dair kanıtlar olmasına rağmen onların kendisinden hoşlanmadıklarını düşünmeye devam eder (Rafaeli ve ark., 2017).

Şemalar etkinleştiklerinde birçok korku, üzüntü, utanç gibi duygulara neden olur. İnsanlar şema etkinleşmesi ile üç şekilde baş ederler. Bunlar; şema teslimi, şema kaçınması ve şema aşırı telafisidir. Şema teslimi, kişinin şemaya boyun eğmesi; şema kaçınması kişinin şemalarını tetikleyecek durum ve ortamlardan kaçınması; şema aşırı telafisi ise kişinin şemalarının tam tersi davranışları yapması anlamına gelir (Rafaeli ve ark., 2017).

Şema teslimi. Kişinin şemaların verdiği olumsuz etki ve acıya rağmen şemalarla sağlıklı biçimde baş etmek yerine çaresizce boyun eğmesidir. İnsanlar şemalarına teslim olduklarında kendilerinden daha emin ve güçlü buldukları yetişkinlerle olan iletişimlerinde çocuk gibi hissettikleri pasif ve itaatkar tavırlar ile durumla başa çıkar. Bu sonrasında bireye üzüntü verici bir durum olsa da bireyin geçici olarak kendini güvende hissetmesini sağlar.

Şema kaçınması. Bu başa çıkma biçimine sahip bireyler şemalarını tetikleyebilecek ortam, durum ve düşüncelerden uzaklaşarak şemayla baş etmeye çalışırlar. Ancak kaçınma kaygı ve üzüntüyü kısa bir süre için düşürse de uzun vade de kaçınma davranışının ve kaygının uzun vadede güçlenmesine neden olmaktadır. Kaçınma tepkileri Eksen I ve Eksen II' de yer alan neredeyse tüm bozukluklarla ilişkilendirilebilir. Kaçınma aynı zamanda düşünce boyutunda bilişlerden uzak kalmak içinde uygulanmaktadır. Kişi kötü olay ve durumları hatırlamaktansa eğlenceli aktiviteler yapmak, durum ve kişilerden uzaklaşarak olumsuz duygularından kurtulmayı alışkanlık haline getirebilir.

Şema aşırı telafisi. Bu başa çıkma biçimine sahip kişiler şemaların tam tersini gösteren duygu, düşünce ve davranışları kullanırlar. Bunlara eleştirilmemek için diğerlerini aşırı eleştirmek, zorbalık yapılan ve kötüye kullanılan bireyin zorbaya dönüşmesi gibi davranışlar örnek verilebilir (Rafaeli ve ark., 2017).

Alanyazın

Yurt içinde yapılan araştırmalar (Evli bireylerle ve erken dönem uyumsuz şemalar üzerine yapılmış araştırmalar). İlişki istikrarı ve bağlanma stillerinin incelediği Uzun (2017) tarafından yapılan araştırma 175 kişi ile yürütmüştür. Araştırma sonuçlarına göre yaş, evlilik süresi ve flört süresinin artış göstermesinin evlilik doyumunu düşürdüğü, çocuk sayısı arttıkça ilişki doyumunu arttırdığını; bağlanma stillerine göre ilişki doyumunun farklılaşma gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca flört ve evlilik süresi arttıkça ilişki istikrarının azaldığını nişanlılık süresi arttıkça ilişki istikrarının arttığını ortaya koymuştur.

Evli kişilerin algıladıkları ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemaları ile eşlerine yönelik değerlendirmeleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmayı 40 evli birey ile yürütmüştür. Çalışma Caner tarafından 2009 yılında yapılmıştır. Çalışmada algılanan olumsuz ebeveynlik biçimleri ve sahip olunan şemaların eşe yönelik değerlendirmelerin yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca şema alanlarının algılanan ebeveynlik biçimleri ile eşe yönelik değerlendirmeler arasında aracı bir rolünün olduğu görülmüştür.

Yiğit ve elik(2015), tarafından ilişki doyumunun erken dönem uyumsuz şemalar ve diğer değişkenler açısından değerlendirildiği çalışma 484 evli ya da romantik ilişkisi olan bireylerle yürütülmüştür. Çalışma sonucunda romantik ilişki doyumunu da, evlilik ilişki doyumunu da kopukluk şema alanının olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur. Ayrıca evlilik süresinin de ilişki doyumunu olumsuz etkilediği bulunmuştur.

Bir diğer araştırmada Sosyal(2017), evli bireylerin erken dönem uyumsuz şemaları evlilik uyumu düzeylerini yordadığını bulmuştur. Bu sonuç çevresinde evli bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının üzerinde çalışılmasının evlilik uyumlarını artırabileceği ifade etmektedir.

“Erken dönem uyumsuz şemalar, ilişkilerdeki bilişsel süreçler, yüklemeler, evlilikte sorunlarla başa çıkma yollarının evlilik uyumu ile ilişkisi” adlı Kargın Güner (2014),

tarafından yapılan araştırma sonucunda; kadınların kopukluk, zedelenmiş otonomi, yüksek standartlar ve zedelenmiş sınırlar şema alanlarından aldıkları puanlar arttıkça, evlilik uyumlarının azaldığı ve erkeklerin şema alanlarından kopukluk, zedelenmiş sınırlar, zedelenmiş otonomi ve diğerleri yönelimlik puanları arttıkça, evlilik uyumları azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Evli bireylerde bağlanma tarzları ve erken dönem uyumu bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisi” adlı Altun tarafından yürütülen araştırma sonucunda (2015) kaçınan bağlanma ve duygusal yoksunluk, duyguları bastırma, terk edilme, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon, iç içe geçme/bağımlılık, onay arayıcılık, kusurluluk, tehditler karşısında dayanıksızlık, yüksek standartlar şema boyutları puanları arttıkça evlilik doyumu puanlarını düşüğünü ve kaçınan bağlanma ve duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kendini feda şema boyutları evlilik doyumunu azaltırken, cezalandırılma şeması evlilik doyumunu arttırdığını ifade etmektedir.

Evli bireylerde romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde değerlendirilmesinde Tortamış (2014) erken dönem uyumsuz şema alanlarının, algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ile romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracı rolü bulunduğu ifade edilmektedir.

Başka bir çalışmada Çıkıt (2017) evli bireylerde bağlanma stilleri ve aldatma eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde değerlendirmiştir. 201 evli birey ile yürütülen çalışma sonuçlarına göre şema alanlarından kopukluk şema alanının aldatma eğilimini yordadığı bulunmuştur. Ayrıca tüm şema alt alanlarının kaçınan bağlanma ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracılık etkisi gösterdiği bulunmuştur. Zedelenmiş otonomi, kopukluk ve diğer yönelimlilik şema alt alanlarının kaçınan bağlanma ve aldatma eğilimi üzerindeki tam aracılık rolünün anlamlı olduğu görülmüştür.

Kömürcü(2014) araştırma sonucunda baba ebeveynlik tarzlarından Koşullu/Başarı odaklı ebeveynlik biçiminin benlik değerini düşürürken Kötümser/Endişeli ebeveynlik biçiminin benlik değeri artışını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında anne ebeveynlik tarzlarının psikolojik dışlanma dört tehdit alanını yordamadığı bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre beş şema alanı ile (Zedelenmiş Sınırlar, Kopukluk/Reddedilmişlik, Diğerleri Yönelimlilik /Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık, Zedelenmiş Otonomi/Kendini Ortaya Koyma şema alanlarının) psikolojik dışlanmanın tehdit ettiği alanlar arasında ilişki bulunamamıştır.

“Eş seçiminin, terkedilme şeması, baskın nöral sistemler, evlilik mitleri ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi” adlı çalışmayı Kahvecioğlu (2014), 80 üniversite öğrencisi ile yürütmüştür. Çalışmada Young Şema / Terk edilme alt ölçeği, Fisher Mizaç Envanteri, Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Ölçeği, İlişki Ölçekleri, Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre baskın nöral sistemi ile terk edilme şeması arasında ilişki bulunamamıştır. Ayrıca terk edilme şemasına sahip olan bireylerin beraber yaşama ve çaba gösterme mitlerine daha çok inandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre değerlendirilen bir diğer alan güvenli bağlanma ile terk edilme şeması arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

İlericiler (2015), tarafından “Evlilik uyumunu açıklamada yakın ilişkilerde bağlanma, erken dönem uyum bozucu şemalar ve psikolojik travmanın rolü” adlı çalışma 160 psikolojik destek alan evli birey ile yürütülmüştür. Çalışma sonuçlarına göre evlilik uyumu bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutu, ilişkisel travma ve genel travma ile negatif yönlü korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Kadın katılımcıların evlilik uyumu erken dönem uyum bozucu şemalardan kopukluk şeması ile bağlanmanın kaçınma boyutu ile negatif yönlü ilişki gösterirken, erkek katılımcıların evlilik uyumunun bağlanmanın kaçınma boyutu, ilişkisel ve genel travma ile negatif ilişki gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların bağlanmanın kaygı

ve kaçınma boyutundan aldıkları puanlar ile şema alanları pozitif yönlü ilişki gösterirken evlilik uyumu ölçeğın alt boyutlarından çiftin bağılılığı ile negatif yönlü ilişki gösterdiği bulunmuştur.

Yakın ilişkilerde aldatma ve affetme eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesinin amaçlandığı Güzel (2016) tarafından, 316 yetişkin ile yürütölen çalışma sonucunda öncelikle aldatma eğiliminin kusurluluk şeması ile yüksek düzeyde negatif bir ilişkisi olduğu ve katılımcıların şemalarının sosyo-demografik özellikleriyle birlikte değerlendirildiğinde aldatma eğilimini %36 ve affetme eğilimini %21 düzeyinde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arı ve Deniz (2015), tarafından yapılan çalışma ise 221 yetişkin ile yürütölmüştür. Bu çalışma sonucunda (eşler arası bağlanma tarzları) bağlanmanın kaçınma ve kaygı boyutları ile erken dönem uyumsuz şemalar arasında orta düzeyde korelasyon bulunmuştur. Ayrıca kayıtsız bağlanan bireylerin erken dönem uyumsuz şema puanları korkulu ve saplantılı bağlananlarınkine göre daha düşük bulunmuştur. Erken dönem uyumsuz şema puan ortalamaları en yüksek grup ise korkulu bağlanan grup olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tüm bu araştırma sonuçları erken dönem uyumsuz şemaların bağlanmayı, aldatma eğilimini, evlilik uyumunu ve evlilik doyumunu etkilediğini göstermektedir. Bazı araştırmalarda negatif bazı araştırmalarda pozitif yönlü ilişkiye sahip olan şemalar temelde bireylerin eşleri ile ilişkilerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre erken dönem uyumsuz şemalar evlilik uyumunu, evlilik doyumunu düşürmekte ve aldatma eğilimini yordamaktadır. Bu kapsamda şema terapinin çift terapilerinde kullanılması evliliklerde karşılaşılan sorunların çözölmesine yardımcı olabilir.

Türkiye dışında yapılan araştırmalar. Çocukluk istismarı ve yakın eş şiddeti arasındaki ilişkilerde şema ve romantik bağlanmanın aracılık rolünün incelendiği çalışma Ziehnert (2016) tarafından 400 üniversite mezunu kadın ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda çocuklukta fiziksel istismara uğradığını ifade eden katılımcıların kopukluk/reddedilmişlik şema alanına sahip olma oranı daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca hem çocukluk çağı fiziksel istismarı hem de cinsel istismarın üç erken dönem uyumsuz şema alanı (kopuklu/reddedilmişlik, diğeri yönelimlilik, zedelenmiş özerklik) ile anlamlı ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, olumsuz çocukluk çağı istismar deneyimleri olan kadınlar güvensiz yetişkin romantik bağlanma biçimlerini muhafaza etmektedir.

Marcia E. Bendo, Ba., Ld. (2000) tarafından yapılan bir araştırmada klinik olmayan popülasyonda erken dönem uyumsuz şemalarla ilişkili aile süreçleri algılarını araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre daha yüksek düzeyde uyumsuz şemalara sahip bireylerin, ebeveyn bakımının algılanması ile olumsuz ilişkiliydi ve anne-baba müdahalesi algıları ile pozitif olarak ilişkili olduğu saptanmıştır.

Evlilikler üzerinde boşanmanın belirleyicisi olarak erken dönem uyumsuz şemalar ile ilgili yapılan araştırmada erken dönem uyumsuz şemaların evlilik ilişkisini olumsuz etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Çalışma Yoosefi, Etemadi, Bahrami, Fatehizade ve Ahmedi (2010), tarafından 150 boşanmak için başvuruda bulunmuş ve 155 normal ilişkiye sahip olan çiftlerden oluşmaktadır. Toplam 610 kişiden oluşan araştırma için boşanma başvurusunda bulunmuş 150 çift bir grup 155 çift ise kontrol grubu olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre boşanmak için başvuruda bulunmuş çiftlerin daha fazla erken dönem uyumsuz şemaya sahip oldukları bulunmuştur. Bu çalışmada boşanmak isteyen çiftlerin kontrol grubuna oranla en yüksek ortalamaya sahip şeması güvensizlik/kötüye kullanım iken onaylanma/takdir edilme şeması en düşük ortalamaya sahip şemalar olmuştur.

Bir diğer araştırma olan ebeveynlik stilleri, bağlanma tarzları ve erken dönem uyumsuz şemaların yetişkin romantik ilişkileri üzerine etkisinin incelendiği çalışma, Clifton(1995) tarafından 218 lisansüstü psikoloji öğrencisi ile yürütölmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde ebeveynlik stillerinin bağlanma stili üzerinde direkt bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak tüm ebeveynlik stilleri erken dönem uyumsuz şemaları etkilemekle beraber şemalar üzerinde en yoğun etkiye neden olan tutarsız baba stili göstermektedir. Bu çalışma ile ebeveynlik stili romantik ilişkileri doğrudan etkilemediği ancak iki ebeveynlik stilinin belirli şemalara olan etkileri ile romantik ilişkileri etkilediği ve romantik ilişkileri etkileyen tek bağlanma stiline ise kaygılı bağlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birçok şemanın romantik ilişkiler üzerinde etkisi olmasına rağmen en yoğun etkiye sahip olan iki şema ise sosyal izolasyon ve kusurluluk şeması olarak bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlik tarzlarının şemaların gelişimine neden olduğu ve sanılanın aksine babanın ebeveynlik tarzının daha fazla etkiye sahip olduğu bu araştırma ile tespit edilmiştir.

Erken dönem uyumsuz şemalar ile çift doymu ve eşe verilen değer arasındaki ilişkiye evrimsel psikoloji bakış açısıyla ele alınan çalışma evli ya da romantik ilişkiye sahip olan üniversite öğrencileri ile yürütölmüştür. Çalışmaya 184 öğrenci katılmış bunlardan %84,6' sının sevgilisi var iken %15,4' ü evlidir. Dumitrescu ve Rusu (2012), tarafından yapılan bu çalışma sonucunda bireyin sahip olduğu erken dönem uyumsuz şemalar ile çift memnuniyeti ve bireysel eş değer arasında negatif yönlü korelasyon olduğu bulunmuştur.

Bir başka çalışmada annelerin erken dönem uyumsuz şemaları ve evlilik memnuniyetleri arasındaki ilişkinin araştırılmıştır. 380 ilkokul çocuğu sahibi anne ile yürütölen bu çalışma Falah Chay, Zarei, ve Normandy Pour (2014), tarafından incelenmiştir . Araştırma sonucunda şemaların evlilik doyumun etkilediği, erken dönem uyumsuz şemaların kopukluk/reddedilme, diğer yönelimlilik ve aşırı tetikte olma/bastırılmışlık üç boyutunun evlilik doymu (evlilik doyumunun bileşenleri olan evlilik memnuniyeti ve iletişimini de

engelleyerek) ile anlamlı ve negatif yönlü korelasyona sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca zedelenmiş özerklik/kendini ortaya koyma şema alanı ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Panahifar, Yousefi, Amani, (2014), tarafından yapılan çalışmada deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Araştırma boşanma başvurusunda bulunmuş 20 çift ile yürütülmüştür. Bu grup kontrol ve deney grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Araştırma sonucunda şema temelli çift terapisinin etkililiği ortaya konmuştur. Şema terapinin boşanma başvuru olan çiftlerin şemalarının üzerine çalışılmasıyla, seanslar sonunda çiftlerin arasındaki uyumu arttığı bulunmuştur. Bu çalışmaya dayanarak şema terapinin erken dönem uyumsuz şemaları önemli ölçüde azalttığı bulunmuştur.

Evli bireylerin erken dönem uyumsuz şemalar ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışma Abbas (2016) tarafından 25-45 yaş arasındaki 200 evli bireyle yürütülmüştür. Yapılan çalışma sonucunda erken dönem uyumsuz şemalardan güvensizlik/kötüye kullanılma, duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık, kusurluluk/utanç ve duygusal yoksunluk şemaları ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon bulunurken diğer şema alanları ve evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Abbas' ın çalışma sonuçları ile paralellik gösteren bir diğer araştırma ise Kebritchi ve Mohammadkhani (2016), tarafından yapılmıştır. Araştırmada genç çiftlerin tükenmişlik ve erken dönem uyumsuz şemaların evlilik memnuniyeti arasındaki rolünün incelenmiş, çalışma yaşları 20-35 arasında değişen 100 çift ile yürütülmüştür. Çalışma sonucunda evlilikte tükenmişlik düzeyinin de erken dönem uyumsuz şemalarında evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ve negatif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca duygusal yoksunluk şeması hariç tüm şemalar ile evlilik tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir korelasyon bulunmuştur.

Diğer evlilik memnuniyeti çalışmalarının da gösterdiği gibi benzer sonuçlar içeren bir diğer çalışma ise Esmaili, Mohammadi ve Hakami (2016), tarafından evli kadınların erken dönem uyumsuz şemalarına dayanarak evlilik memnuniyetinin öngörüldüğü araştırma 200 evli kadınla yürütülmüştür. Bu araştırma sonucunda genel olarak şemaların evlilik memnuniyetini olumsuz etkilediğine ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda duygusal yoksunluk ve yüksek standartlar şemalarının evlilik memnuniyetini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bach, Lockwood ve Young (2017), tarafından şema terapi modeline yeni bakış açısı: erken dönem uyumsuz şemaların organizasyon ve rolleri adlı çalışma Danimarka’da yaşayan 1054 kişi ile yürütülmüştür. Çalışmaya katılan bireylerin 658’i klinik 391’i klinik olmayan bireylerden oluşmaktadır. Bu çalışma ile çocuklukta ihtiyaç duyulan ebeveyn deneyimleri ve “hassas çocuk modu” duygusal sıkıntılarının 18 şema boyutlarıyla yeniden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre dört şema alanının da ebeveyn ilişkileri ile ilgili çeşitli ilişkiler içerdiği bulunmuştur. “Zedelenmiş Sınırlar” alanı dışında, diğer üç şema alanı (Kopukluk, Zedelenmiş Otonomi, Yüksek Standartlar) çocuklukta ihtiyaç duyulan ebeveyn deneyimleri ile yetişkinlik döneminde “savunmasız çocuk” gibi duygu durumları arasındaki ilişkiyi anlamlı bir şekilde etki ettiği sonucuna ulaşımlardır.

Türkiye dışında yapılan bu araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda erken dönem uyumsuz şemaların şema terapi kuramının da gösterdiği gibi ebeveynlik stilleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda boşanma başvurusunda bulunan bireylerin şema puanlarının daha yüksek oluşu, evlilik ilişkisinde şemaların evlilik memnuniyetini olumsuz etkilediği görülmektedir. Türkiye’ de yapılan araştırma sonuçları da bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Şema terapi yaklaşımı ile yapılan çift terapilerinin olumlu sonuçlar verdiği araştırma bulgularında gözlenmektedir. Bu kapsamda çift terapilerinde şema terapiden yararlanmak evlilik memnuniyetinin artmasına yardımcı olabilir.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, verilerin toplanması, evren-örneklem grubu ve verilerin analizi ilgili çalışmalar yer almaktadır. Yöntem ölçek geliştirme aşaması ve evliliği sürdürme nedenleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi aşaması olarak iki aşama halinde sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Nicel araştırma gerçekliği araştırmacıdan bağımsız gören, kendi dışında olan gerçekliğin de nesnel olarak gözlenip, ölçülüp, analiz edilebileceğini savunan nicel verilerin toplanıp analiz edilmesini içeren araştırma türüdür (Akgün, Büyüköztürk, Demirel, Karadeniz ve Kılıç, 2016). Nicel araştırmada ölçme, bir sürekli değişken olduğunda, sayıları kullanarak kavramları göstergelerle bağlantılandırma işlemi olarak ifade edilebilir (Punch, 2011). Psikolojik bir değişkenin belirlenmesi bir ihtiyaçtan kaynaklanır. Bu ihtiyaç var olan bir ölçeği geliştirme, yeni bir değişkeni ortaya koyma ya da buna dayanarak değişkenleri test etmek olabilir (Erkuş, 2014).

Bir ölçüm aracının geliştirilmesini, altı aşamalı bir işlem olarak tanımlayabiliriz:

1. Tanımlama aşamasıdır. Ölçmeye geçeceğimiz şeyi belirlemek, haritasını çıkarmak ve göstergelerini tanımlamak.
2. Bir ölçme türü seçmek (ör; likert).
3. Soruların üretilmesi.
4. Ölçek taslak halinin oluşturulması. Taslak formu küçük bir grupla anlaşılabilirliğini test etmek.
5. Değiştirilmiş ölçeğin taslak halinin 30 veya daha fazla kişiden oluşan bir gruba uygulanması.
6. Gruptan alınan cevaplar ışığında çözümlenmeler yapılarak, en iyi soruların seçilmesi.

Altıncı aşamada ölçek son halini alabilir. En tatmin edici sonuca ulaşılan dek, beşinci ve altıncı aşamalar tekrarlanır (Punch, 2011).“Bir araştırmacı var olan bir ölçme aracını kullanabileceği gibi ihtiyaç duyduğu verileri toplamak amacıyla bulunduğu kültür içinde ölçme aracını kendisi geliştirebilir. Bulunan kültüre özgü ölçme aracının geliştirilmesi daha çok tercih edilen bir yöntemdir” (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2016, s.105). Test, ölçek geliştirmenin aşamaları ise aşağıda sıralanmıştır;

1. Ölçeğin amacının belirlenmesi: Kimlere uygulanacağı ve puanların hangi amaçla kullanılacağı belirlenmesi.
2. Ölçülecek özelliklerin belirlenmesi: Tutum, kaygı, motivasyon, akademik başarı vb.
3. Ölçülecek özelliğe en uygun madde türlerinin seçilmesi ve literatüre, görüşmeye, gözleme ve uzmana dayalı maddelerin yazılması (madde havuzunun oluşturulması).
4. Test maddelerinin ölçülecek özelliği ölçmedeki yeterliliğinin incelenmesi ve dil açısından anlaşılabilirliğinin incelenmesi.
5. Uzman görüşü alınarak test maddelerinin düzeltilmesi, ön deneme formunun oluşturulması, ön deneme formunun küçük bir grup üzerinde deneyerek değerlendirilmesi. Ulaşılan sonuçlara göre uygulama formuna son şeklinin verilmesi.
6. Ön uygulamanın yapılması.
7. Ön uygulamadan elde edilecek verilere dayalı olarak test istatistiklerinin hesaplanması ve madde analizlerinin yapılarak teste son şeklinin verilmesi. Bu aşama geçerlilik ve güvenirlik analizlerini de kapsar (Büyüköztürk ve ark., 2016).

Bu araştırma ise yeni bir değişkeni ortaya koymak amacıyla evli bireylerin evliliği sürdürme nedenlerine verdiği önemi ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın farklı aşamalarında farklı katılımcılar yer alacağı için katılımcılar çalışma grubu olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın evrenini Çanakkale ili oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Çanakkale merkez ilçe oluşturmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesini sağlayan uygun örnekleme (Büyüköztürk ve ark., 2016) seçilmiştir. Çalışma için bu yöntemin seçilmiş olmasının bir nedeni de ölçek maddelerinin mümkün olduğunca samimi cevaplar alınabilme oranını arttırabilmektir. Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeğinin geliştirme sürecinde madde havuzu oluşturması için oluşturulan birinci çalışma grubu Çanakkale ilinde yaşayan, gönüllü olarak katılım sağlayan 22' si kadın (%55), 18' i erkek (%45) 40 evli bireyden oluşturmaktadır. İkinci çalışma grubu Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeğinin ön deneme formunun maddelerin okunabilirliği, anlaşılabilirliği üzerine yapılan inceleme için oluşturulmuş 15 evli bireyin bulunduğu gruptan oluşmaktadır. Çalışmanın bir diğer aşaması olan Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeğinin deneme formunun uygulandığı üçüncü çalışma grubu Çanakkale ilinde yaşayan 174' ü kadın (%61,26), 110' u erkek (%38,74) olan 284 evli birey oluşturmaktadır. Yaşları 24 ile 55 arasında değişen bireylerin yaş ortalaması 33' tür. Dördüncü çalışma grubu Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği formunun ve evlilik yaşam ölçeği formunun (ölçüt geçerliliği için) uygulandığı Çanakkale ilinde yaşayan 300 evli birey içerisinde her iki formu eksiksiz dolduran 160' ı kadın (%60,37), 105' i erkek (%29,63) olan 265 kişiden oluşturmaktadır. Son olarak test-tekrar-test çalışmasının yapılabilmesi için oluşturulan beşinci çalışma grubu ilk uygulamaya katılan (üçüncü çalışma grubu) 300 evli bireyin içerisinde isim ya da rumuz vermeyi kabul eden 80 evli birey çalışma grubuna dahil edilmiştir ancak zamanında dönüş yapan 41 kişinin verileri değerlendirmeye alınmıştır. 41 kişinin 23' ünü kadın (%56,09), 18' ini erkek (%43,91) katılımcılar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu. Bilgi toplamak amacıyla oluşturulan formda katılımcıların cinsiyet, sosyoekonomik düzey, eğitim ve yaş ile ilgili sorular yer almaktadır.

Evliliği sürdürme nedenleri ölçeği. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek özellikleri ikinci aşamada açıklanmaktadır.

Evlilik yaşam ölçeği. Evlilik Yaşam Ölçeği, evli bireylerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyum düzeylerini ölçmek amacıyla Tezer (1986) tarafından geliştirilmiştir. On sorudan oluşan beşli dereceleme türünde olan, bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan 10'dur. Evlilik Yaşam Ölçeğinin test-tekrar test yöntemiyle kararlılık katsayısı $r = .85$ bulunmuş ve ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğu kabul edilmiştir. Evlilik Yaşam Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı erkek grubunda .88, kadın grubunda .91'dir. Evli ve boşanmış bireylerin Evlilik Yaşam Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($t=6.23, p<.01$) ve bu bulgu ölçeğin dış ölçüte göre geçerliğinin kanıtı olarak gösterilmiştir (Tezer, 1986).

Veri Toplama Süreci

Birinci çalışma grubu madde havuzunun belirlenmesi için oluşturulmuş, uygun örnekleme yöntemi ile tespit edilen, Çanakkale ilinde yaşayan 40 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllük esaslı olup araştırma ile ilgili bilgi formu ve gönüllü katılım formu bireye kapalı zarf içerisinde verilmiştir. Madde yazımı sürecinde listeleme soruları kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2016). Araştırmaya katılan bireylere evliliği sürdürmelerini sağlayan etmenleri beş madde halinde yazmaları istenmiştir.

Katılımcılar tarafından listelenen cevaplar, araştırmacı tarafından deşifre edilerek 175 madde olarak listelenmiş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerince uygun görülen 61 madde için ön deneme formu oluşturulmuştur. İkinci çalışma grubu ölçek ön deneme formunun değerlendirilmesi, maddelerin anlaşılabilirliği için oluşturulmuş 15 evli bireyden oluşturulmuştur. Oluşturulan gruba ön deneme formu verilmiş maddeleri okumaları ve görüşlerini iletmeleri istenmiştir. Bireylerin görüşleri sözel olarak alınmıştır.

Üçüncü çalışma grubu ölçek deneme formunun uygulanması amacıyla oluşturulmuş uygun örnekleme ile tespit edilen Çanakkale ilinde yaşayan 300 evli birey oluşturmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği, Gönüllü Katılım Formu ve Araştırma Bilgi Formu, Kişisel Bilgi Formu, kapalı zarf içerisinde verilmiştir.

Dördüncü çalışma grubu ölçek uygulama formu ve evlilik yaşam ölçeği formunun değerlendirilmesi amacıyla (üçüncü çalışma grubu içerisindeki kişilerden) her iki ölçeği de eksiksiz dolduran 265 kişiden oluşmaktadır. Beşinci çalışma grubu ilk çalışmaya katılan 300 evli bireyin içerisinde isim ya da rumuz vermeyi ve test-tekrar-test çalışmasını kabul eden 80 evli birey oluşturmaktadır. Gruba dört hafta ara ile evliliği sürdürme nedenleri ölçeği kapalı zarf yöntemi ile ulaştırılmış ve geri toplanmıştır. Bireyler isim ya da rumuzlarını ölçek formu

üzerine belirtmiştir. Ölçek formlarını zamanı içerisinde ve eksiksiz dolduran 41 bireyin verileri eşleştirilerek değerlendirilmeye alınmıştır.

Ölçeklerin katılımcılara ulaştırılması sürecinde, Çanakkale İlinde bulunan evli çiftlere elden kapalı zarflar içerisinde ve posta yoluyla ulaştırılarak, aynı yolla geri bildirimler alınmıştır. Araştırmanın ölçek haricindeki veri kaynakları, yazılı belgelerdir ve iki grupta ele alınabilir. Genel anlamda evlilik ve ilişkileri sürdürme kavramlarının ele alındığı kavramsal çerçevede konuyla ilgili kitap, araştırma, makale vb. belgeler araştırmanın veri kaynakları olarak kullanılacaktır. Veri kaynaklarına ulaşılabilmesi amacıyla Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kütüphanesi, Milli Kütüphane, katalog taraması yapılacak ve ilgili görülen yayınlar incelenecektir. Bu yolla elde edilen kaynaklardan araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Evliliği Sürdürme Nedenlerini ölçmeyi amaçlayan ölçek geliştirme çalışmasının ilk aşamasında alanyazın araştırması yapılmıştır. Bu aşamadan sonra araştırmaya katılmaya gönüllü kişiler içerisinde 22 kadın ve 18 erkek evli bireyden oluşan çalışma grubu oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulmasında ölçeğin uygulanacağı hedef kitleye listeleme soruları sorularak bilgiler alınmıştır, görüşme formu kapalı zarfta bireylere ulaştırılmıştır, bireylerden şu anki evliliklerini sürdürmelerini sağlayan etmenleri beş madde halinde yazmaları istenmiştir. Nitel görüşmenin bireylerin evliliğini sürdürmedeki bazı noktaları görüşme anında anlatmak istememe ya da anlatılacakları sınırlı tutma çekinceleri olabileceği düşünülerek tercih edilmemiştir. Yazılı metinler deşifre edildikten sonra katılımcıların ifadelerinden 175 madde oluşturulmuştur. Aday maddeler literatür ve ilgili araştırmalar dikkate alınarak oluşturulmuş ve madde havuzu görünüş ve kapsam geçerliliğini tespit etmek amacıyla Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Aile Danışmanlığı ve Psikoloji anabilim dalı öğretim elemanlarına (1 profesör, 2 doçent, 1 yardımcı doçent) verilerek madde

havuzunun görünüş ve kapsam geçerliğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Görünüş geçerliği kapsamında ölçek maddelerinin evliliği sürdürme nedenlerinin uygunluğuna ilişkin görüşler alınmıştır. Kapsam geçerliği kapsamında ölçek maddelerinin alanyazına uygun olarak evliliği sürdürme nedenlerini ölçmek için yeterliğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu çerçevede düzenlenen ölçek madde havuzundan 61 maddeden oluşan ölçeğin deneme formu geliştirilmiştir. Ölçek deneme formu aynı zamanda cümle ve dil yapısının uygunluğu için Türkçe öğretimi bölümü öğretim üyelerine (1 doçent, 1 öğretim üyesi) gönderilmiş görüşler dikkate alınarak düzenlemeler yapılmıştır. Evliliği Sürdürme Nedenleri' nin deneme formu Çanakkale ilinde yaşayan 300 evli bireyden oluşan üçüncü çalışma grubuna uygulanmıştır. Ölçeğin deneme formu için iç tutarlık, güvenilirlik analizi ve yapı geçerliliğini sınamak amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçüt bağımlı geçerliliği ölçmek için eşzaman geçerliliği kullanılmıştır. Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği formunun ve evlilik yaşam ölçeği formundan elde edilen veriler, ölçüt bağımlı geçerlik analizi için pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeğinin test tekrar test çalışması için ölçek gruba 4 hafta ara ile uygulanmıştır. Güvenirliği ölçmek için öncelikle grup büyüklüğünün (N=41) 50' den küçük olması durumunda kullanılan Shaprio - Wilks testi ile puanların normalliğine uygunluğu incelenmiştir. Sonrasında pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için iç tutarlılık güvenirliliği test etmek amacıyla madde toplam korelasyon ve Cronbach alfa değerleri incelenmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın ikinci kısmını oluşturacak olan evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenler ölçeği ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu aşamada nicel araştırma modelinden tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir (Büyüköztürk ve ark, 2016, s. 14). Geçmiş veya mevcut durumları var olan şekliyle betimleyen tarama modeli, araştırmaya konu olan, kişi ya da nesneyi kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlar. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 2012). Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. İki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına ilişkisel tarama yaklaşımı denir. İlişkisel tarama iki türlü yapılıdır. Bunlar; korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkililerdir (Karasar, 1995, s. 81). Genel tarama modelleri tekil ya da ilişkisel tarama şeklinde yapılıdır. Değişkenlerin tek tek ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan araştırmaya tekil tarama, ikili ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeye yönelik araştırma modeline de ilişkisel tarama modeli denir (Karasar, 1995). Evliliği sürdürmeyi sağlayan etmenler ile erken dönem uyumsuz şemaların arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik genel taramanın iki modeli de bu araştırmada kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale, İstanbul ve İzmir ilinde yaşayan evli bireyler oluşturacaktır. Örneklem seçiminde uygun (convenience) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem seçiminde 2018 TÜİK verileri dikkate alınarak boşanma oranlarının en yüksek olduğu İzmir, İstanbul ve Ankara illerinden İzmir ve İstanbul örnekleme dahil edilmiştir.

Örneklem. Çanakkale, İstanbul ve İzmir illerinde yaşayan 300 evli bireyden oluşmaktadır. Çanakkale ilinden 100 (Çanakkale ili örneklem grubu araştırmanın ilk aşamasına dahil olmamış bireyler arasından oluşturulmuştur), İzmir ilinden 100, İstanbul ilinden 100 evli birey uygun örnekleme yöntemi ile çalışmaya dahil edilmiştir. Ölçek formlarını eksiksiz dolduran 284 bireyin formları değerlendirmeye alınmış, 16 form geçersiz kabul edilmiştir. Katılımcıların 177' si (% 62,3) kadın, 107' si (%37,7) erkek olmak üzere 284 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılardan 42 kişi (%14,8) ilköğretim, 73 kişi (%25,7) ortaöğretim, 169 kişi (%59,5) lisans ve üzeri mezunudur. Katılımcıların 20-29 yaş arasında 63 kişi(%22,2), 30-39 yaş arasında 136 kişi (%47,9), 40-55 yaş arasında 85 kişi (%29,9) yer almaktadır. Evlilik süresine göre dağılım incelendiğinde 1-5 yıllık evliler 88 kişi (%31), 6-10 yıllık evliler 62 kişi (%21,8), 11-15 yıllık evliler 55 kişi (%19,4), 16-20 yıllık evliler 53 kişi (%18,7), 20 yıl ve üzeri evliler 26 kişi (%9,2) dir. Çocuk sayısına göre dağılım incelendiğinde çocuğu olmayan 58 kişi (%20,4), bir çocuk sahibi olan 110 kişi (%38,7), iki çocuk sahibi 95 kişi (%33,5), üç ve daha fazla çocuk sahibi olan 21 kişi (%7,4) bulunmaktadır. Katılımcıların (algıladıkları gelir düzeyi) gelir düzeyine göre dağılımları incelendiğinde düşük gelir düzeyine sahip 47 kişi (%16,5), orta gelir düzeyine sahip 213 kişi (%75), yüksek gelir düzeyine sahip 24 kişi (%8,5) bulunmaktadır.

Örnekleme ait demografik değişkenler Tablo 4' te verilmektedir.

Tablo 4: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılım Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	177	62,3
Erkek	107	37,7
Toplam	284	100
Eğitim		
İlköğretim	42	14,8
Ortaöğretim	73	25,7
Lisans ve Üstü	169	59,5
Toplam	284	100
Yaş		
20-29 yaş	63	22,2
30-39 yaş	136	47,9
40-55 yaş	85	29,9
Toplam	284	100
Evlilik Süresi		
1-5 yıl	88	31,0
6-10 yıl	62	21,8
11-15 yıl	55	19,4
16-20 yıl	53	18,7
20 yıl ve üzeri	26	9,2
Toplam	284	100
Çocuk Sayısı		
Çocuğu yok	58	20,4
1 Çocuk sahibi	110	38,7
2 Çocuk sahibi	95	33,5
3 ve daha fazla	21	7,4
Toplam	284	100
Algılanan Gelir Düzeyi		
Düşük	47	16,5
Orta	213	75
Yüksek	24	8,5
Toplam	284	100

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu. Bilgi toplamak amacıyla oluşturulan ve tez önerisi ekinde yer alan ölçek, katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik yılı, eğitim düzeyi, maddi durum, yaş ile ilgili sorular yer almaktadır.

Evliliği sürdürme nedenleri ölçeği. Çalışmada evliliği sürdürme nedenlerinin belirlenmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen evliliği sürdürme nedenleri ölçeği kullanılacaktır. Evliliği sürdürme nedenleri ölçeği evli bireylerin evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önem derecelerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 24 maddelik ölçek 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek “evliliği sürdürmemde hiç önemi yok(0)” “evliliği sürdürmemde çok önemi var(4)” ifadesine doğru derecelenen beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek için kesme puanı belirlenmemiş olmakla birlikte yüksek puanlar daha çok sayıda ve daha çok öneme sahip sürdürme nedenlerinin varlığına işaret etmektedir.

Ölçeğin güvenirlik ve geçerlilik çalışmaları araştırmacı tarafından evli bireyler örnekleminde yapılmıştır. Analizler sonucunda 24 madde ve 5 alt boyuta ulaşılmıştır. Bunlar; köken aile, sosyoekonomi, ilişki, çocuk ve güven boyutlarıdır. Ölçeğin üzerinde yürütülen güvenirlik ve geçerlik çalışmasında test-tekrar test güvenirliğinin $r = .835$ ile yüksek güvenirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının ise alt boyutları için $\alpha = .821 - .890$ arasında değiştiği ölçek toplam iç tutarlılık katsayısının ise $\alpha = .88$ olduğu görülmüştür. Ayrıca, faktör analizi sonucunda da yorumlanabilir düzeyde 5 faktörlü bir yapının bulunduğu gözlenmiştir. Bunlar; köken aile, sosyoekonomi, ilişki, çocuk ve güven boyutlarından oluşmaktadır.

Young şema ölçeği-kısa form 3 – YŞÖ-KF3 . Çalışmada erken dönem uyumsuz şemaların belirlenmesinde Young Şema Ölçeği' nin kısa formunun 3. versiyonu (YŞÖ-KF3) kullanılacaktır. 90 maddelik YŞÖ-KF3, 16 şema ve 205 maddeden oluşan uzun form (Young ve Brown, 1990) ve 15 şema ve 75 maddeden oluşan kısa formun (Young, 1994) ardından, bu iki formdan farklı olarak Onay Arayıcılık, Cezalandırıcılık ve Karamsarlık şemalarının eklenmesiyle oluşturulmuştur(Young, 2004).

Ölçek “benim için tamamıyla yanlış(1)” ifadesinden “beni mükemmel şekilde tanımlıyor(6)” ifadesine doğru derecelenen altılı likert tipi bir ölçektir. Ölçek için kesme puanı belirlenmemiş olmakla birlikte yüksek puanlar daha çok sayıda ve daha şiddetli erken dönem uyumsuz şemanın varlığına işaret etmektedir.

Ölçeğin standardizasyon çalışması Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından üniversite örnekleminde yapılmıştır. Bu yapıya göre madde sayısının dağılımı değişmiş ancak toplam madde sayısı yine 90 olarak kalmıştır. Analizler sonucunda 16 şema boyutuna ve beş şema alanına ulaşılmıştır. Bunlar başarısızlık, duygusal yoksunluk, karamsarlık, onay arayıcılık, duyguları bastırma, cezalandırılma/aşırı sorumluluk, içiçelik, kendini feda, güvensizlik/suistimal edilme, terk edilme, ayrıcalıklılık, yüksek standartlar, yetersiz özdenetim, cezalandırılma/kusurluluk, boyun eğicilik ve hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık şema boyutlarıdır. Yapılan üst sıra faktör analizi sonrası ise Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Diğer Yönelimlilik, Yüksek Standartlar ve Zedelenmiş Sınırlar şema alanlarına ulaşılmıştır.

Ölçeğin Türkçe versiyonu üzerinde yürütülen güvenirlik ve geçerlik çalışmasında (Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır, 2009) test-tekrar test güvenirliğinin, şema boyutları açısından $r = .66-.82$ ($p < .01$), şema alanları açısından ise $r = .66-.83$ ($p < .01$) arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının ise şema boyutları için $\alpha = .63-.80$, şema alanları için de $\alpha = .53-.81$ arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca, faktör analizi sonucunda da

yorumlanabilir düzeyde 14 faktörlü bir yapının bulunduğu gözlenmiştir. Bunlar: Duygusal Yoksunluk, Başarısızlık, Karamsarlık, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duyguları Bastırma, Onay Arayıcılık, İç İçe Geçme/Bağımlılık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Terk Edilme, Cezalandırılma, Kusurluluk, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ve Yüksek Standartlar boyutlarından oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Örneklemini Çanakkale, İstanbul ve İzmir ilinde yaşayan uygun örnekleme ile tespit edilen 300 evli birey oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği ve Young Şema Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu verilmiştir.

Ölçeklerin katılımcılara ulaştırılması sürecinde, Çanakkale, İzmir ve İstanbul ilinde bulunan evli çiftlere elden kapalı zarflar içerisinde ve posta yoluyla ulaştırılarak aynı yolla geri bildirimler alınmıştır.

Araştırmanın ölçek haricindeki veri kaynakları, yazılı belgelerdir ve iki grupta ele alınabilir. Genel anlamda evlilik ve erken dönem uyumsuz şema kavramlarının ele alındığı kavramsal çerçevede konuyla ilgili kitap, araştırma, makale vb. belgeler araştırmanın veri kaynakları olarak kullanılacaktır. Veri kaynaklarına ulaşılabilmesi amacıyla Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kütüphanesi, Milli Kütüphane, katalog taraması yapılacak ve ilgili görülen yayınlar incelenecektir. Bu yolla elde edilen kaynaklardan araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizlerinin ikinci aşamasını oluşturan çalışmanın bu kısmında öncelikle evliliği sürdürme nedenleri ve erken dönem uyumsuz şemaların demografik değişkenlere göre farklılaşp, farklılaşmadığını görmek amacıyla t-testi, One Way Anova kullanılmıştır. Erken dönem uyumsuz şemalar ile Evliliği sürdürme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını görmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Erken dönem uyumsuz şemaların, evliliği sürdürme nedenlerini yordama gücünü görme amacıyla Regresyon analizi kullanılmıştır.

Bölüm IV: Bulgular ve Yorum

I. Aşama (Ölçek Geliştirme Aşaması) Veri Analizi Bulguları

Ölçekteki ana boyutları belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi yeterliliğini denetlemek için ilk önce Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Bartlett değerleri belirlenmiş, temel bileşenler analizi yapılarak, Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır.

Birinci faktör analizi bulguları. KMO yeterlilik değeri .914; Bartlett Küresellik test sonucu ise 11528.729 (1830, $p<0.05$) olarak bulunmuştur. İlk faktör analizinde faktör sayısı sınırlandırmayarak, toplam varyansın %66,085'ini açıklayan eigen değeri 1'in üstünde 11 faktörlü yapı elde edilmiştir. Bunun ardından Varimax Döndürme işlemi yapılarak faktör yükü .30 altında olan ve bir başka faktörden % 10' un üzerinde 37 madde analizden çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçek formunda kalan 24 madde tekrar faktör analizi işlemine alınmıştır.

İkinci faktör analizi bulguları. Tablo 5' te görüldüğü üzere faktör analizi uygunluk testlerinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri .870 ve Bartlett testi sonucu anlamlı bulunmuştur.

Tablo 5: KMO Yeterlilik Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure Örneklem Yeterliliği	.870
Bartlett's Test of Sphericity	
Ki Kare Değeri	3823,623
Serberstlik Derecesi	276
P	.000

$$X^2 (276, N=284) = 3823,623, (p<.01)$$

Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için öncelikle örneklem büyüklüğü değerlendirmeye alınmıştır. Açımlayıcı faktör analizine gerekli olan örneklem büyüklüğünü incelemek için Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliği testi yapılmıştır. Tablodan da anlaşıldığı üzere ölçeğin 24 maddelik hali KMO katsayısının .870 olarak bulunmuştur. Bu

durum örneklem büyüklüğünün iyi olduğunu göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Bununla birlikte veri matrisinin faktörleşmeye uygun olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan Bartlett küresellik testi sonuçları veri setinin faktör çıkarmaya uygun olduğunu (Çokluk ve ark., 2014) göstermektedir ($p < .01$).

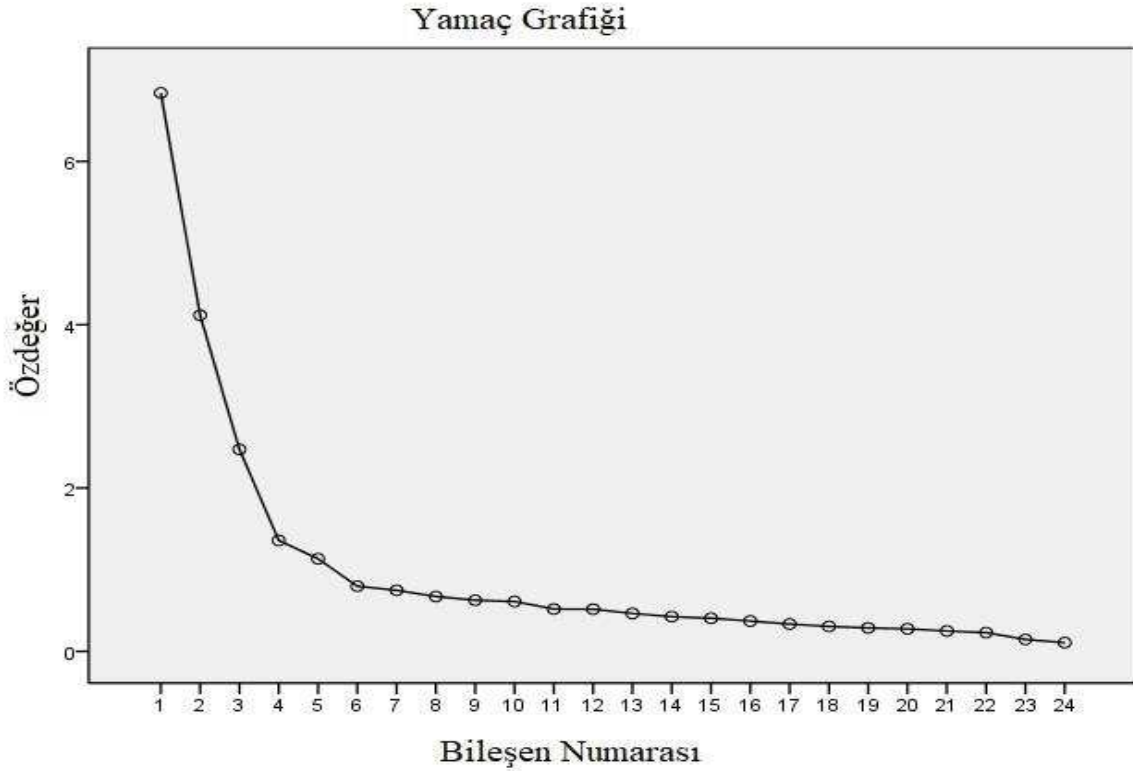
Açıklanan toplam varyans miktarları. Ölçek maddelerinin yük değerleri ve açıklanan varyans oranı Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6: Maddelerin Varyans Miktarları

Faktörler	Başlangıç Öz Değerler (Initial Eigenvalues)			Faktör Yüklerinin Döndürülmüş Topamları		
	Toplam	Varyans %	Küm. %	Toplam	Varyans %	Küm. %
1	6.837	28.490	28.490	3.858	16.075	16.075
2	4.116	17.149	45.639	3.428	14.282	30.357
3	2.473	10.304	55.942	3.171	13.214	43.572
4	1.358	5.660	61.603	2.985	12.439	56.011
5	1.133	4.723	66.325	2.476	10.315	66.325

Tablo incelendiğinde analize alınan 24 maddenin öz değeri 1’ den büyük olan beş faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu beş faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %66.32’ dir. Faktörlerin oluşturdukları varyans miktarları sırasıyla ilk faktör için %28.490, ikinci faktör için %17.149, üçüncü faktör için %10.304, dördüncü faktör için %5.660 ve beşinci faktör için %4.723’tür.

Şekil 1. Ölçekteki maddelere ilişkin yığılma grafiği

Şekil 1’de görüleceği üzere ilgili maddeler çıkarıldıktan sonra maddelerin, toplam varyansın % 66,325’ ini açıklayan 5 faktörlü bir yapı oluşturduğu görülmüştür.

Faktör analizi sonrası dönüştürülmüş bileşenler matrisi. Ölçek faktörlerini ortaya koyma amacıyla açımlayıcı faktör analizi temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır. En sık kullanılan faktörleştirme tekniklerinden olan temel bileşenler analizi veri setinden en yüksek varyansı ortaya çıkarmaya olanak verir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Ayrıca açımlayıcı faktör analizinde faktörleri isimlendirmede kolaylık sağlayan varimax döndürme yöntemi (Çokluk ve ark., 2014) kullanılmıştır. Tablo 7’ de görüldüğü üzere tüm maddeler girdikleri faktörlerde kabul edilebilir yük değerlerine sahiptirler (En düşük .543, en yüksek .917 olmak üzere). Ayrıca birden fazla faktörde yer alan kabul edilebilir yük değerine sahip madde bulunmamaktadır.

Tablo 7: *Faktör Analizi Sonrası Dönüştürülmüş Bileşenler Matrisi*

Maddeler	Faktörler				
	1	2	3	4	5
Mad50	,780				
Mad7	,768				
Mad46	,734				
Mad53	,733				
Mad31	,698				
Mad5	,633				
Mad23		,917			
Mad22		,895			
Mad25		,829			
Mad30		,704			
Mad21		,557			
Mad60			,851		
Mad61			,812		
Mad38			,753		
Mad55			,642		
Mad17			,543		
Mad45				,747	
Mad43				,730	
Mad36				,689	
Mad1				,684	
Mad47				,640	
Mad59					,853
Mad58					,837
Mad57					,782

Faktör analizinden sonra ölçek formunda kalmasına karar verilen maddeler yeniden numaralandırılmıştır.

Faktör analizi sonucu belirlenen alt gruplar ve ilgili maddeler. Tablo 8' de maddelerin faktörlere göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 8: *Alt Boyutlar ve İlgili Maddeler*

Faktör		Madde Sayısı	Madde Numarası
1	İlişki	6	15,24,13,16,8,2
2	Çocuk	5	5,4,6,7,3
3	Sosyoekonomi	5	21,22,10,17,23
4	Köken Aile	5	12,11,9,1,14
5	Güven	3	19,18,20

Maddeler yeniden numaralandırılmış ve boyutlar isimlendirilmiştir.

Ölçüt geçerliliğine ait bulgular. Tablo 9' da görüldüğü üzere ölçüt geçerliği kapsamında Evlilik yaşam ölçeği ile ölçeğin faktörleri arasında korelasyonlara bakılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan bireylere eş zamanlı olarak evliliği sürdürme nedenleri ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği uygulanmıştır. 300 kişi arasından eksiksiz her iki formuda dolduran 265 kişinin formları değerlendirmeye alınmıştır. Korelasyon sonuçları incelendiğinde iki ölçek arasında pozitif yönlü ($r = .233$), ($p < .01$) anlamlı ilişki bulunmaktadır. Evlilik yaşam ölçeği ile ilişki ($r = .640$), güven ($r = .444$) boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuş ($p < .01$). Evlilik yaşam ölçeği ile sosyoekonomi alt boyutu ($r = -.267$) ile anlamlı negatif yönlü ilişki bulunmuştur ($p < .01$).

Tablo 9: *Pearson Korelasyon Analizi*

	ESN Toplam	İlişki*	Güven*	Çocuk*	Sosyoekonomi*	KökenAile*
EYŞ	,233**	,640**	,444**	,037	-,267**	,051

** $p < .01$ EYŞ=Evlilik Yaşam Ölçeği Toplam Puan, ESN= Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği Toplam Puanı, İlişki*= ESN ölçeği alt boyutu, Güven*= ESN ölçeği alt boyutu, Çocuk*= ESN ölçeği alt boyutu, Sosyoekonomik*= ESN ölçeği alt boyutu, Köken Aile*= ESN ölçeği alt boyutu

İç tutarlılık ve alt boyutlar için güvenilirlik analizi bulguları. Tablo 10' da ölçek alt boyutları ölçeğin toplam iç tutarlılık değerleri verilmektedir.

Tablo 10: *İç tutarlılık değerleri*

Faktör	Cronbach's Alpha Değeri
1.İlişki	.861
2.Çocuk	.864
3.Sosyoekonomi	.821
4.Köken Aile	.824
5.Güven	.890
Toplam	.888

Tablo 10'da görüldüğü üzere ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı .88, ilişki boyutu .861, Çocuk boyutu .864, Sosyoekonomi boyutu .821, Köken Aile boyutu .824, Güven boyutu .890 olarak bulunmuştur.

Faktörler arası ilişkileri belirlemek için yapılan korelasyon analizi bulguları. Görüldüğü üzere faktörler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmış değerler tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11:*Faktörler Arası İlişkileri Belirlemek için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi*

Faktörler	1. İlişki	2. Çocuk	3.Sosyo-ekonomi	4.Köken Aile	5.Güven
Ölçek Toplam	,646**	,658**	,654**	,795**	,548**
1. İlişki		,235**	.077	.338**	.591**
2.Çocuk			.327**	.377**	.150*
3. Sosyo-ekonomi				.552**	.103
4. Köken Aile					.267**

* $p < .05$; ** $p < .001$

Tablo incelendiğinde faktörler arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. En güçlü ilişki ilişki boyutu ile güven boyutu arasındadır ($r = .591$, $p < .001$). En zayıf ilişki ise çocuk boyutu ile güven boyutu arasındadır ($r = .150$, $p < .05$).

Test – tekrar test güvenilirliği. Araştırmaya katılan 300 birey içerisindeki isim ya da rumuz vermeyi kabul eden 80 bireye dört hafta ara ile ölçek tekrar uygulanmıştır. 80 kişi içerisinde 41 kişinin formları zamanında araştırmacıya ulaştırılabildiği için değerlendirme 41 kişi üzerinden yapılmıştır. Yapılan test tekrar test analizi sonucuna göre korelasyon katsayısı .835 ile yüksek güvenilirliğe sahiptir.

Normal dağılım. Tablo 12’ de "Shapiro-Wilk" testinin değerleri verilmektedir.

Tablo 12: *Normal Dağılım Analizi*

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	statics	Df	Sig.	statics	df	Sig.
Normal dağılım	.089	41	.200*	.984	41	.824

Tablo 12’ de görüldüğü üzere "Shapiro-Wilk" testinin "Sig." değerleri ($r=824$) 0.05’ den büyük olduğu için gruplar için %95 güvenle veriler normal dağılımlıdır.

Maddelerin toplam puanla korelasyonu. Tablo 13’ te Madde-toplam korelasyonu değerleri verilmektedir.

Tablo 13:*Maddelerin Toplam Puanla Korelasyonu*

Evliliği Sürdürme Nedenleri Maddeler	Evliliği Sürdürme Nedenleri Toplam Puan
es1.madde	,543**
es2.madde	,378**
es3.madde	,502**
es4.madde	,518**
es5.madde	,537**
es6.madde	,611**
es7.madde	,492**
es8.madde	,518**
es9.madde	,656**
es10.madde	,514**
es11.madde	,640**
es12.madde	,657**
es13.madde	,547**
es14.madde	,554**
es15.madde	,534**
es16.madde	,508**
es17.madde	,536**
es18.madde	,542**
es19.madde	,485**
es20.madde	,449**
es21.madde	,460**
es22.madde	,423**
es23.madde	,523**
es24.madde	,491**

N=284

Tablo 13’ te görüldüğü üzere madde-toplam korelasyonu $r=.30$ ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği söylenebilir.

İkinci Aşama Veri Analizi Bulguları

Evliliği sürdürme nedenlerinin cinsiyete göre incelenmesi. Evliliği sürdürme nedenlerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 14: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenleri Puanlarının Cinsiyete Göre*

Karşılaştırılması (t Testi)

ESN	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Köken Aile	Kadın	177	10,13	5,80	282	1,121	.263
	Erkek	107	10,90	5,40	282		
Sosyoekonomi	Kadın	177	4,45	4,70	282	1,046	.297
	Erkek	107	5,10	5,20	282		
Çocuk	Kadın	177	15,02	5,20	282	,242	.809
	Erkek	107	14,90	5,20	282		
Güven	Kadın	177	9,62	3,32	282	2,723	.007
	Erkek	107	10,63	2,52	282		
İlişki	Kadın	177	17,85	5,70	282	1,333	.184
	Erkek	107	18,80	5,62	282		

Tablo 14'den izlenebileceği gibi, evliliği sürdürme nedenleri arasında cinsiyet değişkeni açısından güven alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin bu alt boyuttan aldıkları puan ($\bar{X} = 10,64$), $t(282) = -2,72$, $p < .01$, kadınların aldıkları puandan ($\bar{X} = 9,62$) daha yüksektir. Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk, köken aile, sosyoekonomi, ilişki alt boyutları ile cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Evliliği sürdürme nedenlerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi. Evliliği sürdürme nedenlerinin eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 15: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması*

Evliliği Sürdürme Nedenleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Köken Aile	Gruplararası	41,999	2	20,999	,655	,520	
	Gruplariçi	9004,360	281	32,044			
	Toplam	9046,359	283				
Sosyoekonomi	Gruplararası	84,563	2	42,282	1,777	,171	
	Gruplariçi	6687,500	281	23,799			
	Toplam	6772,063	283				
Çocuk	Gruplararası	29,115	2	14,557	,541	,583	
	Gruplariçi	7567,018	281	26,929			
	Toplam	7596,133	283				
Güven	Gruplararası	99,238	2	49,619	5,378	,005**	3-1
	Gruplariçi	2592,493	281	9,226			
	Toplam	2691,731	283				
İlişki	Gruplararası	307,997	2	153,998	4,993	,008**	3-1
	Gruplariçi	8772,150	281	31,218			
	Toplam	9080,174	283				

** $p < .01$ 1=İlköğretim 2=Ortaöğretim 3=Lisans ve üstü

Evliliği sürdürme nedenlerinden güven ve ilişki alt boyutu eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre güven alt boyutuna verilen önemle eğitim durumu arasında anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre lisans ve üstü mezunlarının ($\bar{X}=10,41$ S= 2,53), ilköğretim mezunlarına ($\bar{X}=8,73$ S=4,23) göre evliliği sürdürmede güven boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre ilişki alt boyutuna verilen önem eğitim durumuna göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre lisans ve üstü mezunlarının ($\bar{X}=18,72$ S=5,07), ilköğretim mezunlarına ($\bar{X}=15,71$ S=7,94) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin

daha fazla olduğu belirlenmiştir. Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk, sosyoekonomi ve köken aile alt boyutları eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Evliliği sürdürme nedenlerinin evlilik süresine göre incelenmesi. Evliliği sürdürme nedenlerinin evlilik süresine göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 16: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Evlilik*

Süresine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Evliliği Sürdürme Nedenleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Köken Aile	Gruplararası	44,468	4	11,117	,345	,848	
	Gruplarıçi	9001,891	279	32,265			
	Toplam	9046,359	283				
Sosyoekonomi	Gruplararası	293,275	4	73,319	3,157	,015	
	Gruplarıçi	6478,788	279	23,221			
	Toplam	6772,063	283				
Çocuk	Gruplararası	49,617	4	12,404	,459	,766	
	Gruplarıçi	7546,517	279	27,048			
	Toplam	7596,133	283				
Güven	Gruplararası	83,456	4	20,864	2,232	,066	
	Gruplarıçi	2608,275	279	9,349			
	Toplam	2691,731	283				
İlişki	Gruplararası	455,219	4	113,805	3,681	,006**	1-5
	Gruplarıçi	8624,927	279	30,914			
	Toplam	9080,147	283				

** $p < .011$ = 1-5 yıllık evli 2= 6-10 yıllık 3= 11-15 yıl 4=16-24 yıl 5= 25 yıl ve üzeri

Evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki alt boyutu evlilik süresi bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre ilişki alt boyutuna verilen önem evlilik süresine göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre 1-5 yıllık evli bireylerin ($\bar{X}=19,83$ $S=5,00$), 25 yıl ve üzeri evli bireylere ($\bar{X}=15,57$ $S=7,07$) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk, sosyoekonomi, güven ve köken aile alt boyutları evlilik süresi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Evliliği sürdürme nedenlerinin algılanan ekonomik düzeye göre incelenmesi.

Evliliği sürdürme nedenlerinin algılanan ekonomik düzeye göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 17: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Algılanan Ekonomik Düzeye Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları*

Evliliği Sürdürme Nedenleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Köken Aile	Gruplararası	52,533	2	26,267	,821	,441
	Gruplariçi	8993,826	281	32,006		
	Toplam	9046,359	283			
Sosyoekonomi	Gruplararası	11,678	2	5,839	,243	,785
	Gruplariçi	6760,385	281	24,058		
	Toplam	6772,063	283			
Çocuk	Gruplararası	26,500	2	13,250	,492	,612
	Gruplariçi	7569,633	281	26,938		
	Toplam	7596,133	283			
Güven	Gruplararası	26,377	2	13,188	1,390	,251
	Gruplariçi	2665,354	281	9,485		
	Toplam	2691,731	283			
İlişki	Gruplararası	24,443	2	12,222	,379	,685
	Gruplariçi	9055,703	281	32,227		
	Toplam	9080,147	283			

Evliliği sürdürme nedenleri ile bireylerin algıladıkları gelir düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Evliliği sürdürme nedenlerinin çocuk sayısına göre incelenmesi. Evliliği sürdürme nedenlerinin çocuk sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 18: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları*

Evliliği Sürdürme Nedenleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama sı	F	p	Gruplar arası Anlamlı Fark
Köken Aile	Gruplararası	187,925	3	62,642	1,508	,213	
	Gruplariçi	8858,433	280	31,637			
	Toplam	9046,359	283				
Sosyoekonomi	Gruplararası	376,151	3	125,384	5,489	,001**	3-2
	Gruplariçi	6395,913	280	22,843			4-2
	Toplam	6772,063	283				
Çocuk	Gruplararası	154,469	3	51,490	1,937	,124	
	Gruplariçi	7441,665	280	26,577			
	Toplam	7596,133	283				
Güven	Gruplararası	168,423	3	56,141	6,320	,000*	1-4
	Gruplariçi	2523,308	280	9,012			2-4
	Toplam	2691,731	283				
İlişki	Gruplararası	769,432	3	256,477	8,641	,000*	1-3
	Gruplariçi	8310,715	280	29,681			1-4
	Toplam	9080,147	283				2-4

* $p < .001$ ** $p < .01$ 1=Çocuğu yok 2= 1 çocuk 3= 2 çocuk 4= 3 ve daha fazla çocuk

Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomi, güven ve ilişki alt boyutu çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre sosyoekonomi alt boyutuna verilen önem çocuk sayısına göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, iki çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=5,62$ $S=5,32$), bir çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=3,37$ $S=4,19$) göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=6,89$ $S=5,67$), bir çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=3,37$ $S=4,19$) göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre ilişki alt boyutuna verilen önem çocuk sayısına göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, çocuk sahibi olmayan bireylerin ($\bar{X}=20,55$ $S=3,73$), iki çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=17,30$ $S=6,01$) ve üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=14,04$ $S=7,28$) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine bir çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=18,50$ $S=5,28$), üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=14,04$ $S=47,28$) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre güven alt boyutuna verilen önem çocuk sayısına göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, çocuk sahibi olmayan bireylerin ($\bar{X}=10,84$ $S=2,38$), üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=7,76$ $S=3,97$) göre evliliği sürdürmede güven boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine bir çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=10,30$ $S=2,79$), üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=7,76$ $S=3,97$) göre evliliği sürdürmede güven boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk ve köken aile alt boyutları çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Evliliği sürdürme nedenlerinin yaşa göre incelenmesi. Evliliği sürdürme nedenlerinin yaşa göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 19: *Katılımcıların Evliliği Sürdürme Nedenlerinden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları*

Evliliği Sürdürme Nedenleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Köken Aile	Gruplararası	85,221	2	42,610	1,336	,265	
	Gruplariçi	8961,138	281	31,890			
	Toplam	9046,359	283				
Sosyoekonomi	Gruplararası	379,059	2	188,529	8,331	,000*	3-1
	Gruplariçi	6393,005	281	22,751			
	Toplam	6772,063	283				
Çocuk	Gruplararası	1,407	2	,704	,026	,974	
	Gruplariçi	7594,726	281	27,027			
	Toplam	7596,133	283				
Güven	Gruplararası	68,429	2	34,215	3,665	,027	
	Gruplariçi	2623,302	281	9,336			
	Toplam	2691,731	283				
İlişki	Gruplararası	446,372	2	223,186	7,264	,001**	1-2
	Gruplariçi	8633,774	281	30,725			
	Toplam	9080,147	283				

* $p < .001$ ** $p < .01$ 1=20-29 yaş 2=30-39 yaş 3=40-55 yaş

Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomi ve ilişki alt boyutu yaş bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre sosyoekonomi alt boyutuna verilen önem yaşa göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 40-55 yaş arasındaki bireylerin (\bar{X} = 6,45, S= 5,62), 20-29 yaş bireylere (\bar{X} =4,08 S=4,08) göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir.40-55 yaş arasındaki bireylerin (\bar{X} =6,45 S=5,62),30-39 yaş bireylere (\bar{X} =3,87 S=4,47) göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre ilişki alt boyutuna verilen önem yaşa göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 20-29 yaş arasındaki bireylerin (\bar{X} =20,50 S= 4,39), 30-39

yaş bireylere ($\bar{X}=17,51$ $S=5,50$) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. 20-29 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=20,50$ $S=4,39$), 40-55 yaş bireylere ($\bar{X}=17,24$ $S=6,30$) göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk, güven ve köken aile alt boyutları yaş bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Demografik Bilgilere Göre Şema Alanlarının İncelenmesi

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının cinsiyete göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için için t-testi uygulanmıştır.

Tablo 20: *Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları*

Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması t-Testi Bulguları

Şema Alanları	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Diğeri Yönelimlilik	Kadın	177	34,72	10,45	282	1,552	.122
	Erkek	107	36,64	9,60	282		
Zedelenmiş Sınırlar	Kadın	177	22,45	8,00	282	1,228	.220
	Erkek	107	23,60	6,80	282		
Yüksek Standartlar	Kadın	177	27,01	9,30	282	1,715	.087
	Erkek	107	28,90	8,10	282		
Kopukluk	Kadın	177	44,20	16,81	282	2,609	.010
	Erkek	107	49,84	18,98	282		
Zedelenmiş Otonomi	Kadın	177	58,26	24,01	282	1,216	.225
	Erkek	107	61,92	25,30	282		

Tablo 22'den izlenebileceği gibi, erken dönem uyumsuz şema alanları arasında cinsiyet değişkeni açısından kopukluk alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin bu alt boyuttan aldıkları puan ($\bar{X}= 49,84$), $t(282)=-2,60$, $p<.01$ kadınların aldıkları puandan ($\bar{X}=44,20$)daha yüksektir. Erken dönem uyumsuz şema alanlarından diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi ile cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Erken Dönem uyumsuz şema alanlarının eğitim düzeyine göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 21: *Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları*

Puanların Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Şema Alanları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Diğeri	Gruplararası	804,126	2	402,063	3,991	,020*	1-3
	Gruplarıçi	28311,280	281	100,752			
	Toplam	29115,406	283				
Zedelenmiş Sınırlar	Gruplararası	295,535	2	147,767	2,614	,075	
	Gruplarıçi	15884,844	281	56,530			
	Toplam	16180,379	283				
Yüksek Standartlar	Gruplararası	813,148	2	406,574	5,296	,006**	1-2
	Gruplarıçi	21574,317	281	76,777			
	Toplam	22387,465	283				
Kopukluk	Gruplararası	4500,362	2	2250,181	7,392	,001**	1-2
	Gruplarıçi	85537,663	281	304,404			
	Toplam	90038,024	283				
Zedelenmiş Otonomi	Gruplararası	7619,370	2	3809,935	6,581	,002**	1-3
	Gruplarıçi	162671,722	281	578,903			
	Toplam	170291,592	283				

* $p < .05$ ** $p < .01$ 1=İlköğretim 2=Ortaöğretim 3=Lisans ve üstü

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi ve diğeri yönelimlilik şemaları eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre diğeri yönelimlilik şema alanına sahip olma eğitim durumuna göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=39,47$ $S=9,71$), lisans ve üzeri mezunlarına ($\bar{X}=34,66$ $S=10,14$) göre diğeri yönelimlilik şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre yüksek standartlar şema alanına sahip olma eğitim durumuna göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=31,76$ $S=8,73$), ortaöğretim mezunlarına ($\bar{X}=26,75$ $S=8,45$) göre yüksek standartlar şema alanı

puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=31,76$ $S=8,73$), lisans ve üstü mezunlarına ($\bar{X}=27,13$ $S=8,89$) göre yüksek standartlar şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre kopukluk şema alanına sahip olma eğitim durumuna göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=55,79$ $S=18,87$), ortaöğretim mezunlarına ($\bar{X}=45,56$ $S=18,47$) göre kopukluk şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=55,79$ $S=18,87$), lisans ve üstü mezunlarına ($\bar{X}=44,30$, $S=16,61$) göre kopukluk şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre zedelenmiş otonomi şema alanına sahip olma eğitim durumuna göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre ilköğretim mezunlarının ($\bar{X}=71,28$ $S=29,46$), lisans ve üzeri mezunlarına ($\bar{X}=56,32$, $S=22,86$) göre zedelenmiş otonomi şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erken dönem uyumsuz şema alanlarından zedelenmiş sınırlar ile cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının evlilik süresine göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının evlilik süresine göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 22: *Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları*

Puanların Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Şema Alanları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Diğeri	Gruplararası	459,794	4	114,949	1,119	,348	
	Gruplarıçi	28655,611	279	102,708			
	Toplam	29115,406	283				
Zedelenmiş Sınırlar	Gruplararası	192,395	4	48,099	,839	,501	
	Gruplarıçi	15987,983	279	57,305			
	Toplam	16180,379	283				
Yüksek Standartlar	Gruplararası	351,790	4	87,948	1,114	,350	
	Gruplarıçi	22035,674	279	78,981			
	Toplam	22387,465	283				
Kopukluk	Gruplararası	4646,132	4	1161,533	3,795	,005**	5-1
	Gruplarıçi	85391,892	279	306,064			
	Toplam	90038,024	283				
Zedelenmiş Otonomi	Gruplararası	5101,297	4	1275,324	2,154	,074	
	Gruplarıçi	165190,295	279	592,080			
	Toplam	170291,592	283				

** $p < .01$ 1=1-5 yıllık evli 2= 6-10 yıllık 3= 11-15 yıl 4=16-24 yıl 5= 25 yıl ve üzeri

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk şema alanı evlilik süresi bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre 25 yıl ve üzeri evli bireylerin ($\bar{X}=55,30$ $S=17,37$), 1-5 yıllık evli bireylere ($\bar{X}=42,88$, $S=16,31$) göre kopukluk şema alanı puanın fazla olduğu belirlenmiştir. Erken dönem uyumsuz şema alanlarından diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi şema alanları ile evlilik süresi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının algılanan ekonomik düzeye göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının algılanan ekonomik düzeye göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 23: *Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları*

Puanların Algılanan Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Şema Alanları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Diğeri	Gruplararası	148,159	2	74,079	,719	,488
	Gruplarıçi	28967,247	281	103,086		
	Toplam	29115,406	283			
Zedelenmiş Sınırlar	Gruplararası	64,772	2	32,386	,565	,569
	Gruplarıçi	16115,607	281	57,351		
	Toplam	16180,379	283			
Yüksek Standartlar	Gruplararası	34,152	2	17,076	,215	,807
	Gruplarıçi	22353,313	281	79,549		
	Toplam	22387,465	283			
Kopukluk	Gruplararası	1398,918	2	699,459	2,217	,111
	Gruplarıçi	88639,106	281	315,442		
	Toplam	90038,024	283			
Zedelenmiş Otonomi	Gruplararası	2828,301	2	1414,151	2,373	,095
	Gruplarıçi	167463,291	281	595,955		
	Toplam	170291,592	283			

Erken dönem uyumsuz şema alanları ile bireylerin algıladıkları gelir düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının çocuk sayısına göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının çocuk sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 24: Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları

Puanların Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Şema Alanları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Diğeri	Gruplararası	518,294	3	172,765	1,692	,169	
	Gruplarıçi	28597,112	280	102,133			
	Toplam	29115,406	283				
Zedelenmiş Sınırlar	Gruplararası	152,833	3	50,944	,890	,447	
	Gruplarıçi	16027,546	280	57,241			
	Toplam	16180,379	283				
Yüksek Standartlar	Gruplararası	401,166	3	133,722	1,703	,167	
	Gruplarıçi	21986,299	280	78,522			
	Toplam	22387,465	283				
Kopukluk	Gruplararası	4971,073	3	1657,024	5,454	,001**	3-2
	Gruplarıçi	85066,952	280	303,811			4-2
	Toplam	90038,024	283				
Zedelenmiş Otonomi	Gruplararası	6196,684	3	2065,561	3,525	,015	
	Gruplarıçi	164094,908	280	586,053			
	Toplam	170291,592	283				

**p<.01 1=Çocuğu yok 2= 1 çocuk 3= 2 çocuk 4= 3 ve daha fazla çocuk

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk şema alanı çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kopukluk şema alanına sahip olma çocuk sayısına göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, iki çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=49,07$ S=17,86), bir çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=41,96$ S=16,10) göre kopukluk şema alanı puanlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylerin ($\bar{X}=56,47$ S=25,69), bir çocuk sahibi bireylere ($\bar{X}=41,96$, S=16,10) göre daha fazla kopukluk şema alanı puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Erken dönem uyumsuz şema alanlarından diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi şema alanları ile çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının yaşa göre incelenmesi. Erken dönem uyumsuz şema alanlarının yaşa göre anlamlı şekilde farklılaşma bulunup bulunmadığını değerlendirmek için One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 25: Katılımcıların Erken Dönem Uyum Bozucu Şema Alanlarından Aldıkları

Puanların Yaşa Göre Karşılaştırılması Anova Testi Bulguları

Şema Alanları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama sı	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Diğeri	Gruplararası	379,502	2	189,751	1,856	,158	
	Gruplarıçi	28735,904	281	102,263			
	Toplam	29115,406	283				
Zedelenmiş Sınırlar	Gruplararası	109,906	2	54,953	,961	,384	
	Gruplarıçi	16070,473	281	57,190			
	Toplam	16180,379	283				
Yüksek Standartlar	Gruplararası	626,590	2	313,295	4,046	,019*	3-2
	Gruplarıçi	21760,875	281	77,441			
	Toplam	22387,465	283				
Kopukluk	Gruplararası	4189,191	2	2094,595	6,856	,001**	3-2
	Gruplarıçi	85848,834	281	305,512			3-1
	Toplam	90038,024	283				
Zedelenmiş Otonomi	Gruplararası	6213,000	2	3106,500	5,320	,005**	3-1
	Gruplarıçi	164078,592	281	583,910			3-2
	Toplam	170291,592	283				

* $p < .05$ ** $p < .01$ 1=20-29 yaş 2=30-39 yaş 3=40-55 yaş

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk ve yüksek standartlar ve zedelenmiş otonomi alanları yaş bakımından anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kopukluk alanı yaşa göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 40-55 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=52,18, S=19,38$), 20-29 yaş bireylere ($\bar{X}=43,20 S=18,11$) göre kopukluk şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=52,18 S=19,38$), 30-39 yaş bireylere ($\bar{X}=44,11 S=15,85$) göre kopukluk şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre yüksek standartlar şema alanı yaşa göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 40-55 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=29,98 S=9,05$), 30-39

yaş bireylere ($\bar{X}=26,80$ $S=8,39$) göre yüksek standartlar şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre zedelenmiş otonomi alanı yaşa göre anlamlı bir fark vardır. Birimler arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 40-55 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=66,74$ $S=28,15$), 20-29 yaş bireylere ($\bar{X}=55,60$ $S=23,83$) göre zedelenmiş otonomi şema alanı puanı daha fazla olduğu belirlenmiştir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=66,74$ $S=28,15$), 30-39 yaş bireylere ($\bar{X}=57,07$ $S=21,48$) göre zedelenmiş otonomi şema alanı puanlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erken dönem uyumsuz şema alanlarından diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, şema alanları ile yaş bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Erken dönem uyumsuz şema alanları ile evliliği sürdürme nedenleri arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için basit korelasyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 26: *Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve Evliliği Sürdürme Nedenleri Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu*

Faktörler	1.Köken Aile	2. Sosyo-ekonomi	3.Çocuk	4.Güven	5.İlişki
1.Zedelenmiş Otonomi	,058	,400**	-,039	-,226**	-,227**
2.Kopukluk	,011	,403**	-,111	-,244**	-,270**
3.Yüksek Standartlar	,063	,143**	-,074	-,008	-,076
4.Zedelenmiş Sınırlar	-,036	,012	-,040	-,006	-,053
5.Diğeri Yönelimlilik	-,003	,048	,038	-,049	-,108

* $p < .05$; ** $p < .001$

Tablo incelendiğinde Zedelenmiş otonomi şema alanı ile evliliği sürdürme nedenlerinden sosyo-ekonomi, güven ve ilişki alt boyutları ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Zedelenmiş otonomi ve sosyo-ekonomi alt boyutu ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r = .400$, $p < .01$. Buna göre zedelenmiş otonomi şeması puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede sosyoekonomi nedenlerine verdiği önemin arttığı söylenebilir.

Zedelenmiş otonomi ve güven ve ilişki alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, güven ($r = -.226$, $p < .01$) ve ilişki ($r = -.227$, $p < .01$). Buna göre zedelenmiş otonomi şeması puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede güven ve ilişki nedenlerine verdiği önemin azaldığı söylenebilir. Zedelenmiş otonomi şema alanı evliliği sürdürmede sosyo-ekonomik nedenlere verilen önemin artmasına neden olurken güven ve ilişki boyutuna verilen önemin azalmasına neden olmaktadır.

Tablo incelendiğinde Kopukluk şema alanı ile evliliği sürdürme nedenlerinden sosyo-ekonomi, güven ve ilişki alt boyutları ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kopukluk şema alanı ve sosyo-ekonomi alt boyutu ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=.403$, $p<.01$. Buna göre kopukluk şeması puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede sosyoekonomik nedenlere verdiği önemin arttığı söylenebilir. Kopukluk şema alanı ve güven ve ilişki alt boyutu ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, güven ($r=-.244$, $p<.01$) ve ilişki ($r=-.270$, $p<.01$). Buna göre kopukluk şeması puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede güven ve ilişki nedenlerine verdiği önemin azaldığı söylenebilir. Kopukluk şema alanı evliliği sürdürmede sosyo-ekonomik nedenlere verilen önemin artmasına neden olurken güven ve ilişki boyutuna verilen önemin azalmasına neden olmaktadır.

Tablo incelendiğinde yüksek standartlar şema alanı ile evliliği sürdürme nedenlerinden sosyo-ekonomi alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yüksek standartlar şema alanı ve sosyo-ekonomi alt boyutu ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=.143$, $p<.01$. Buna göre yüksek standartlar şeması puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede sosyoekonomik nedenlere verdiği önemin arttığı söylenebilir. Yüksek standartlar şema alanı evliliği sürdürmede sosyo-ekonomik nedenlere verilen önemin artmasına neden olmaktadır.

Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Şemalar ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçları tabloda gösterilmektedir.

Tablo 27: *Erken Dönem Uyumsuz Şema boyutları ve Evliliği Sürdürme Nedenleri Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu*

Faktörler	1.Köken Aile	2. Sosyo-ekonomi	3.Çocuk	4.Güven	5.İlişki
1.İçiçe geçmeBağımlılık	,039	,396**	-,064	-,233**	-,238**
2.Terk Edilme	,042	,365**	-,071	-,240**	-,249**
3.Başarısızlık	,037	,396**	-,044	-,183**	-,174**
4.Karamsarlık	,073	,326**	,019	-,167**	-,159**
5.DuygusalYoksunluk	-,012	,358**	-,101	-,250**	-,310**
6.Tehditlere Karşı Dayanıksızlık	,065	,247**	-,008	-,159**	-,163**
7.Duyguları Bastırma	,056	,321**	-,061	-,138**	-,143*
8.Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	-,083	,261**	-,112	-,255**	-,282**
9.Kusurluluk	,095	,425**	-,100	-,182**	-,177**
10.Yüksek Standartlar	,077	,103	-,098	,019	-,048
11.Onay Arayıcılık	,044	,139*	-,046	-,023	-,078
12.Ayrıcalıklık Yetersiz Özdenetim	-,036	,012	-,040	-,006	-,053
13.Kendini Feda	-,039	,059	,018	-,120**	-,200**
14.Cezalandırılma	,028	,028	,047	,023	-,004

* $p < 0.05$; ** $p < 0.001$

Tablo incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinden köken aile ve çocuk boyutu ile erken dönem uyumsuz şemalar arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Tablo incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinden sosyo-ekonomi alt boyutunun, Yüksek Standartlar, Ayrıcalıklık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Cezalandırılma şemaları ile anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Sosyo-ekonomi alt boyutunun, İçiçe geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Dayanıksızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Onay Arayıcılık şemaları ile anlamlı bir

ilişki bulunmaktadır. Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomi alt boyutu ile İç İç Geçme/Bağımlılık şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.396$, $p<.01$,Terk Edilme şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.365$, $p<.01$,Başarısızlık şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.396$, $p<.01$,Karamsarlık şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.326$, $p<.01$, Duygusal Yoksunluk şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.385$, $p<.01$,Tehditlere Karşı Duyarsızlık şeması ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.247$, $p<.01$,Duyguları Bastırma şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.321$, $p<.01$, Sosyal İzolasyon şeması ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.261$, $p<.01$,Kusurluluk şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, $r=.425$, $p<.01$, Onay Arayıcılık şeması ile pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=.139$, $p<.05$.Buna göre İç içe Geçme/ Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Duyarsızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Onay Arayıcılık şema puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdiği önemin arttığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinden güven alt boyutunun, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Ayrıcalıklık/Yetersiz Özdenetim, Cezalandırılma şemaları ile anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Güven alt boyutunun, İç içe geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Dayanıksızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Kendini Feda şemaları ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Evliliği sürdürme nedenlerinden güven alt boyutu ile İç İç Geçme/Bağımlılık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.233$, $p<.01$,Terk Edilme şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.240$, $p<.01$,Başarısızlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.183$, $p<.01$,Karamsarlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.167$ $p<.01$,Duygusal Yoksunluk şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.250$, $p<.01$,Tehditlere

Karşı Duyarsızlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.159$, $p<.01$, Duyguları Bastırma şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.138$, $p<.01$, Sosyal İzolasyon şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.255$, $p<.01$, Kusurluluk şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı, $r=-.182$, $p<.01$, Kendini Feda şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.120$, $p<.01$ anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre İç içe Geçme/ Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Dayanıksızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Kendini Feda şema puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede güven boyutuna verdiği önemin azaldığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki alt boyutunun, Yüksek Standartlar, Onay Arayıcılık, Ayrıcalıklık/Yetersiz Özdenetim, Cezalandırılma şemaları ile anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Tablo incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki alt boyutunun, İç içe geçme/Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Dayanıksızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Kendini Feda şemaları ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki alt boyutu ile İç İçe Geçme/Bağımlılık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde, $r=-.238$, $p<.01$, Terk Edilme şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.249$, $p<.01$, Başarısızlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.147$, $p<.01$, Karamsarlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.159$ $p<.01$, Duygusal Yoksunluk şeması ile negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.310$, $p<.01$, ile Tehditlere Karşı Duyarsızlık şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.163$, $p<.01$, Duyguları Bastırma şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.143$, $p<.05$, Sosyal İzolasyon şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.282$, $p<.01$, Kusurluluk şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.177$, $p<.01$, Kendini

Feda şeması ile negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, $r=-.200$, $p<.01$, anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre İç içe Geçme/ Bağımlılık, Terk Edilme, Başarısızlık, Karamsarlık, Duygusal Yoksunluk, Tehditlere Karşı Dayanıksızlık, Duyguları Bastırma, Sosyal İzolasyon, Kusurluluk, Kendini Feda şema puanı arttıkça bireyin evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdiği önemin azaldığı söylenebilir.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Evliliği Sürdürme Nedenleri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Tablo 28: Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Evliliği Sürdürme Nedenleri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Değişken	β	t	df	$F \Delta$	R^2	p
Regresyon 1: Köken Aile						
Yordayıcı Değişken: Şemalar			5,283	1.115	.020	.353
Zedelenmiş Otonomi	.193	1.542	283			.124
Kopukluk	-.169	-1.362	283			.174
Yüksek Standartlar	.128	1.500	283			.135
Zedelenmiş Sınırlar	-.054	-.781	283			.435
Diğeri Yönelimlilik	-.081	-.952	283			.342
Regresyon 2: Sosyoekonomi						
Yordayıcı Değişken: Şemalar			5,283	14.884***	.211	.000
Zedelenmiş Otonomi	.278	2.469*	283			.014
Kopukluk	.266	2.400*	283			.017
Yüksek Standartlar	.025	.331	283			.741
Zedelenmiş Sınırlar	-.055	-.888	283			.375
Diğeri Yönelimlilik	-.212	-2.791**	283			.006
Regresyon 3: Çocuk						
Yordayıcı Değişken: Şemalar			5,283	2.459*	.042	.033
Zedelenmiş Otonomi	.209	1.687	283			.093
Kopukluk	-.301	-2.463*	283			.014
Yüksek Standartlar	-.132	-1.564	283			.119
Zedelenmiş Sınırlar	-.022	-.321	283			.748
Diğeri Yönelimlilik	.173	2.067*	283			.040
Regresyon 4: Güven						
Yordayıcı Değişken: Şemalar			5,283	4.962***	.082	.000
Zedelenmiş Otonomi	-.105	-.861	283			.390
Kopukluk	-.246	-2.050*	283			.041
Yüksek Standartlar	.160	1.942	283			.053
Zedelenmiş Sınırlar	.022	.322	283			.748
Diğeri Yönelimlilik	.006	.067	283			.946
Regresyon 5: İlişki						
Yordayıcı Değişken: Şemalar			5,283	4.780***	.079	.000
Zedelenmiş Otonomi	.020	.165	283			.869
Kopukluk	-.327	-2.729**	283			.007
Yüksek Standartlar	.099	1.202	283			.230
Zedelenmiş Sınırlar	.013	.200	283			.841
Diğeri Yönelimlilik	-.033	-.404	283			.686

* $p < .05$ ** $p < .01$, *** $p < .001$

Evliliği sürdürme nedenlerinden köken aile boyutuna verilen önemin şema alanları tarafından yordamasına ilişkin yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,115$; $p=.353 > .05$) (Tablo 30).Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomik nedenlere verilen önemin şema alanları tarafından yordamasına ilişkin

yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=14,884$; $p=.000<.05$) (Tablo 30). Sosyoekonomik nedenlere verilen önemin belirleyicisi olarak Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar, Zedelenmiş Sınırlar, Diğeri Yönelimlilik şema alanları ile ilişkisinin olduğu görülmüştür ($R^2=.211$). Adı geçen şema alanları birlikte toplam varyansın yaklaşık %21' ini açıklamaktadır. Tablo incelendiğinde sosyoekonomik nedenlere verilen önem düzeyinin zedelenmiş otonomi ($\beta= .278$), kopukluk düzeyi ($\beta= .266$) ve diğeri yönelimlilik ($\beta= -.212$) şema alanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bireylerin yüksek standartlar düzeyi sosyoekonomik nedenlere verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .741> .05$). Bireylerin zedelenmiş sınırlar düzeyi sosyoekonomik nedenlere verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .375> .05$).

Evliliği sürdürme nedenlerinden çocuk boyutuna verilen önemin şema alanları tarafından yordamasına ilişkin yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,459$; $p=.033<.05$) (Tablo 30). Çocuk boyutuna verilen önemin belirleyicisi olarak Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar, Zedelenmiş Sınırlar, Diğeri Yönelimlilik şema alanları ile ilişkisinin olduğu görülmüştür ($R^2=.042$). Adı geçen şema alanları birlikte toplam varyansın yaklaşık %4' ünü açıklamaktadır. Tablo incelendiğinde bireylerin çocuk boyutuna verdikleri önem düzeyinin kopukluk ($\beta= -.301$) ve diğeri yönelimlilik ($\beta= .173$) şema alanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bireylerin yüksek standartlar düzeyi çocuk boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .119> .05$). Bireylerin zedelenmiş sınırlar düzeyi çocuk boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .748> .05$). Bireylerin zedelenmiş otonomi düzeyi çocuk boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .093> .05$).

Evliliği sürdürme nedenlerinden güven boyutuna verilen önemin şema alanları tarafından yordamasına ilişkin yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,962$; $p=.000<.05$) (Tablo 30). Güven boyutuna verilen önemin belirleyicisi

olarak Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar, Zedelenmiş Sınırlar, Diğer Yönelimlilik şema alanları ile ilişkisinin olduğu görülmüştür ($R^2=.082$). Adı geçen şema alanları birlikte toplam varyansın yaklaşık %8' ini açıklamaktadır. Tablo incelendiğinde bireylerin güven boyutuna verdikleri önem düzeyinin kopukluk ($\beta= -.246$) şema alanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bireylerin zedelenmiş otonomi düzeyi güven boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .390 > .05$). Bireylerin yüksek standartlar düzeyi güven boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .053 > .05$). Bireylerin zedelenmiş sınırlar düzeyi güven boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .748 > .05$). Bireylerin diğer yönelimlilik düzeyi güven boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .946 > .05$).

Evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki boyutuna verilen önemin şema alanları tarafından yordamasına ilişkin yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,780$; $p=.000 < .05$) (Tablo 30). İlişki boyutuna verilen önemin belirleyicisi olarak Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar, Zedelenmiş Sınırlar, Diğer Yönelimlilik şema alanları ile ilişkisinin olduğu görülmüştür ($R^2=.079$). Adı geçen şema alanları birlikte toplam varyansın yaklaşık %8' ini açıklamaktadır. Tablo incelendiğinde ilişki boyutuna verilen önem düzeyinin kopukluk ($\beta= -.327$) şema alanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bireylerin zedelenmiş otonomi düzeyi ilişki boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .869 > .05$). Bireylerin yüksek standartlar düzeyi ilişki boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .230 > .05$). Bireylerin zedelenmiş sınırlar düzeyi ilişki boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .841 > .05$). Bireylerin diğer yönelimlilik düzeyi ilişki boyutuna verilen önem düzeyini etkilememektedir ($p= .686 > .05$).

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Bu bölümde, evli bireylerde evliliği sürdürme nedenleri ölçek geliştirme çalışmasının sonuçları, evlilik yaşam ölçeği ile evliliği sürdürme nedenleri arasındaki korelasyonun değerlendirildiği çalışmanın araştırma sorularına ilişkin bulgular tartışılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda evliliği sürdürme nedenleri ölçeği geliştirilmiştir. Çalışmanın sonucu genel olarak değerlendirildiğinde bireylerin evliliklerini sürdürmelerini sağlayan, evliliklerini destekleyen beş alan ortaya konmuştur. Bunlar; Çocuk-Köken Aile-Sosyoekonomi -Güven ve İlişki evliliklerin sürdürülmesinde nispeten önemli alanlardır. Yatırım modeli açısından bakıldığında evliliği sürdürme nedenleri, evlilikte ilişkiye yapılan içsel ve dışsal yatırımlar olarak düşünülebilir. Örneğin bireyin ilişkide geçirdiği zaman, ilişkiye göstermiş olduğu çaba içsel yatırımlar iken, bireyin ilişkiyi sürdürmek için neden olarak gördüğü köken aile, ilişki, güven, çocuk, sosyoekonomik nedenler boyutlarına verdiği önem de dışsal yatırımlar olarak düşünülebilir. Bu modelden yola çıkarsak bireyin ilişkiye yaptığı yatırımlarının fazla olması, ilişkide kalma süresinin artmasına ve bağlılığın gelişmesine etkindir. Aynı şekilde bireyin evlilikte sürdürme nedenlerine verdiği önemin fazlalığı ise kişinin ilişkide kalmasını sağlama ve evliliği güçlendirme adına dayanak noktası oluşturabilmektedir.

Evlilik yaşam ölçeği ve evliliği sürdürme nedenleri ölçeği arasındaki ilişki bulgularına göre; evlilik doyumu ile evliliği sürdürme nedenlerinden alınan toplam puan arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ancak evliliği sürdürme nedenleri ölçeği alt boyutlarından güven ve ilişki boyutuna verilen önem ile yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki, sosyoekonomik nedenlere verilen önem ile düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Bu ilişkiler incelendiğinde evlilik doyumunun yüksek olduğu bireylerin evliliği sürdürme nedenlerinden güven ve ilişki boyutuna verdiği öneminin fazla,

sosyoekonomik nedenlere verdiği önemin az olması ise beklenen bir sonuçtur. İlişkiyi doyum verici bulan birey için sosyoekonomik nedenlerin önemini kaybediyor olması kişinin evliliği sürdürmede bu boyutun anlamlılığını yitirmesi ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca çalışma sonuçlarına göre evlilikten alınan doyum düzeyi evliliği sürdürme nedenleri üzerindeki etkisinin düşük bulunması evliliklerde doyumdan daha başka alanlara da önem verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Yatırım modelini destekler nitelikte ortaya çıkan bu sonuçlara göre bireyin ilişkisini devam ettirmedeki tek dayanak noktası ilişkiden aldığı doyum değildir. Evlilik doyumunun evliliği sürdürmede güven ve ilişki nedenlerine verilen önemi etkilese de tümel olarak evliliği sürdürme nedenlerini etkilemediği araştırma sonuçlarında görülmektedir. Rusbult' a göre ilişkilerin sürdürülmesi o ilişkiden alınan doyumun fazla olması, seçeneklerin öneminin düşük olması ve ilişkiye yapılan yatırımın fazla olması ile ilişkilidir.

Evliliği Sürdürme Nedenleri, Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Değişkenlerinin İncelenmesi

Bu bölümde, evli bireylerde evliliği sürdürme nedenleri ve erken dönem uyumsuz şema alanlarının demografik değişkenlere göre nasıl değiştiği, şema alanlarının evliliği sürdürme nedenlerini ile arasındaki korelasyonun incelendiği ve şema alanlarının evliliği sürdürme nedenlerine verilen önemi ne ölçüde yordadığının değerlendirildiği çalışmanın araştırma sorularına ilişkin bulgular, sırasıyla başlıklar halinde tartışılmıştır. Konu ile ilgili çalışmaların kısıtlılığı nedeniyle, değişkenler arası ilişkilere yönelik bulguların zaman zaman önceki çalışma sonuçları ile kıyaslanarak tartışılması mümkün olmamıştır. Bu nedenle çalışma bulguları daha çok kuramsal bağlamla sınırlı kalarak ele alınmıştır. Bulgular tartışıldıktan sonra çalışmanın sonuçları ve gelecek çalışmalar için öneriler aktarılmıştır.

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler. Evliliği sürdürme nedenlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, kadın ve erkek katılımcılar arasında güven boyutu arasında anlamlı bir fark bulunurken köken aile, sosyoekonomi, çocuk ve ilişki boyutları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Kadın ve erkek katılımcılar arasında erkeklerin evliliği sürdürmede güven boyutuna verdikleri önem kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. 2017 Türkiye İstatistik Kurumunun yapmış olduğu boşanma nedenleri araştırmaları değerlendirildiğinde kadınların aldatma nedeniyle boşanma oranı: % 32,2, erkeklerin aldatma nedeniyle boşanma oranı: %8,7 olduğu görülmektedir (TÜİK, Aile Yapısı Araştırması, 2016). Bu kapsamda kadın katılımcıların güven boyutuna verdikleri önemin daha fazla olması beklenmekte iken araştırma bulguları farklılık göstermektedir. Bu farklılığın araştırmalarda erkeklerin ve kadınların eşlerini aldatma oranlarının bilinmemesi nedeniyle farklılık gösterebileceği düşünülmektedir. Kadınların erkeklere oranla daha fazla aldatılma oranları nedeniyle evliliklerini sonlandırmasının, kadınların erkeklere oranla aldatılma oranlarının fazlalığı ile ilişkili olabilir. Bu örneklem grubundaki erkek bireylerin güven boyutuna verdikleri önem derecesinin fazla olmasının, erkeklerin evlilik ilişkisinde güven boyutunun zedelenmesi durumunda ilişkiyi bitirme eğiliminde olabilecekleri, kadınların aldatılma durumlarında dahi evlilikleri sürdürme eğilimlerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, kadın ve erkek katılımcılar arasında kopukluk şema alanı arasında anlamlı bir fark bulunurken zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar şema alanı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Alanyazında yapılan araştırmalarda erkeklerin daha fazla kopukluk şema puanına sahip olduğunu göstermektedir. Bu noktada İlericeler (2015) ve Yiğit (2013) araştırma sonuçları bu sonucu desteklemektedir.

Erkeklerin kadınlara göre kopukluk şema alanından daha yüksek puan almış olması seçilen örnekleme içerisindeki bireylerin özelliklerinden kaynaklandığı ya da erkeklerin yetiştirilme tarzlarından kaynaklandığı düşünülebilir. Diğer dört şema alanı için kadın ve erkekler arasında şema alanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğine ilişkin bulgu, şema alanlarının büyük kısmının cinsiyet açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığını ortaya koyan literatürle tutarlı görünmektedir (Caner, 2009; Tremblay ve Dozois, 2009; Boysan, 2012; Zatripoulou, Avaglanou ve Vassilladou, 2014).

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin eğitim durumu değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler. Evliliği sürdürme nedenlerinin eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, güven ve ilişki alt boyutu, eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülürken çocuk, sosyoekonomi ve köken aile boyutları ile anlamlı bir fark görülmemektedir. Lisans ve lisansüstü mezunlarının ilköğretim mezunlarına göre evliliği sürdürmede güven ve ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın eğitim düzeyi arttıkça ilişkiden beklentilerin artması, ilişkiye bakış açısı, ilişkiden alınan doyumun sağlanacağı alanların farklılaşması (örneğin; ekonomik nedenlerin önemlerini azalması) ve kişinin evlilik ilişkisindeki kalite ilgili beklentilerinin fazla olması ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, diğeri yönelimlilik, yüksek standartlar, kopukluk, zedelenmiş otonomi şema alanları eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülürken, zedelenmiş sınırlar ile aralarında anlamlı fark görülmemiştir. Diğeri yönelimlilik, kopukluk, zedelenmiş otonomi ve yüksek standartlar şema puanları incelendiğinde ilköğretim mezunlarının lisans ve üstü mezunlara göre şema alanı puanı daha yüksektir. Erken çocukluk yaşantıları ile bağlantılı gelişim gösteren, yetişkinlikte de kararlı yapısını sürdürmeye devam

eden uyumsuz şemaların eğitim düzeyi düştükçe şema puanının artış göstermesi bu bireylerin öz farkındalığının düşük olması, kendini ayarlama davranışlarının olmaması ya da şema baş etme biçimlerinin (şema teslimi, şema kaçınması ve şema aşırı telafisi) aşırı kullanımı ile arttığı düşünülmektedir.

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin evlilik süresi değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler. Evliliği sürdürme nedenlerinin evlilik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda ilişki alt boyutuna verilen önem düzeyi evlilik süresi bakımından anlamlı farklılaştığı görülürken; çocuk, sosyoekonomi, güven ve köken aile alt boyutlarına verilen önem derecesinin evlilik süresi bakımından anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. 1-5 yıllık evli bireylerin 25 yıl ve üzeri evli bireylere göre ilişki boyutuna daha çok önem veriyor olması Yiğit ve Çelik, (2015)' in araştırmasında ortaya koyduğu gibi evlilik süresi arttıkça ilişki memnuniyetinin düşmesi ile bağlantılı düşünülebilir. Aynı şekilde Uzun (2017)' un çalışma sonuçlarına göre flört süresi ve evlilik süresi arttıkça ilişki doyumunun azaldığı, yine evlilik ve flört süresinin arttıkça ilişki istikrarının azaldığı görülmektedir. Evliliğin ilk yıllarında ilişki memnuniyetinin fazla olması sürdürme nedenlerinden ilişki boyutuna verilen önemin fazla olması ile tutarlıdır ancak evlilik süresinin artması ile ilişki memnuniyeti bireyin evlilikte ilişki kalitesine verdiği önemin de paralel olarak azalabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda evlilik süresi arttıkça ilişki istikrarının düşmesi evliliği sürdürme nedenlerinden herhangi bir alanda düşüşü desteklemektedir. Bireyin ilişki istikrarını kaybetmesinin, ilişkiye verdiği önem değerinin düşmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının evlilik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, kopukluk şema alanı ile evlilik süresi bakımından anlamlı bir fark görülürken, diğeri yönelimlilik, yüksek standartlar, zedelenmiş

otonomi ve zedelenmiş sınırlar şema alanları ile aralarında anlamlı fark görülmemiştir. Evlilik süresi 25 yıl ve üzeri bireylerin evliliğin ilk 5 yılındaki bireylere göre kopukluk şema alanı puanı daha yüksektir. Kopukluk şema alanı güvenlik, emniyet, istikrar, bakım, empati, duyguların paylaşılması, kabul ve saygı gibi temel evrensel ihtiyaçların karşılanmaması ile ilişkili şemaları içerir. Bu alandaki şemalar aile çevresi soğuk, reddedici, tacizkar ve öngörülemez olduğunda ortaya çıkar (Rafaeli ve ark.,2017).Evlilik ilişkisinde yıllar geçtikçe ilişki doyumu, ilişki memnuniyeti, ilişki uyumu gibi alanlarda azalmaların olduğu araştırmalar göstermektedir. Buradan yola çıkarak ilişkide azalan doyum, uyum gibi etkenler nedeniyle zaten temelde empati, kabul ve duygu paylaşımı ihtiyacı yoğun olan bu bireylerin zaman geçtikçe, şemaların aktive olmasına ve daha belirgin yaşanmasına neden olduğu için şema puanlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin algılanan ekonomik düzey değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler.

Evliliği sürdürme nedenleri ve erken dönem uyumsuz şemalar ile bireylerin algıladıkları gelir düzeyi bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir. Erken dönem uyumsuz şemalar çocukluk yaşantılarının etkileri, mizaç ve erken dönem çevre ile ilişki olarak ortaya çıkmaktadır, bireylerin ekonomik durumları erken dönem duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına bir etken değildir bu nedenle şemaların gelir düzeyine göre farklılaşmaması beklenen bir sonuçtur. Evliliği sürdürme nedenlerinin ekonomik düzeye göre farklılaşmaması araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun orta düzey gelire sahip olmaları olabilir.

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin çocuk sayısı değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler. Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomi, güven ve ilişki alt boyutu çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülürken köken aile ve çocuk boyutu bakımından anlamlı fark görülmemektedir. Analiz sonuçlarına göre sosyoekonomi alt boyutuna verilen önem iki çocuk sahibi bireylerin, bir çocuk sahibi bireylere göre, üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylerin, bir çocuk sahibi bireylere göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. İlişki alt boyutuna verilen önem çocuk sahibi olmayan bireylerin, iki çocuk sahibi bireylere ve üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine bir çocuk sahibi bireylerin üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Güven alt boyutuna verilen önem çocuk sahibi olmayan bireylerin, üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere göre, bir çocuk sahibi bireylerin, üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylere göre evliliği sürdürmede güven boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocuk sayısı arttıkça bireylerin sosyoekonomik nedenlere verdiği önemin artmasını nedeninin aile yaşam döngüsünde de belirtildiği gibi ailenin eve yeni katılan üye ile çocuk büyütme, para kazanma gibi yeni rolleri olmaktadır (Nicholas, 2013). Bu yeni roller ailelerin çocuklara gelecek hazırlama kaygısının artmasına ile maddi konuların önem kazanmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Çocuk sahibi olmayan ya da bir çocuk sahibi olan bireylerin güven ve ilişki boyutuna verdikleri önemin fazla olması çocuk sayısı arttıkça güven ve ilişkiye verilen önemin az olduğu şeklinde yorumlanabilir. Araştırma sonuçlarına göre çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunda azalma görülmektedir (Pletchaty, Couturier, Cote ve Roy, 1996). Buradan yola çıkarak aile içi ilişkilerin çocuk sahibi olma ile değişkenlik göstermesi, eşler arası iletişime farklı boyutlar eklenmesi, evlilikte çocuk ile odak noktasının değişmesi ve bunlara bağlı olarak ilişkide

ilişkinin kalitesine verilen önemin ve güvenin önem derecesinin azalmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk şema alanı çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark görülürken diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi şema alanları ile anlamlı bir fark görülmemektedir. İki çocuk sahibi bireylerin, bir çocuk sahibi bireylere göre kopukluk şema alanı puanlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine üç ve daha fazla çocuk sahibi bireylerin, bir çocuk sahibi bireylere göre daha fazla kopukluk şema alanı puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Daha çok çocuk sahibi bireylerin ailedeki birey sayısının artması ile daha önce gördüğü ilgi ve desteğin, empatinin ve duygularının paylaşımının azalması nedeniyle var olan kopukluk şemasının daha fazla aktive olmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Evliliği sürdürme nedenleri, erken dönem uyumsuz şema alanları değişkenlerinin yaş değişkeni açısından incelenmesine ilişkin değerlendirmeler. Evliliği sürdürme nedenlerinden sosyoekonomi ve ilişki alt boyutu yaş bakımından anlamlı bir fark görülürken köken aile, çocuk ve güven alt boyutu ile anlamlı fark görülmemektedir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin, 20-29 yaş bireylere ve 30-39 yaş bireylere göre evliliği sürdürmede sosyoekonomi boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. 20-29 yaş arasındaki bireylerin, 30-39 yaş bireylere ve 40-55 yaş bireylere göre evliliği sürdürmede ilişki boyutuna verdikleri önemin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yaş arttıkça bireylerin ilişkilerinde birçok etmenin artık yerine oturduğu ya da ilişkide uyum ve doyumun azalması ile çocuklara gelecek hazırlama, maddi yatırımlarda bulunma gibi alanlara yönelmenin sosyoekonomik nedenlere verilen önemin artmasına neden olduğu düşünülebilir. Aynı şekilde yaş küçüldükçe ilişki boyutuna verilen önemin fazla olması da ilişkinin henüz heyecanını kaybetmemiş olması ile açıklanabilir.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk ve yüksek standartlar ve zedelenmiş otonomi alanları yaş bakımından anlamlı bir fark görülürken zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanı ile anlamlı farklılık görülmemektedir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin, 20-29 yaş ve 30-39 yaş bireylere göre kopukluk şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin, 30-39 yaş bireylere göre yüksek standartlar şema alanı puanının daha fazla olduğu belirlenmiştir. 40-55 yaş arasındaki bireylerin, 20-29 yaş ve 30-39 yaş bireylere göre zedelenmiş otonomi şema alanı puanı daha fazla olduğu belirlenmiştir. 40-55 yaş arası bireylerin şema puanlarının daha yüksek olmasının nedeninin ilerleyen yaş ile kişilik yapılarının keskinleşmesi, eleştiriye kapalı hale gelmesi ve değişime karşı olan dirençlerinin artması nedeniyle daha fazla şematik davranış göstermelerini olabileceği düşünülmektedir.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ile Evliliği Sürdürme Nedenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Evliliği sürdürme nedenlerinden köken aile boyutu ile şema alanları arasında ilişki bulunmazken çocuk, güven, ilişki, sosyoekonomik boyutları ile kopukluk, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik, şema alanları arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kopukluk şema alanını sosyoekonomik, çocuk, güven ve ilişki boyutuna verilen önemi yordamaktadır. Buna göre bireylerin kopukluk düzeyi sosyoekonomi boyutuna verdiği önem ile pozitif ilişkili, güven ve ilişki boyutuna verdiği önem ile negatif ilişkilidir. Yapılan korelasyon analizi sonuçları ise kopukluk şema alanı ile sosyoekonomik nedenlere verilen önem arasında pozitif, güven ve ilişki boyutuna verilen önem arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kopukluk şema alanı evliliği sürdürmede sosyoekonomik nedenlere verilen önemin artmasına neden olurken güven ve ilişki boyutuna verilen önemin azalmasına neden olmaktadır. Alanyazın incelendiğinde Yiğit ve Çelik, 2015' te yapmış olduğu araştırma sonucunda kopukluk şema alanının romantik ilişki doyumunu ve evlilik doyumunu da

olumsuz yönde yordadığını sonucuna ulaşılmış olması bu bulguları destekler niteliktedir. Kopukluk şema alanının ilişki ve güven boyutuna verilen önemi azaltması doğrudan olmasa da dolaylı olarak ilişki memnuniyetini olumsuz etkileyecektir. Çıktı, 2017' de yapmış olduğu araştırma sonucunda kopukluk şema alanının aldatma eğilimini yordadığı sonucuna ulaşılmış olması kopukluk şema alanının güven boyutunu düşürmesini destekler niteliktedir.

Diğeri yönelimlilik şema alanı sosyoekonomi, çocuk boyutuna verilen önemi yordamaktadır. Buna göre bireylerin diğeri yönelimlilik düzeyi sosyoekonomi boyutuna verdiği önem ile negatif ilişkili, çocuk boyutuna verdiği önem ile pozitif ilişkilidir. Yapılan korelasyon analizi sonuçları ise diğeri yönelimlilik şema alanı ile evliliği sürdürme nedenleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Diğeri yönelimlilik şema alanı kendine yönelimli olma ihtiyacının eksikliklerinde ortaya çıkan Kendini Feda, Cezalandırıcılık şemalarının birleşimidir. Genellikle çocukluklarında koşullu saygı ve koşullu kabulün olduğu aile ortamlarında ortaya çıkmaktadır. Bu şemalara sahip olan bireyler kendi isteklerini arka plana atarak sevilme ve ilgi görmek için başkalarının ihtiyaçlarına odaklanmaktadır (Rafeli ve ark., 2017). Diğeri yönelimlilik şema alanına sahip bireylerin evliliklerinde dışsal ihtiyaçların öneminden (sosyoekonomi alt boyuta verilen önemin azalması) çok kendini feda davranışlarını çoğunlukla yetişkine ihtiyaç duyan çocukları (çocuk alt boyutuna verilen önemin artması) üzerine yönlendirmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Zedelenmiş otonomi şema alanı sosyoekonomi boyutuna verilen önemi yordamaktadır. Buna göre bireylerin zedelenmiş otonomi düzeyleri sosyoekonomi boyuta verdiği önem ile pozitif ilişkilidir. Yapılan korelasyon analizi sonuçları ise zedelenmiş otonomi alanı ile sosyoekonomik nedenlere verilen önem arasında pozitif, güven ve ilişki boyutuna verilen önem arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Zedelenmiş otonomi şema alanı iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, başarısızlık, karamsarlık, tehditler karşısında dayanıksızlık şemalarını içerir (Soygüt ve ark., 2007). Bu alandaki şemalar

çocuğun güveninin zedelendiği, özerklik tanınmadığı, aşırı korumacı aile ortamlarında gelişir. Bu bireyler mutlu olamayacağı, başarısız olacağı, bir başkası olmadan kendine yetemeyeceği inancına sahiptirler (Rafeli ve ark., 2017). Bu bireylerin başkalarına bağımlı ve kendilerine olan inançlarının düşük olması ilişkinin kalitesini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle evlilikte bireyin ilişki ve güven boyutuna verdiği önem azalırken (zedelenirken), evliliği sürdürmeye etken sosyoekonomik nedenlere verdiği önem artmaktadır.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre yüksek standartlar şema alanı ile sosyoekonomik nedenlere verilen önem arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yüksek standartlar şema alanı bireylerin hayatlarını kısıtlayıcı derecede kendilerini ortaya koymak için oluşturulmuş yüksek standartları karşılamak için aşırı çabayı açıklar. Bu şema; zevk alma, başarı algısı veya tatmin edici ilişkilerde bozulmalara neden olmaktadır (Rafeli ve ark., 2017). Yüksek beklentiler, kişinin ilişkilerini zorlayıcı etkilere ve doyumun düşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle yüksek standartlar şema alanının bireyin evliliği sürdürmede diğer alt boyutları etkilemese de başarı elde edebileceği nesnel bir amaca yönelmesini sağlayabilecek sosyoekonomik nedenlere yönelebileceği, verdiği önemin artmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları evliliği sürdürme nedenlerini ortaya koyan araştırmalar bulunmaması nedeni ile erken dönem uyumsuz şemaların incelendiği araştırmalar ve kuramsal çerçeve ile sınırlı olarak değerlendirilmiştir. Alanyazında konu ile ilgili paralel yapılmış araştırma sonuçları olmasa da bazı araştırmalar dolaylı olarak araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Örneğin; Sosyal (2017) çalışmasında erken dönem uyumsuz şemaların evlilik uyum düzeyini yordadığını ve şemaların evlilik uyumunu arttırabileceğini, Kargın Güner (2014) çalışmasında kadınların kopukluk, zedelenmiş otonomi, yüksek standartlar ve zedelenmiş sınırlar şema alanlarından aldıkları puanlar arttıkça, evlilik uyumlarının azaldığı

ve erkeklerin şema alanlarından kopukluk, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğerleri yönelimlik puanları arttıkça, evlilik uyumları azaldığı, Altun (2015) çalışmasında şemaların (cezalandırılma şema boyutu hariç) evlilik doyumunu düşürdüğünü, İlericiler (2015) çalışmasında kadın katılımcıların evlilik uyumu erken dönem uyum bozucu şemalardan kopukluk şeması ile bağlanmanın kaçınma boyutu ile negatif yönlü ilişki gösterdiğini, Güzel (2016) çalışmasında öncelikle aldatma eğiliminin kusurluluk şeması ile yüksek düzeyde negatif bir ilişkisi olduğu, Yoosefi ve ark.(2010) çalışmasında boşanmak için başvuruda bulunmuş çiftlerin daha fazla erken dönem uyumsuz şemaya sahip oldukları, Dumitrescu ve Rusu (2012) çalışmasında bireyin sahip olduğu erken dönem uyumsuz şemalar ile çift memnuniyeti ve bireysel eş değeri arasında negatif yönlü korelasyon olduğu, Falah ve ark. (2014), çalışmasında şemaların evlilik doyumun etkilediği, Panahifar ve ark. (2014), çalışma sonucunda şema terapinin çiftlerin arasındaki uyumu arttığı, Abbas (2016), çalışmasında erken dönem uyumsuz şemalardan duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/kötüye kullanılma, kusurluluk/utanç ve duygusal yoksunluk şemaları ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon olduğu, Kebritchi ve Mohammadkhani (2016), çalışmasında evlilikte tükenmişlik düzeyinin de erken dönem uyumsuz şemalarında evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ve negatif korelasyon olduğu, Esmaili ve ark. (2016), çalışmasında şemaların evlilik memnuniyetini olumsuz etkilediğini sonuçlarına ulaşılmıştır. Birçok araştırma sonucu bulgularına dayanarak erken dönem uyumsuz şemalar evlilik ilişkisinde uyumu, ilişki memnuniyetini, ilişki doyumunu olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu araştırmanın ilk aşamasında bulunan bulgulara göre evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki ve güven boyutuna verilen önem ile evlilik doyumu arasında pozitif bir ilişki var iken sosyoekonomik nedenlere verilen önem arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik doyumu evliliği sürdürme nedenlerinden bazı alt boyutları etkilemektedir. Alanyazında yapılmış araştırma sonuçları da şemaların evlilik

doyumunu olumsuz etkilediğini göstermektedir. Şemalar doyumunu olumsuz etkilemektedir, doyum oranı da evliliği sürdürme nedenlerine verilen önemi etkilemektedir, bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda şemalar evliliği sürdürme nedenlerine verilen önemi hem doğrudan hem de ilişki doyumuna olan etkisi ile dolaylı yoldan etkilemektedir. Bu kapsamda araştırma sonuçları şemaların evliliği sürdürme nedenlerinden güven ve ilişki boyutuna verilen önemi zedelerken, sosyoekonomik boyuta verilen önemi arttırmasını destekler nitelikte değerlendirilebilir. Şema alanlarının sosyoekonomik nedenleri pozitif yönde etkiliyor olması olumlu bir değerlendirme gibi görülse de, şemaların evlilikte güven ve ilişki boyutunu zedeler iken sosyoekonomik nedenleri desteklemesi ilişkide yaşanacak herhangi bir ekonomik dengesizlik ve çöküntü halinde ilişki bağlarının kopmasına neden olabilecek güçtedir. Bu nedenle şemalar üzerine çalışılması ve şema tedavisi evliliği sürdürmede zedelenen alanların tekrar önem kazanması ve ilişkinin sürdürülebilirliği için nedenlerin güçlenmesini sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sonuç

Araştırmanın ilk amacı olan ölçek geliştirme kapsamında geliştirilen Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği' nin evliliği sürdürme nedenlerine verilen önem düzeyini ölçmek için yeterince güvenilir bir araç olduğu söylenebilir. Bu kapsamda, ESN' nin iç tutarlılık katsayısı iç tutarlılık katsayısı .88 ve madde-toplam güvenirlik katsayılarının (.378-.657) ile yeterli düzeydedir. Ölçeğin evliliği sürdürme nedenlerine verilen önem düzeyini ölçmek için yeterince geçerli bir araç olduğu söylenebilir. Bu kapsamda, ESN' nin yapı, görünüş, kapsam ve benzer ölçekler geçerliğine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen bilgiler ölçeğin geçerliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yapılan analizler elde edilen verilerle yapılan temel bileşenler analizi bulgularına göre beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Beş faktörlü bu yapının açıkladığı toplam varyans yüzdesi 66,32' dir. Ölçeği oluşturan beş faktör içerdikleri anlamlara göre “*Köken Aile, Çocuk, Sosyoekonomi, İlişki, Güven*” olarak adlandırılmıştır. ESN ile ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Ölçüt geçerliği analizleri için uygulanan ESN ile Evlilik Yaşam Ölçeği arasında pozitif yönlü ($r=.233$), ($p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Evliliği Sürdürme Nedenleri 24 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 96'dır. Ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır. ESN' nin alt boyutlarını oluşturan madde sayıları ve bu boyutlardan alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar; *Köken Aile* 5 madde ve 0 ile 20, *Sosyoekonomi* 5 madde ve 0 ile 20, *Çocuk* 5 madde ve 0 ile 20, *İlişki* 6 madde ve 0 ile 24, *Güven* 3 madde ve 0 ile 12 arasında puan alınabilmektedir. Sonuç olarak geçerlik ve güvenirlikle ilgili elde edilen bulgular ESN' nin evli bireylerin evliliği sürdürme nedenlerine verdikleri önemi geçerli ve güvenilir olarak ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

Evlilik yaşam ölçeği ile ESN arasındaki ilişkiler incelendiğinde evlilik doyumu ile evliliği sürdürme nedenlerine verilen önem arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir

ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda evlilik doyumu ile evliliği sürdürme nedenlerinden ilişki ve güven boyutuna verilen önem arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki var iken sosyoekonomik boyuta verilen önem arasında negatif yöndü düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Demografik değişkenler incelendiğinde evliliği sürdürme nedenlerinin ve erken dönem uyumsuz şemaların cinsiyet, yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı, eğitim düzeyi açısından farklılaştığı saptanmıştır.

Araştırmanın diğer amacı olan erken dönem uyumsuz şemalar ve evliliği sürdürme nedenleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar şema alanları ile sosyoekonomik nedenler arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Zedelenmiş otonomi ve Kopukluk şema alanı ile Güven ve İlişki boyutu arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Kopukluk şema alanının sosyoekonomi, çocuk, güven ve ilişki boyutuna verilen önemi yordadığı, Diğer yönelimlilik şema alanının sosyoekonomi, çocuk boyutuna verilen önemi yordadığı, Zedelenmiş otonomi şema alanının sosyoekonomi boyutuna verilen önemi yordadığı saptanmıştır.

Araştırma İstanbul, İzmir ve Çanakkale ilinde yaşayan evli bireyler ile sınırlı tutulmuştur. Evliliği sürdürme nedenleri daha geniş kapsamda ve kültürel yapıda tartışılabilmesi açısından birçok ilde uygulanma yapılması ileriki çalışmalar açısından daha kapsayıcı olacaktır. Araştırmada kullanılan Young Şema ölçeği cevaplandırılması uzun süren ve anlaşılması nispeten zor bir ölçek yapısına sahip olması bakımından bireylerin eğitim düzeyi eşit tutulamamıştır. Bireylerin soruları cevaplandırırken sıkılmalarına neden olabildiği düşünülmektedir.

Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamacılara ve bu konuya ilişkin yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Uygulamacılara yönelik öneriler. Araştırma sonucunda geliştirilen evliliği sürdürme nedenleri ölçeğinin aile danışmanlığı merkezlerinde kullanılmasının alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Aile danışmanlarının bu ölçek ile danışmanlık hizmetinden yararlanacak ailelerin evliliklerindeki güçlü ve zayıf alanları tespit edebilmesi öngörülmektedir. Aynı zamanda evliliklerdeki güçlü alanların desteklenmesi ya da sorun gözlenen alanda (çocuk-sosyoekonomik-köken aile- ilişki-güven), çalışılması ile evlilikleri güçlendirmek amaçlanmaktadır. Evliliklerin sürdürülebilirliği ya da ilişki istikrarını etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bu çalışmada evliliği sürdürme nedenlerinin ilişkiyi devam ettirmede etkisi olan boyutlardan bir tanesidir ve bu açıdan bakıldığında evliliklerin güçlendirilmesinde boşanma ya da olumsuz alanlara odaklanmak yerine sürdürülebilir ilişkilerin ana dayanaklarının belirlenmesi faydalı olacaktır.

Evlilik ve aile danışmanlığında evlilik ilişkisini anlama ve sorunların kaynağını tespit etme danışma süreci açısından önemlidir. Evliliği sürdürme nedenlerinden eşlerin güven, ilişki, sosyoekonomik, çocuk ya da köken aile boyutlarına verdikleri önem düzeylerinin incelenmesi, eşler arasındaki farklılıkların tanınması evliliğin hangi temeller üzerine oturtulduğu ve hangi alanda sorun olduğunun daha net görülebilmesinde ve yardım sürecinin daha etkili olmasında evlilik ve aile danışmanlarına yarar sağlayabilir. Çalışmada ölçüt bağıntılı geçerlik sonuçlarında evliliği sürdürme nedenleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı, ancak düşük bir ilişki bulunmuştur. Doyumun ve uyumun evliliklerin sürdürülmesinde tek etken olmaması nedeniyle iyi evliliklerin geliştirilebilmesi adına sürdürme nedenleri üzerindeki alanların önem düzeylerinin arttırılmasına yönelik evli bireylere çift ve evlilik danışmanlığı yapılabilir. Erken dönem uyumsuz şemaların çift ve aile

terapilerinde de etkili olduğu son yıllarda Türkiye dışında yapılan çalışmalar ve araştırmalar göstermektedir. Araştırma sonucunda elde edilen şema alanlarının ilişkiyi sürdürmede var olan etkisinin gelecekte ülkemizde şema terapi alanında yapılacak terapilere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacılara yönelik öneriler. Bu araştırmada evliliği sürdürme nedenleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda sürdürme nedenleri evlilik doyumu, uyumu, ilişki memnuniyeti, ilişki istikrarı ya da boşanma nedenleri ile birlikte değerlendirilebilir. Ayrıca araştırmada farklı ölçekler geçerliği için Evlilik Yaşam Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlarda evliliği sürdürme nedenleri ile evlilik yaşam ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Farklı çalışmalarla Evliliği Sürdürme Nedenleri Ölçeği ile literatürdeki diğer ölçekler veya geliştirilecek ölçeklerle ilişkileri incelenebilir.

Politika yapıcılara öneriler. Aile ve evlilik danışmanlığı merkezleri kurularak evli bireylerin ilişki sürdürme düzeyleri incelenerek evliliklerin güçlendirilmesi için destek birimleri oluşturulabilir. Aile mahkemelerinde evliliği sürdürme nedenleri ölçeğinin kullanılması boşanma öncesi terapiye alınan çiftlerle yapılacak danışma oturumların planlanması faydalı olabilir. Aile ve evliliğe yönelik eğitim çalışmalarını planlarken mutsuz evliliklerin neden sürdüğü anlaşılarak zedelenen önem kaybeden boyutlara yönelik çalışma programlarını geliştirebilirler.

Kaynakça

- Abbas, P. S. (2016). Investigating the relationship between the early maladaptive schema & marital satisfaction among 25 to 45 years-old couples. *International Journal Of Humanities And Cultural Studies*, 2356-5926, 665-676.
- Agnew, C.R., Van Lange P.A.M., Rusbult, E.C. and Langston, C.A. (1998). Cognitive interdependence: commitment and the mental representation of close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74:4, 939-954.
- Aile yapısı araştırması, 2016 (Ocak, 2017). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 21869. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869>.
- Aksoy, P. (2016). Aile içi ilişkiler ve iletişim. Baran. G. (Ed.), *Aile Yaşam Dinamiği* (ss.69-110). Ankara: Pelikan.
- Altun, G. (2015). *Evlü bireylerde bağlanma tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arı, F.A. ve Deniz, M.E. (2015). Evliliklerinde sorun yaşayan bireylerin bağlanma stilleri ve erken dönem uyumsuz şemaları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (5), 13-23.
- Baran, G. ve Tiryaki Yurteki. A. (2016). Aile yaşam döngüsü. Baran. G. (Ed.), *Aile Yaşam Dinamiği* (ss.3-26). Ankara: Pelikan.
- Bacanlı, H. (2001) .Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 15, 7-16.
- Bach, B., Lockwood, G. and Young, E.J.(2018). A new look at the schema therapy model: organization and role of early maladaptive schemas. *Cognitive Behaviour Therapy*, 47, 4, 328–349.
- Beck, J. S. (2001). *Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi*. (Çev. N. S. Şahin). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Burger, M.J. (2016). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükşahin, A.,Hasta, D. ve Hovardaoglu S.(2005).İlişki istikrarı ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması.*Türk Psikoloji Yazıları*, 8 (16), 25-35.
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoglu, S. (2007). Yatırım modelinin bazı ilişkiyel değişkenler yönünden incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 69.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2011). *Aile sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Caner, M. (2009). *Evli bireylerde kendi ebeveynlerini algılama biçimleri, erken dönem uyumsuz bozucu şemalar ve eşe yönelik değerlendirmeler arasındaki ilişkiler: şematerapi modeli çerçevesinde bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Clifton, A. J. (1995). *The effects of parenting style, attachment and early maladaptive schemas on adult romantic relationships*.Degree Of Masters.The University of Georgia.
- Corsini, J.R ve Wedding D. (2012). *Modern psikoterapiler* (Çev. E. Güzelyazıcı, S. Çiftçi ve M. Türkoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çıkıt, B. (2017).*Evli bireylerde bağlanma stilleri ve aldatma eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde değerlendirilmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları*. Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.
- Datillo, F.M. (2005). The restructuring of famly schemas: a cognitive-behavior perspective. *Journal of Marital And Family Therapy*, 31(1), 15-30.

- Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: bir yastıkta kırk yıl. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (36), 636-645.
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede iletişim ve etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dumitrescu, D., Rusu S.A. (2012). Relationship between early maladaptive schemas, couple satisfaction and individual mate value: an evolutionary. *Psychological Approach. Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 12, 63-76.
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H. Eradamlar, N. ve Alpkan R. L. (2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam Dergisi*, 18 (1), 39-47.
- Esmaili S. S., Mohammadi A. Z. ve Mohammad H. (2016). Predicting marital satisfaction on the basis of early maladaptive schema in married women. *International Journal of Medical Research & Health Science*, 6, 262-270.
- Falah Chay, S.R., Zarei, E. and Normandy Pour, F. (2014). Investigating the relationship between maladaptive schemas and marital satisfaction in mothers of primary school children. *J. Life Sci. Biomed*, 4(2), 119-124.
- Farrel, J.M., Reiss, N. ve Shaw, I.A. (2016). *Şema terapi klinisyenin rehberi*. (Çev. S. G. Alkan ve E. Alkan). İstanbul: Psikonet.
- Gladding. S.T. (2015). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. (Çev. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Göncü, H.A. (2014). *Evlilik ilişkilerini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyum düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Güner Kargın, Z. (2014). *Erken dönem uyumsuz şemalar, ilişkilerdeki bilişsel süreçler, yüklemeler, evlilikte sorunlarla başa çıkma yollarının evlilik uyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güzel, İ. (2016) .*Yakın ilişkilerde aldatma ve affetme eğiliminin şema terapisi çerçevesinde incelenmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (36), 12-24.
- İçli, G. (1997).Aile araştırmalarında yöntem ve yaklaşım. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 59-66.
- İlericiler Karpuz, N. (2015).*Evlilik uyumunu açıklamada yakın ilişkilerde bağlanma, erken dönem uyum bozucu şemalar ve psikolojik travmanın rolü*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kahvecioğlu, C. (2014). *Eş seçiminin, terkedilme şeması, baskın nöral sistemler, evlilik mitleri ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi),Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kahveci, G. A. (2016). *Kahveci evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*.Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kebritchi A. and Mohammadkhani S. (2016). The role of marital burnout and early maladaptive schemas in marital satisfaction between young couples. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*,12,239-246.

- Klaczynski, P. A. (2001). Analytic heuristic processing influences on adolescent reasoning and decision-making. *Child Development*, 72,844-853.
- Klosko, J. S., Young, J. E. and Wishaar, M.E. (2009). *Şema terapi*. (Çev. V. T. Soylu) İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Kömürcü, B. (2014). *Erken dönem uyumsuz şemalar, ebeveynlik biçimleri ve psikolojik belirtiler ile psikolojik dışlanmanın tehdit ettiği ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Muris, P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: Relations to perceived parental rearing behaviours, Big Five personality factors and psychopathological symptoms. *Clinical Psychology & Psychotherapy*,13, 405-413.
- Nazlı, S. (2011). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nicholas, P. M. (2013). *Aile terapisi: kavram ve yöntemler*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs.
- Özen, A. (2010). Evlilik uyumu ve evlilikte çatışma yönetimi. Solmuş, T. (Ed.). *Romantik ilişkiler, evlilik ve anne-baba-çocuk ilişkileri*(ss.133-149). Ankara: Nobel.
- Özgüven, İ.E. (2001). Kişiler arası iletişim. *Ailede iletişim ve yaşam*.Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Panahifar, S., Yousefi N., Amani A., (2014),The effectiveness of schema-based couple therapy on early maladaptive schemata adjustment and the increase of divorce applicants adaptability.*Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 3, 339-346.

- Pletchaty, M., Couturier, S., Cote, M. & Roy, M. A. (1996). Dimensional analysis of past and present satisfaction in relation to present marital satisfaction. *Psychological Reports*, 78. 2, 657-658.
- Punch, F. K. (2011). *Nitel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev. D. Bayrak, H. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Rafaeli, E., Bernstein, D.P. ve Young, J.E. (2017). *Şema terapi ayırıcı özellikler*. (Çev. M. Şaşıoğlu). İstanbul: Psikonet.
- Reodiger, E., Behary, W.T. ve Zarbock, G. (2016). *Demek ki oluyormuş şema terapi ile eşler arası anlaşmazlıkları anlamak ve çözmek*. (Çev. N. Azizlerli). İstanbul: Psikonet.
- Rusbult, C. E. (1988). Commitment in close relationships: the investment model. In L. Peplau, D. Sears, S. Taylor, & J. Freedman (Eds.), *Readings in Social Psychology* (p. 147-157). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172-186.
- Rusbult, C. E., Olsen, N., Davis, J. L., and Hannon, P. A. (2014). Commitment and relationship maintenance mechanisms. In J. Harvey & A. Wenzel (Eds.), *Close romantic relationships: Maintenance and enhancement* (p. 87-113). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Stilies Ona E. (2004). *Early maladaptive schemas and intimacy in young adults' romantic relationships*. Alliant International University. In Partial Fulfillment Of the Requirements of the Degree Doctor of Philosophy.

- Solmuş, T. (Ed.) (2010). *Romantik ilişkiler, evlilik ve anne-baba-çocuk ilişkileri*. Ankara: Nobel.
- Sosyal, E. (2017). *Evli bireylerin erken dönem uyumsuz şemaları, ilişkilerde bilişsel çarpıtmaları ve yüklemelerinin evlilik uyumunu yordaması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. New York: Pearson Education.
- Taluy, N. (2013). *İkili ilişkilerde mükemmeliyetçilik ve çatışma çözme tepkileri: yatırım modeli çerçevesinde yapılan bir çalışma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türkiye’ de son on yılda evlilikler azaldı, boşanmalar arttı. (2018, Aralık). *Cnn Türk*. Erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiyede-son-10-yilda-evlilikler-azaldi-bosanmalar-artti>.
- Tortamış, M. (2014). *Evli bireylerde romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, K. N. (2017). *Evli bireylerde bağlanma stilleri ve ilişki istikrarı*. (Dış Ticaret Enstitüsü Working Paper Series). Tartışma Metinleri: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Yıldırım, İ. (1993). Evli bireylerin uyum düzeni. *3P Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 1 (3), 249-257.

- Yiğit İ. ve Çelik C. (2015). *İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Ankara Üniversitesi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi,Ankara.
- Young, J.E., Klosko, J.S. and Weishaar, M. (2003). *Schema therapy: a practitioner's guide*.New York: Guilford Publications
- Young, J.E., Klosko, J.S. ve Weishhar , M.E. (2009). *Şema terapi*. (Çev. Soylu, T.V.) . İstanbul: Littera.
- Yoosefi, N., Etemadi, O., Bahrami , F., Fatehizade, M. A. and Ahmadi, S. A. (2010). An investigation on early maladaptive schema in marital relationship as predictors of divorce.*Journal of Divorce & Remarriage*, 51, 269-292.
- Ziehnert, V.A. (2016).*Schemas and romantic attachment as potential mediators in the relationship between child abuse and intimate partner violence*.In Partial Fulfillment Of the Requirements of the Degree Doctor of Philosophy.The University of Montana, Missoula.
- Zeybekoğlu-Dündar, Ö.(2012). Değişen ve değiş(e)meyen yönleriyle aile yapısı, türleri, işlevleri. Adak, N. (Ed.), *Değişen toplumda değişen aile: sosyolojik tartışmalar*(s.39-64).Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

EK-1**Madde Havuzu Oluşturma Formu**

Bu araştırma Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı çerçevesinde tarafımdan yürütülmektedir. Araştırmadan hazırlanacak olan tez çalışmasının ölçek geliştirme (madde havuzu oluşturma) kısmında yararlanılacaktır. Sizden tahminen 30 dakikanızı ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahmini 50 kişi katılacaktır. Bu araştırmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, samimiyetle ve sizi doğru yansıtacak ifadeler yazmanız. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu araştırmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz bilimsel yayın amacı ile kullanılabilir.

Katılımcının Cinsiyet:

Gelir Durumu:

Evliliği sürdürmenizi sağlayan etmenleri beş madde halinde sıralayınız (r;olmam evliliğimi sürdürmemi sağlıyor.)

Evliliği sürdürmemi sağlayan etmenler;

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

EK-2**ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU**

Bu araştırma, ÇOMÜ Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Eda ALTUNAL tarafından Doç. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma konusunda bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Bu Çalışmanın Amacı Nedir?Araştırmanın amacı, evliliği sürdürme nedenlerini ortaya koymaya çalışan yeni bir ölçüm aracı oluşturmaktır.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz?Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, sizden 61 madde ile 10 maddeden oluşan bir anket formunu eksiksiz doldurmanız beklenmektedir. Yaklaşık olarak 15 dakikanızı alacak bu formlarda sizlere bir dizi çoktan seçmeli soru yöneltilenmektedir.

Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız?Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışmada sizden kimlik veya kurum belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Bilmeniz gerekenler:Katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz anket sorularını cevaplamamakta serbestsiniz. Böyle bir durumda çalışmayı uygulayan kişiye formları teslim etmeniz yeterli olacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz:Araştırma sonunda, bu çalışmayla ilgili sorularınız cevaplanacaktır. Katılımlarınız sayesinde aile danışmanlığı bilim alanına katkıda bulunmuş olacaksınız.Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için yüksek lisans öğrencisi Eda ALTUNAL (E-posta: eda_tpcgl@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

EK-3

EVLİLİĞİ SÜRDÜRME NEDENLERİ ÖLÇEĞİ DENEME FORMU

Aşağıda evliliğinizi sürdürmeniz açısından sizin için önemli olabilecek bazı hususlar verilmektedir. Lütfen her bir maddede belirtilen hususun evliliğinizi sürdürmeniz açısından SİZİN İÇİN ne kadar önemli olduğunu yandaki derecelendirme ölçeğinde belirtiniz.	Evliliği Sürdürmede Hiç Önemli Yok	Evliliği Sürdürmede Çok Az Önemli Var	Kararsızım	Evliliği Sürdürmede Önemli Var	Evliliğimi Sürdürmede Çok Önemli Var
1. Ailemin eşimi çok seviyor olması.	①	②	③	④	⑤
2. Evliliğin bana sosyal anlamda destek sağlıyor olması.	①	②	③	④	⑤
3. Evlilik sayesinde dünyaya bir şeyler (çocuk, aile...vb) bırakabilme duygusunu tadıyor olmam.	①	②	③	④	⑤
4. Eşimin evine düşkün biri olması.	①	②	③	④	⑤
5. Eşimin bana saygı duyuyor olması.	①	②	③	④	⑤
6. Eşimi kendi yarım olarak görüyor olmam.	①	②	③	④	⑤
7. Evliliğimizin heyecan verici olması.	①	②	③	④	⑤
8. Evliliğimizden dünyaya çocuklar gelmiş olması.	①	②	③	④	⑤
9. Evliliğin benim için sosyal bir güvence olması.	①	②	③	④	⑤
10. Evliliğimin dünyaya iyi/güzel şeyler bırakmama katkı sağlıyor olmasıdır.	①	②	③	④	⑤
11. Evliliğimiz sayesinde iyi çocukların yetişiyor olması.	①	②	③	④	⑤
12. Eşime aşık olmam.	①	②	③	④	⑤
13. Evliliğimin bitmesi durumunda çocuğumun/çocuklarımla psikolojik olarak olumsuz etkileneceğini düşünüyorum olmam.	①	②	③	④	⑤
14. Evliliğin maddi ve manevi yükümü hafifletiyor olması.	①	②	③	④	⑤
15. Eşime hayranlık duyuyor olmam.	①	②	③	④	⑤
16. Boşanmamı ailemin onaylamayacak olması.	①	②	③	④	⑤
17. Evliliğimizin yaşam standartlarımı sürdürmemi sağlıyor olmasıdır.	①	②	③	④	⑤
18. Evli kaldıkça kendimi daha güvende hissediyor olmam.	①	②	③	④	⑤
19. Evliliği bitirenlere karşı toplumun olumsuz bir tavır göstermesi.	①	②	③	④	⑤

20. Eşimin çocuklarıma çok iyi bir rol model olmasıdır.	0	1	2	3	4
21. Evliliğimin bitmesi durumunda çocuklarıma yeni bir ebeveynin bakacağı düşüncesinden rahatsız olmam	0	1	2	3	4
22. Evliliğimizin, çocuklarımıza sıcak bir aile ortamı sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
23. Evliliğimizin, çocuklarımı sağlıklı bir ortamda büyütmemeye olanak sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
24. Eş olarak yaşamamın bana güven veriyor olması.	0	1	2	3	4
25. .Evliliğimizin çocuğuma düzenli bir hayat sunmayı sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
26. Evliliğin uzun süreli bir birlikteliğe imkân sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
27. Eşimi seviyor olmam.	0	1	2	3	4
28. Evliliğimin geleceğe daha güvenle bakmamı sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
29. Eşimle yaşadıklarımı/yaşantılarımı paylaşabiliyor olmam.	0	1	2	3	4
30. Eşimin, çocuklarına düşkün biri olması	0	1	2	3	4
31. Eşimin yanında kendimi huzurlu hissediyor olmam.	0	1	2	3	4
32. . Eşime bağımlı hissediyor olmam.	0	1	2	3	4
33. Eşimin aileme çok saygı duyuyor olması.	0	1	2	3	4
34. Evliliğin yaşam için yerine getirilmesi gereken bir görev/zorunluluk olduğuna inanıyor olmam.	0	1	2	3	4
35. Evli olmanın beni mutlu ediyor olması.	0	1	2	3	4
36. Eşimin ailesine değer veriyor olmam.	0	1	2	3	4
37. Eşim olmadan yaşamı tek başıma göğüsleyemeyeceğimi düşünmem.	0	1	2	3	4
38. Evliliğim olmadan borçlarımı ödeyemeyeceğimi düşünmem.	0	1	2	3	4
39. Evliliğin insanlara saygınlık kattığına inanıyor olmam.	0	1	2	3	4
40. Eşim olmadan yaşayamayacağımı hissediyor olmam.	0	1	2	3	4
41. Eşimin beni terk etmeyeceğine dair inancımın olması.	0	1	2	3	4
42. Evliliğimizin gelecek için yatırım yapmama olanak sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
43. Eşimin aileme olan tavrını beğeniyor olmam.	0	1	2	3	4
44. Eşimi başkalarıyla paylaşamayacak kadar çok seviyor olmam.	0	1	2	3	4

45. Evliliğimin ailem için önemli olması.	0	1	2	3	4
46. Eşimi çekici buluyor olmam.	0	1	2	3	4
47. Evliliğimizin bitmesinin her ikimizin ailelisini de ailesini üzecek olması.	0	1	2	3	4
48. Eşimin başıma gelen en güzel şey olduğunu düşünüyorum olmam.	0	1	2	3	4
49. Eşimin yanımdayken başka hiçbir şeye ihtiyaç hissetmiyor olmam.	0	1	2	3	4
50. Eşimin beni anlaması.	0	1	2	3	4
51. Evliliğimi sürdüremediğimde toplumsal baskıya maruz kalacağımı düşünüyorum olmam.	0	1	2	3	4
52. Eşim olmadan yaşamı anlamsız buluyor olmam.	0	1	2	3	4
53. Eşimle keyifli vakit geçirebiliyorum olmam.	0	1	2	3	4
54. Eşim olmadan kendimi eksik hissediyorum olmam.	0	1	2	3	4
55. Evliliğimizin devamlılığının aile büyüklerine bakabilmemi sağlıyor olması.	0	1	2	3	4
56. Evliliğimizin, çocuk yapabilmeyi meşrulaştırıyor olması.	0	1	2	3	4
57. Eşimin bana sadık olduğunu bilmem.	0	1	2	3	4
58. Eşime her konuda güveniyor olmam.	0	1	2	3	4
59. Eşimden hiç şüphe etmiyorum olmam.	0	1	2	3	4
60. Evliliğim olmadan geçim sıkıntısı çekeceğimi düşünmem.	0	1	2	3	4
61. Evliliğimizden maddi bir gelir kaynağı elde ediyorum olmam.	0	1	2	3	4

EK-4

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ

Prof. Dr. Esin Tezer

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

() Kesinlikle () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum

EK-5**DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU**

Yaşınız: 20-25() 25-30() 30-35() 35-40() 40-45() 45-50() 50-55()

Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek()

Eğitim durumunuz: İlkokul ()Ortaokul()Lise()Üniversite()Yüksek lisans/Doktora()

Gelir Düzeyiniz: Düşük() Orta() Yüksek()

Çocuğunuz var mı? Evet() Hayır()

Evet ise kaç tane? _____

EK-6**ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU**

Bu araştırma, ÇOMÜ Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Eda ALTUNAL tarafından Doç. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu form sizi araştırma konusunda bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Bu Çalışmanın Amacı Nedir? Araştırmanın amacı, erken dönem uyumsuz şemalar ile evliliği sürdürme nedenleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Bize Nasıl Yardımcı Olmanızı İsteyeceğiz? Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, sizden 2 ölçekten oluşan bir anket formunu eksiksiz doldurmanız beklenmektedir. Yaklaşık olarak 15 dakikanızı alacak bu formlarda sizlere bir dizi çoktan seçmeli soru yöneltilecektir. Soruların eksiksiz doldurulması çalışma için önem arz etmektedir.

Topladığımız Bilgileri Nasıl Kullanacağız? Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışmada sizden bazı demografik bilgiler istenmektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz: Araştırma sonunda, bu çalışmayla ilgili sorularınız cevaplanacaktır. Katılımlarınız sayesinde aile danışmanlığı bilim alanına katkıda bulunmuş olacaksınız. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için yüksek lisans öğrencisi Eda ALTUNAL (E-posta: eda_tpcgl@hotmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

EK-7

EVLİLİĞİ SÜRDÜRME NEDENLERİ ÖLÇEK UYGULAMA FORMU

Aşağıda evliliğinizi sürdürmeniz açısından sizin için önemli olabilecek bazı hususlar verilmektedir. Lütfen her bir maddede belirtilen hususun evliliğinizi sürdürmeniz açısından SİZİN İÇİN ne kadar önemli olduğunu yandaki derecelendirme ölçeğinde belirtiniz.	Evliliği Sürdürmemde Hiç Önemi yok	Evliliği Sürdürmemde Çok Az Önemi Var	Kararsızım	Evliliği Sürdürmemde Önemi Var	Evliliğimi Sürdürmemde Çok Önemi Var
1.Ailemin eşimi çok seviyor olması.	①	②	③	④	⑤
2.Eşimin bana saygı duyuyor olması.	①	②	③	④	⑤
3.Evliliğimin bitmesi durumunda çocuklarıma yeni bir ebeveynin bakacağı düşüncesinden rahatsız olmam.	①	②	③	④	⑤
4.Evliliğimizin, çocuklarımıza sıcak bir aile ortamı sağlıyor olması.	①	②	③	④	⑤
5.Evliliğimizin, çocuklarımı sağlıklı bir ortamda büyütme olanak sağlıyor olması.	①	②	③	④	⑤
6.Evliliğimizin çocuğuma düzenli bir hayat sunmayı sağlıyor olması.	①	②	③	④	⑤
7.Eşimin, çocuklarına düşkün biri olması.	①	②	③	④	⑤
8.Eşimin yanında kendimi huzurlu hissediyor olmam.	①	②	③	④	⑤
9.Eşimin ailesine değer veriyor olmam.	①	②	③	④	⑤
10.Evliliğim olmadan borçlarımı ödeyemeyeceğimi düşünmem.	①	②	③	④	⑤
11.Eşimin aileme olan yaklaşımını beğeniyor olmam.	①	②	③	④	⑤
12.Evliliğimin ailem için önemli olması.	①	②	③	④	⑤
13.Eşimi çekici buluyor olmam.	①	②	③	④	⑤
14.Evliliğimizin bitmesinin her ikimizin ailelisini de ailesini üzecek olması.	①	②	③	④	⑤
15.Eşimin beni anlaması.	①	②	③	④	⑤
16.Eşimle keyifli vakit geçirebiliyor olmam.	①	②	③	④	⑤
17.Evliliğimizin devamlılığının aile büyüklerine bakabilmemi sağlıyor olması.	①	②	③	④	⑤
18.Eşimin bana sadık olduğunu bilmem.	①	②	③	④	⑤
19.Eşime her konuda güveniyor olmam.	①	②	③	④	⑤

20.Eşimden hiç şüphe etmiyor olmam.	①	①	②	③	④
21.Evliliğim olmadan geçim sıkıntısı çekeceğimi düşünmem.	①	①	②	③	④
22.Evliliğimizden maddi bir gelir kaynağı elde ediyor olmam.	①	①	②	③	④
23.Evliliğimizin yaşam standartlarımı sürdürmemi sağlıyor olmasıdır.	①	①	②	③	④
24.Evliliğimizin heyecan verici olması	①	①	②	③	④

EK-8

Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 – YŞÖ-KF3

Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfenher bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olmadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin duygusal olarak ne hissettiğinize dayanarak cevap verin. Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi su anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın. 1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

DEGERLENDİRME:

1. Benim için tamamıyla yanlış
 2. Benim için büyük ölçüde yanlış
 3. Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
 4. Benim için orta derecede doğru
 5. Benim için çoğunlukla doğru
 6. Beni mükemmel şekilde tanımlıyor
1. ____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
 2. ____ Beni terk edeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
 3. ____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum.
 4. ____ Uyumsuzum.
 5. ____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
 6. ____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum.
 7. ____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
 8. ____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
 9. ____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşıtılarım kadar, başaramadım.
 10. ____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.
 11. ____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
 12. ____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).
 13. ____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.

14. ____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana “hayır” denilmesini çok zor kabullenirim.
15. ____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.
16. ____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.
17. ____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. ____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. ____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. ____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. ____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakamam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. ____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. ____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. ____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. ____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. ____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hissedyorum.
27. ____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. ____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hissedyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. ____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. ____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. ____ En iyisini yapmalıyım, “yeterince iyi” ile yetinemem.
32. ____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. ____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. ____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. ____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. ____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özrü yoktur.
37. ____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. ____ Yakınlarımla beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. ____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkılabilir.
40. ____ Bir yere ait değilim, yalnızım.

41. ____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.
42. ____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. ____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. ____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. ____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hissedebilir veya suçluluk duyarız.
46. ____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. ____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. ____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. ____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. ____ İsteddiğimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. ____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım.
52. ____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissedirim.
53. ____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. ____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. ____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. ____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissedirim.
57. ____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. ____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. ____ Kendimi sevebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. ____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. ____ Gündelik işler için benim kararlarım güvenilemez.
62. ____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. ____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum. Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. ____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. ____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. ____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. ____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.

68. _____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. _____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. _____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylatılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. _____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. _____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. _____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. _____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. _____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. _____ Kendimi hep grupların dışında hissederim.
77. _____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. _____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. _____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. _____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. _____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. _____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. _____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. _____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. _____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. _____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. _____ Bir dolu övgü ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
89. _____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. _____ Ben cezalandırılmayı hak eden kötü bir insanım.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Eda ALTUNAL

Doğum Yeri: İzmir/ Tire

Doğum Tarihi: 02.01.1989

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/ Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLER

a) Yayınlar-SCI-Diğer

b) Bildiriler-Uluslararası-Ulusal: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İkinci Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu

c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: 2012-2014 Çanakkale Yenice Belediyesi Anaokulu-Rehberlik ve Psikolojik Danışman

2014 -.... Çanakkale Rehberlik ve Araştırma Merkezi- Rehberlik ve Psikolojik Danışman

İLETİŞİM

E-posta Adresi: eda_tpcgl@hotmail.com